การประเมินผลโครงการ

ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

ส่วนวิจัยและประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 4

การประเมินผลโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

โดย

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 4

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทคัดย่อ

การประเมินผลโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการดำเนินงานของโครงการภายหลังการใช้งบประมาณกองทุนปรับโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยพิจารณาผลการดำเนินงานในด้านปัจจัยนำเข้า (Inputs) กิจกรรม (Activities) ผลได้ (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcomes) รวมทั้งศึกษาข้อค้นพบ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการดำเนินงานภายหลังสิ้นสุดโครงการ ทั้งนี้ การประเมินผลดำเนินการภายหลังโครงการดำเนินงานมาแล้ว 5 ปี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรภายใต้โครงการ จำนวน 56 ราย และเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวม 6 หน่วยงาน

ผลการประเมินพบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า มีตัวชี้วัด 8 ตัว ผ่าน 5 ตัว ไม่ผ่าน 2 ตัว และผ่านแบบมีเงื่อนไข 1 ตัวชี้วัด โดยโครงการสนับสนุนเงินกู้ปลอดดอกเบี้ย จำนวน 8.86 ล้านบาท รวมทั้งงบประมาณสนับสนุนและเครื่องจักร อุปกรณ์ และวัสดุทางการเกษตรสำหรับการรวบรวม การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การคัดแยก การจัดเก็บ และการบรรจุผลผลิต ขณะที่ด้านกิจกรรม สามารถดำเนินงานได้ตามแผน โดยเฉพาะการอบรมถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร จำนวน 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 ครบทั้ง 3 หลักสูตร ครอบคลุมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี การเก็บเกี่ยวและปรับสภาพ การตรวจสอบคุณภาพ การแปรรูป การตลาด GAP Seed และระบบควบคุมภายใน (ICS) ด้านผลได้ มีตัวชี้วัด 9 ตัว ผ่าน 8 ตัว และไม่สามารถประเมินได้ 1 ตัว โดยเกษตรกรได้รับการอบรมและได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตครบถ้วนร้อยละ 100.00 มีการยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร การแปรรูปผลผลิต การรวมกลุ่มผลิต การจำหน่ายผลผลิตในนามกลุ่ม การทำข้อตกลงซื้อขาย และการหมุนเวียนเงินทุนในกลุ่ม ทั้งนี้ กระบวนการตรวจรับรองมาตรฐานพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปีที่ 3 สามารถตรวจรับรองแปลงนาและตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ได้ครบ 56 ราย พื้นที่ 259 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 100.00 สำหรับด้านผลลัพธ์ มีตัวชี้วัด 13 ตัว ผ่าน 8 ตัว ไม่ผ่าน 4 ตัว และไม่สามารถประเมินได้ 1 ตัว โดยเกษตรกรร้อยละ 100.00 นำองค์ความรู้และปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์ และมีการรวมกลุ่มกันผลิตและจำหน่ายผลผลิตในนามกลุ่มร้อยละ 100.00

ข้อค้นพบ โครงการสามารถสร้างความรู้ ทักษะ และระบบการผลิตที่เป็นมาตรฐานให้แก่เกษตรกรได้ชัดเจน แต่ผลทางเศรษฐกิจยังไม่บรรลุเป้าหมายทั้งหมด โดยต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นจาก 4,002.71 บาทต่อไร่ ในปีเพาะปลูก 2564/65 เป็น 4,210.45 บาทต่อไร่ ในปีเพาะปลูก 2567/68 เพิ่มขึ้น 207.74 บาท หรือร้อยละ 5.19 จึงไม่เป็นไปตามเกณฑ์การลดต้นทุนที่กำหนด นอกจากนี้ การใช้ประโยชน์จากเครื่องจักรบางรายการยังมีข้อจำกัด เนื่องจากมีอุปกรณ์บางส่วนได้รับการสนับสนุนจากโครงการอื่นซ้ำซ้อน ขณะที่การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปยังมีข้อจำกัดด้านสถานที่ผลิตและมาตรฐาน GMP/อย. อย่างไรก็ตาม กลุ่มมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวและผลพลอยได้ เช่น คุกกี้ ผงชงดื่ม และผลิตภัณฑ์จากจมูกข้าว ซึ่งเป็นแนวทางในการเพิ่มมูลค่าผลผลิต

ข้อเสนอแนะ ควรปรับแนวทางการสนับสนุนในระยะต่อไปจากการเน้นปัจจัยนำเข้าและการถ่ายทอดความรู้ ไปสู่การสร้างผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจที่วัดได้อย่างชัดเจน โดยส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตต่อไร่ การวางแผนการใช้เครื่องจักรให้เหมาะสมและหลีกเลี่ยงการสนับสนุนที่ซ้ำซ้อน ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปควบคู่กับการยกระดับสถานที่ผลิตและมาตรฐาน GMP/อย. รวมทั้งพัฒนาตลาดและช่องทางจำหน่ายที่มีความแน่นอนมากขึ้น ควรมีระบบติดตามข้อมูลต้นทุน ผลผลิต รายได้ และผลพลอยได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถประเมินความคุ้มค่าและผลสัมฤทธิ์ของโครงการได้อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนกำหนดบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนและบูรณาการการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กลุ่มสามารถพึ่งพาตนเองและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การประเมินผลโครงการ, เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี, GAP Seed, กลุ่มเกษตรกร, ขีดความสามารถในการแข่งขัน, การเพิ่มมูลค่าผลผลิต

Abstract

The evaluation of the Project on the Production of Quality Rice Seeds to Enhance the Competitiveness of the Sufficiency Economy Rice Farming Group in Kut Nam Sai Subdistrict, Nam Phong District, Khon Kaen Province aimed to assess the project implementation following the utilization of the budget from the Agricultural Production Restructuring Fund for Enhancing the Competitiveness of the Country. The evaluation covered four dimensions: Inputs, Activities, Outputs, and Outcomes. It also examined key findings, problems, obstacles, and approaches for implementation after project completion. The evaluation was conducted after five years of project implementation. Data were collected from 56 participating farmers and officials from six relevant agencies.

The evaluation results indicated that, in terms of Inputs, there were eight indicators, of which five passed, two failed, and one passed conditionally. The project provided an interest-free loan of 8.86 million baht, together with supporting budgets, machinery, equipment, and agricultural materials for product collection, post-harvest management, sorting, storage, and packaging. In terms of Activities, all seven indicators were implemented according to plan. In particular, all 56 farmers, representing 100.00 percent, participated in all three training courses covering quality rice seed production, harvesting and conditioning, quality inspection, processing and marketing, GAP Seed standards, and the Internal Control System (ICS).

In terms of Outputs, there were nine indicators, of which eight passed and one could not be evaluated. All farmers, representing 100.00 percent, received training and production inputs. The project also contributed to the upgrading of agricultural product standards, product processing, group production, group-based product sales, purchase agreements, and the circulation of group funds. The standard certification process was continuously improved. In the third year of the project, field certification and seed quality analysis were completed for all 56 farmers, covering 259 rai, representing 100.00 percent of the target.

In terms of Outcomes, there were 13 indicators, of which eight passed, four failed, and one could not be evaluated. All farmers, representing 100.00 percent, applied the knowledge and production inputs provided by the project. In addition, all farmers participated in group production and sold their products under the group, representing 100.00 percent. However, the economic outcomes did not fully achieve the project targets. Production costs increased from 4,002.71 baht

per rai in the 2021/22 crop year to 4,210.45 baht per rai in the 2024/25 crop year, an increase of 207.74 baht, or 5.19 percent. Therefore, the criterion for reducing production costs was not achieved.

The key findings revealed that the project clearly enhanced farmers' knowledge, skills, and standardized production systems, particularly in the application of knowledge, group production and marketing, and the development of standard certification processes. However, the economic outcomes remained constrained, as production costs increased and yield per rai did not meet the specified criteria. In addition, the utilization of some machinery was limited because certain equipment had also been provided under other projects. The development of processed products was also constrained by production facilities and GMP and Thai Food and Drug Administration (FDA) requirements. Nevertheless, the group developed various rice-based and by-product products, such as cookies, powdered beverages, and rice germ products, which provided opportunities to increase product value and generate additional income.

The evaluation recommends that future support should shift from an emphasis on inputs and knowledge transfer toward achieving measurable economic outcomes. Priority should be given to reducing production costs and increasing yield per rai, planning the appropriate utilization of machinery and avoiding duplication of support, and promoting processed product development alongside improvements in production facilities and compliance with GMP and Thai FDA requirements. Furthermore, more reliable markets and distribution channels should be developed. A continuous system for monitoring production costs, yields, income, and by-product income should also be established to enable a more concrete assessment of project efficiency, value for money, and achievement. The roles of relevant agencies should be clearly defined, with continuous integrated support to enable the group to become self-reliant and sustainably enhance its competitiveness.

Keywords: Project Evaluation, Quality Rice Seeds, GAP Seed, Farmer Group, Competitiveness, Value-Added Products

คำนำ

การประเมินผลโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอพียงตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เป็นรายงานที่ได้จัดทำขึ้น ประกอบด้วยรายละเอียดที่ครอบคลุมสาระสำคัญตามประเด็นการประเมินผล ได้แก่ ปัจจัยนำเขา กิจกรรม ผลได้ และผลลัพธ์ ทั้งนี้ มีรายละเอียดตัวชี้วัดต่าง ๆ ครอบคลุมประเด็น และเป็นการประเมินผลระหว่างมีโครงการ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ศึกษา และใช้ประโยชน์ในการประเมินในช่วงสิ้นสุดโครงการ และการพัฒนาการผลิตข้าวในโครงการอื่น ๆ ต่อไป

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 4 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เจ้าหน้าที่หลักที่หลักในโครงการ จึงขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลเป็นอย่างดียิ่ง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบุคคลที่สนใจจะศึกษา ต่อไป

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 4
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กันยายน 2569

ಶ್ರೆ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ค
Abstract	จ
คำนำ	ช
สารบัญ	ฌ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ฐ
สารบัญตารางผนวก	ฒ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของงานประเมิน	1
1.2 วัตถุประสงค์ของงานประเมิน	2
1.3 ขอบเขตของงานประเมิน	2
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
1.5 วิธีการประเมินผล	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร แนวคิด และทฤษฎี	11
2.1 การตรวจเอกสาร	11
2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	17
บทที่ 3 ข้อมูลทั่วไป	25
3.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัด ขอนแก่น	25
3.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมโครงการ	30
บทที่ 4 ผลการประเมิน	37
4.1 ผลการประเมินโครงการ	37
4.2 ความพึงพอใจ	76
4.3 สรุปผลการประเมินตามตัวชี้วัด	81
4.4 ผลการสนทนากลุ่มย่อยในพื้นที่กับเกษตรกรสมาชิก	87

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุป ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ	91
5.1 สรุป	91
5.2 ข้อค้นพบจากการประเมินผล	93
5.3 ข้อเสนอแนะจากการประเมินผล	94
บรรณานุกรม	97
ภาคผนวก	99
ภาคผนวกที่ 1 ต้นทุนการผลิตข้าวของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น	101
ภาคผนวกที่ 2 โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น	107
ภาคผนวกที่ 3 รายงานรายไตรมาสโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น	127
ภาคผนวกที่ 4 ภาพการลงพื้นที่ประเมินผลโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น	131

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1.1	ประเด็น ตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินผล	5
ตารางที่ 1.2	การกำหนดระดับค่าคะแนนในการพิจารณาเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้น	9
ตารางที่ 3.1	การเชื่อมโยงธุรกิจการตลาดเชิงรุก - รับ สินค้าเกษตร	29
ตารางที่ 3.2	เพศ อายุ ประสบการณ์ทำการเกษตร จำนวนสมาชิกและแรงงานในครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	31
ตารางที่ 3.3	ระดับการศึกษาของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	31
ตารางที่ 3.4	อาชีพหลักและอาชีพรองของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	32
ตารางที่ 3.5	การเป็นสมาชิกองค์กรหรือกลุ่ม	32
ตารางที่ 3.6	การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	33
ตารางที่ 3.7	แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตร ความเพียงพอ และปัญหาดินในพื้นที่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	34
ตารางที่ 3.8	ปัญหาที่พบในช่วงทำการเกษตรที่ผ่านมา	35
ตารางที่ 4.1	งบประมาณภายใต้โครงการ	39
ตารางที่ 4.2	งบประมาณ การใช้จ่ายและการส่งคืนเงินจ่ายขาดและเงินกู้ปลอดดอกเบี้ยภายใต้การเข้าร่วมโครงการ ปี พ.ศ. 2564 - 2569	39
ตารางที่ 4.3	การส่งคืนเงินทุนหมุนเวียนโครงการ	40
ตารางที่ 4.4	พื้นที่/เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	41
ตารางที่ 4.5	จำนวนหน่วยงานร่วมบูรณาการ	42
ตารางที่ 4.6	โครงสร้างคณะกรรมการโครงการ	43
ตารางที่ 4.7	การจัดซื้อปัจจัยการผลิต วัสดุและอุปกรณ์	45
ตารางที่ 4.8	หลักสูตรการอบรมถ่ายทอดความรู้	47
ตารางที่ 4.9	การจัดประชุมชี้แจงโครงการ	48
ตารางที่ 4.10	ข้อกำหนด หลักเกณฑ์ เงื่อนไขโครงการ	49
ตารางที่ 4.11	ร้อยละขององค์ความรู้ที่มีการจัดอบรม	51
ตารางที่ 4.12	ร้อยละของเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ดำเนินการจัดซื้อตามแผน	52
ตารางที่ 4.13	จำนวนครั้งในการตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าในปีที่ 1 - 3	54
ตารางที่ 4.14	จำนวนครั้งในการอบรมด้านการตลาด	55
ตารางที่ 4.15	จำนวนครั้งในการจัดประชุมกลุ่ม/การจัดตั้งกลุ่ม/การดูงาน/มีคณะทำงานกลุ่ม	56

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ 4.16	จำนวนเกษตรกรที่เข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ตามแนวทางโครงการ	58
ตารางที่ 4.17	ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตมาใช้ในนามกลุ่ม	60
ตารางที่ 4.18	จำนวนครั้งในการตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าในปีที่ 1-3	62
ตารางที่ 4.19	ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมการแปรรูปและการเพิ่มมูลค่าผลผลิต	63
ตารางที่ 4.20	ร้อยละของเกษตรกรที่มีการบริหารจัดการกลุ่มและนำผลผลิตมาจำหน่ายในนามกลุ่ม	64
ตารางที่ 4.21	ร้อยละของเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์	66
ตารางที่ 4.22	ร้อยละของเกษตรกรที่นำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์	67
ตารางที่ 4.23	ภาพรวมการลดต้นทุนการผลิต	69
ตารางที่ 4.24	ร้อยละของเกษตรกรที่มีต้นทุนการผลิตลดลง	70
ตารางที่ 4.25	ร้อยละการเปลี่ยนแปลงผลผลิตต่อหน่วย	71
ตารางที่ 4.26	ร้อยละของเกษตรกรที่มีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น	72
ตารางที่ 4.27	ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร	73
ตารางที่ 4.28	ร้อยละของเกษตรกรที่นำผลผลิตไปจำหน่ายกับหน่วยงานที่ทำข้อตกลงร่วมกัน (MOU)	74
ตารางที่ 4.29	ร้อยละของเกษตรกรที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าร่วมกันและมีเงินทุนกลุ่มที่หมุนเวียนไปในกิจกรรมอื่นในโครงการ	75
ตารางที่ 4.30	ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการทำงานของคณะทำงานกลุ่ม	78
ตารางที่ 4.31	ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ	80
ตารางที่ 4.32	สรุปผลการประเมินตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินผล (ผลการประเมิน/สรุปตัวชี้วัด)	84

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดในการประเมินผล	4
ภาพที่ 2.1	ตัวแบบเชิงตรรกะ (Logic Model)	22
ภาพที่ 4.1	โครงสร้างคณะทำงานกลุ่ม	43

สารบัญตารางผนวก

หน้า

ตารางผนวกที่ 1 ต้นทุนการผลิตข้าวโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส (FTA) 103

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความสำคัญของงานประเมินผล

การใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพดีที่มีคุณภาพจะสามารถลดต้นทุนของเกษตรกรไทย เนื่องจากการใช้เมล็ดพันธุ์ที่ดีจะช่วยลดปริมาณการใช้เมล็ดพันธุ์ต่อไร่ลง ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น การใช้เมล็ดพันธุ์ดีและมีคุณภาพได้มาตรฐานจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรโดยตรงและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติการเพิ่มผลผลิตต่อไร่และลดต้นทุนให้กับเกษตรกรเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งเพิ่มความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ

ปัจจุบันเกษตรกรไทยมีอาชีพทำนาประมาณ 3.7 ล้านคน มีพื้นที่ปลูกข้าวรวม 80.674 ล้านไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำนาปี 64.574 ล้านไร่ (80.05%) และพื้นที่นาปรัง 16.101 ล้านไร่ (19.95%) ได้ผลผลิตเฉลี่ย 453 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งต่ำกว่าประเทศอื่นในภูมิภาคอาเซียนที่มีผลผลิตข้าวเฉลี่ย 638 กิโลกรัมต่อไร่ ทั้งนี้ ในการทำนาปีเกษตรกรมีการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ยปีละ 362,213 ตัน ด้านการทำนาปรังมีการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ยปีละ 253,600 ตัน หากเกษตรกรมีการเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าวทุก 2 – 3 ปี เกษตรกรจะมีความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 615,813 ตันหรือประมาณ 6 แสนตันต่อปี แต่ทั้งนี้ ในท้องตลาดมีเมล็ดพันธุ์ที่ไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐานที่ทางราชการกำหนดจำหน่ายโดยทั่วไป (ถุงขาว) ส่งผลให้ได้รับเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ไม่มีคุณภาพ ผลผลิตต่อไร่ที่ได้ค่อนข้างต่ำ ในขณะที่ต้นทุนการผลิตสูง สำหรับทางจังหวัดขอนแก่นจากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรผ่านระบบ ทบก. และ Farmbook ปี 2562 มีเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนอาชีพทำนาปีในปี 2562/63 รวม 222,137 ครัวเรือน มีจำนวน 569,785 แปลง ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว 39,376 ตัน (ซึ่งคำนวณจากอัตราเมล็ดพันธุ์ที่ 15 กิโลกรัมต่อไร่) ทั้งนี้ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวขอนแก่นผลิตได้ 3,000 ตัน ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร

กลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส เป็นศูนย์กลางจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ มีสมาชิกจำนวน 166 ราย ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำนาปลูกข้าวเป็นหลัก มีพื้นที่เพาะปลูกรวม 3,225 ไร่ ปลูกข้าวเพื่อรับประทานในครัวเรือน ที่เหลือขายจึงจำหน่ายเป็นข้าวเปลือกให้กับพ่อค้าโรงสี พบปัญหาที่เกิดขึ้น คือราคาผลผลิตต่ำตลอดจนเกษตรกรมีปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในกระบวนการผลิตที่สูงขึ้นกว่าเดิมในทุก ๆ ปี เนื่องจาก เกษตรกรยังใช้วิธีการการผลิตแบบดั้งเดิม ที่มีการใช้ปัจจัยการผลิตที่สูงด้วยกรรมวิธีที่ไม่เหมาะสมทำให้ต้นทุนการผลิตข้าวยังคงสูง

ดังนั้น เพื่อให้สมาชิกสามารถขายข้าวได้ราคาสูงและคุณภาพดีทางกลุ่มจึงขอรับการสนับสนุนเงินทุนภายใต้กองทุนปรับโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเป็นจำนวน 9,404,160 บาท แบ่งเป็นเงินจ่ายขาด 544,060 บาท และเงินทุนปลอดดอกเบี้ย 8,860,000 บาท มีแผนชำระคืนรวม 8 ปี โดยมีนโยบายในการนำเงินไปใช้เพื่อพัฒนาการผลิตที่มีมาตรฐาน ให้เกษตรกรสมาชิกมีการปรับเปลี่ยนมาผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี (กข.6 มะลิ 105) เพื่อจำหน่ายให้กับกรมการข้าว เครือข่ายสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร และ

เกษตรกรทั่วไป พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนมาทำนาปลูกข้าวมาตรฐาน GAP เพื่อลดต้นทุนการผลิตลงลดการใช้ปุ๋ยเคมี ปรับเปลี่ยนมาใช้สารอินทรีย์ ตลอดจนการเตรียมดินด้วยวิธีการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สามารถลดต้นทุนการผลิตทั้งระบบและผลผลิตข้าวต่อไร่เพิ่มขึ้น และจำหน่ายให้กับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดขอนแก่น เครือข่ายสหกรณ์กลุ่มเกษตรกรและเกษตรกรทั่วไป ในส่วนของข้าวที่ตกชั้นจากมาตรฐานข้าวเมล็ดพันธุ์หลักและเมล็ดพันธุ์ขยาย กลุ่มเกษตรกรรับซื้อไว้ราคาตามโครงการประกันรายได้ ทำให้สมาชิกได้รับประโยชน์ผ่านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยโรงสีข้าวมาตรฐาน GMP และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่แปรสภาพจากข้าวเปลือกเป็นข้าวกล้อง หรือข้าวสารบรรจุถุง รวมทั้งผลพลอยได้จากวัสดุที่เหลือจากการขัดสีมารถจำหน่ายได้ ซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรมการเกษตรครบวงจร ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 4 ได้รับมอบหมายจากสำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และคณะกรรมการบริหารกองทุนปรับโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ให้ดำเนินการติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการภายหลังการส่งเสริม เนื่องจากโครงการดังกล่าวได้มีการดำเนินโครงการมาระยะหนึ่งแล้ว เพื่อรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและข้อคิดเห็นเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้กินดีอยู่ดี มีรายได้เพิ่มขึ้น มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม รวมทั้งเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ เอกชน เกษตรกร สามารถขยายผลเป็นต้นแบบในโครงการอื่น ๆ ที่มีโอกาสและศักยภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของงานประเมิน

เพื่อประเมินผลได้และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นของโครงการ

1.3 ขอบเขตของการประเมินผล

1.3.1 พื้นที่เป้าหมายของโครงการ

ศูนย์ข้าวชุมชนกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส ตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

1.3.2 ประชากรเป้าหมาย

เจ้าหน้าที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่มีหน้าที่ในการรับผิดชอบดูแลกลุ่มเกษตรกร หน่วยงานสนับสนุนอื่น ประกอบด้วย ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดขอนแก่น สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น กรมการค้าภายในจังหวัดขอนแก่น สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ขอนแก่น และกลุ่มเกษตรกรสมาชิกโครงการฯ จำนวน 56 ราย

1.3.3 ระยะเวลาของข้อมูล

ผลการดำเนินงานของกลุ่มตั้งแต่เข้าร่วมโครงการปี พ.ศ. 2564 – 2569

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.4.1 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) แนวทางในการทำการเกษตรเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ได้ผลผลิตสูงคุ้มค่าการลงทุนและขบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรและผู้บริโภค มีการใช้ทรัพยากรที่เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืนทางการเกษตรและไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม (กรมวิชาการเกษตร, 2563)

1.4.2 ระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (GAP Seed) หมายถึง ระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เป็นไปตามมาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าว (มกษ. 4406)

1.4.3 การรับรองระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (GAP Seed) หมายถึง การให้การรับรองระบบผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของผู้ผลิตแบบเดี่ยว ผู้ผลิตแบบกลุ่ม/นิติบุคคล ว่าสอดคล้องตามมาตรฐานสินค้าเกษตร การ ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าว (มกษ. 4406)

1.4.4 การรับรองแบบเดี่ยว หมายถึง การที่หน่วยรับรองออกใบรับรองการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อแสดงว่าผู้ผลิตแบบเดี่ยวสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวได้ตาม มกษ. 4406 ตามขอบข่ายการรับรองที่ระบุในใบรับรอง

1.4.5 การรับรองแบบกลุ่ม (Group certification) หมายถึง การรับรองผู้ผลิตแบบกลุ่ม หรือนิติบุคคลที่เป็นผู้รับผิดชอบระบบควบคุมภายใน (Internal Control system) รวมถึงเป็นผู้ขอรับรองระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (GAP Seed) ในนามของกลุ่มหรือนิติบุคคลนั้น

1.4.6 ใบรับรองฯ หมายถึง ใบรับรองระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (GAP Seed) ของกองตรวจสอบ

1.4.7 การตรวจประเมินเพื่อการรับรอง (initial audit) หมายถึง การตรวจประเมินโดยละเอียดตามหัวข้อที่กำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อตรวจประเมินดูความสอดคล้องตามข้อกำหนด ซึ่งจะดำเนินการตรวจเมื่อยื่นขอประเมินเป็นครั้งแรก

1.5 วิธีการประเมินผล

1.5.1 กรอบแนวคิดในงานประเมินผล

จากการศึกษารายละเอียดโครงการและทฤษฎีต่าง ๆ สามารถประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดในงานประเมินผลโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการประเมินผล

1.5.2 รูปแบบการประเมินผล

การประเมินผลในครั้งนี้ ประยุกต์ใช้รูปแบบจำลองตัวแบบเชิงตรรกะ (Logic Model) โดยเน้นพิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้อง และมีความสำคัญตามวัตถุประสงค์ เจตนารมย์ ในการประเมินผล ซึ่งประกอบด้วย ทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้า กิจกรรม ผลได้ และผลลัพธ์

1.5.3 ประเภทการประเมินผล

เป็นงานประเมินผลในระหว่างการดำเนินโครงการฯ (Ongoing Evaluation) เนื่องจาก ยังมีการดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 และจะสิ้นสุดโครงการในปี พ.ศ.2572

1.5.4 แผนแบบการประเมินผล เป็นการประเมินผลในระหว่างการดำเนินโครงการเปรียบเทียบกับเป้าหมายของโครงการ ดังนี้

1.5.5 ประเด็น ตัวชี้วัด จากแนวคิดของการประเมินผลนำมาประยุกต์ใช้ ได้กำหนดเป็นประเด็นและตัวชี้วัดที่ต้องการประเมิน ดังนี้

ตารางที่ 1.1 ประเด็น ตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs)		
1.1 งบประมาณ		
1.1.1 เงินจ่ายขาด	- ร้อยละของการเบิกจ่ายเงินจ่ายขาด	- ร้อยละ 100
1.1.2 เงินกู้ปลอดดอกเบี้ย	- ร้อยละของการเบิกจ่ายเงินกู้ปลอดดอกเบี้ย	- ร้อยละ 100
1.1.3 การส่งคืนเงินยืมปลอดดอกเบี้ย	- ร้อยละความสามารถในการส่งคืนเงินกู้ปลอดดอกเบี้ย	- ร้อยละ 100
1.2 พื้นที่/เกษตรกร เข้าร่วมโครงการฯ	- จำนวนแปลง/พื้นที่/เกษตรกรที่มีคุณสมบัติพร้อมเข้าร่วมโครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
1.3 หน่วยงานร่วมบูรณาการ	- จำนวนหน่วยงานร่วมบูรณาการ	- เท่ากับเป้าหมาย
	- จำนวนคณะกรรมการ/คณะทำงาน/กลุ่มที่ร่วมดำเนินงานโครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
1.4 ปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์	- ปริมาณชนิด/คุณภาพ/แหล่งที่มาของปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์	- เท่ากับเป้าหมาย
1.5 หลักสูตรถ่ายทอดความรู้	- จำนวนหลักสูตรการถ่ายทอดความรู้ของหน่วยงานร่วมบูรณาการ	- เท่ากับเป้าหมาย
2 กิจกรรม (Activities)		
2.1 การเตรียมการ	- จำนวนครั้งในการประชุมชี้แจง และการเตรียมการในด้านต่างๆ	- เท่ากับเป้าหมาย
2.2 หลักเกณฑ์และขั้นตอน	- มีการกำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอน เงื่อนไขของโครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
2.3 การถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร	- ร้อยละของหน่วยงานที่มีการจัดอบรมที่ดำเนินการแล้วเสร็จตามแผน	- เท่ากับเป้าหมาย
2.4 การสนับสนุนปัจจัยการผลิต/วัสดุทางการเกษตร	- ร้อยละของปัจจัยการผลิตและวัสดุทางการเกษตรที่ได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนตามแผน	- เท่ากับเป้าหมาย
2.5 การยกระดับมาตรฐานและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร	-จำนวนครั้งในการตรวจรับรองมาตรฐานสินค้า ในปีที่ 1-3	- ครบตามเป้าหมาย

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
2.6 ด้านการตลาด	- จำนวนครั้งในการอบรมเกษตรกรในด้านการตลาด	- ครบตามเป้าหมาย
2.7 ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม	- จำนวนครั้งในการจัดประชุมกลุ่ม/การจัดตั้งกลุ่ม/การดูงาน/มีคณะทำงานกลุ่ม	- ครบตามเป้าหมาย
3 ผลได้ (Outputs)		
3.1 การได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้ตามแนวทางโครงการ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90
3.2 การได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต/วัสดุทางการเกษตร	- ร้อยละเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90
3.3 การยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมการยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร ในปีที่ 1 - 3	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของแต่ละปี
3.4 ด้านการตลาด	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีการแปรรูปผลผลิต	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70
	- ร้อยละเกษตรกรที่มีรายได้จากผลพลอยได้จากผลผลิตข้าวเปลือก	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70
3.5 ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม		
	- ร้อยละของเกษตรกรที่รวมกลุ่มกันผลิต	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70
	- ร้อยละของเกษตรกรที่นำผลผลิตมาจำหน่ายในนามกลุ่ม	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70
	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีการทำข้อตกลงซื้อขายผลผลิตร่วมกัน (MOU)	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70
	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีการหมุนเวียนเงินทุนในกลุ่ม	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
4 ผลลัพธ์ (Outcomes)		
4.1 การนำความรู้และปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์	- ร้อยละของเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
	- ร้อยละของเกษตรกรที่นำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
4.2 ด้านการลดต้นทุน	- ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อหน่วยลดลง	- ไร่ละ 1,000 บาท
	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีต้นทุนการผลิตต่อหน่วยลดลง	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70
4.3 ด้านการเพิ่มผลผลิต	- ผลผลิตเฉลี่ยต่อหน่วยเพิ่มขึ้น	- ร้อยละ 10
	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70
	- รายได้จากผลพลอยได้จากผลผลิตข้าวเปลือก	
4.4 ด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับใบรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70
4.5 ด้านการตลาด	- ร้อยละของเกษตรกรที่นำผลผลิตไปจำหน่ายกับหน่วยงานที่ทำข้อตกลง	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60
	- ร้อยละของกลุ่มแปลงใหญ่มีช่องทางการตลาดเพิ่มขึ้น	- อย่างน้อย 1 ช่องทาง
4.6 ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าร่วมกัน	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70
	- ร้อยละของเงินทุนกลุ่มที่หมุนเวียนไปในกิจกรรมอื่นในโครงการ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70
4.7 ความพึงพอใจ	- ความพึงพอใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการ	- ความพึงพอใจในระดับมากขึ้นไป

1.5.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) วิธีการรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ซึ่งเป็นข้อคำถามในลักษณะปลายเปิดรวมทั้งเอกสารโครงการ รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการ และข้อมูลจากเอกสารรายงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2) แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย

2.1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจด้วยตัวอย่างจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเข้าร่วมโครงการ คือกลุ่มเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ โดยใช้แบบสอบถาม ในประเด็นเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการ ความพึงพอใจต่อโครงการ ปัญหาและอุปสรรคจากการเข้าร่วมโครงการ ดังนี้

2.1.1) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องภายใต้โครงการ จำนวน 5 หน่วยงาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดขอนแก่น สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น กรมการค้าภายนจงหวัดขอนแก่น สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ขอนแก่น

2.1.2) เกษตรกร กำหนดขนาดตัวอย่างแบบ Census จำนวน 56 ราย

2.2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารโครงการ รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการ และข้อมูลจากเอกสารรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.5.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสร้างข้อสรุปที่ไม่ใช่ข้อมูลตัวเลขหรือสถิติ เป็นการจำแนกหรือจัดข้อมูล รวมทั้งเป็นการเปรียบเทียบสิ่งที่เกิดขึ้น เช่น แบบสัมภาษณ์ที่เป็นลักษณะปลายเปิด ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และนำผลมาวิเคราะห์ตามเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Data Analysis) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม ซึ่งแสดงด้วยค่าสถิติอย่างง่าย ได้แก่ ผลรวม ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ในการนำเสนอรายงานเป็นคำอธิบายประกอบตารางและแผนภูมิ เพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือเป้าหมาย ทั้งนี้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็นการวิเคราะห์ความคิดเห็น และความพึงพอใจ ใช้การวัดแบบลิเคิร์ทสเกล (Likert Scale) โดยกำหนดค่าคะแนนออกเป็น 5 ระดับ และทำการเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจริงกับเป้าหมาย หรือข้อมูลที่ต้องการเปรียบเทียบ กำหนดเป็นช่วงค่าร้อยละ ดังนี้

ตารางที่ 1.2 การกำหนดระดับค่าคะแนนในการพิจารณาเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้น

ค่าคะแนน	ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ความหมายค่าคะแนน	ค่าร้อยละ	ความหมายค่าร้อยละ
5	4.20 - 5.00	พึงพอใจมากที่สุด	มากกว่าร้อยละ 90	ดีมาก
4	3.41 - 4.20	พึงพอใจมาก	ร้อยละ 80.00 – 89.99	ดี
3	2.61 – 3.40	พึงพอใจปานกลาง	ร้อยละ 70.00 – 79.99	ปานกลาง
2	1.81 – 2.60	พึงพอใจน้อย	ร้อยละ 60.00 – 69.99	น้อย
1	1.00 – 1.80	พึงพอใจน้อยที่สุด	น้อยกว่าร้อยละ 60.00	น้อยมาก

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินผล

ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการประเมินเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาสนับสนุน ส่งเสริม หรือปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานโครงการ ให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ รวมทั้งใช้ประกอบการพิจารณาในการวางแผนจัดทำโครงการที่คล้ายคลึงกันต่อไป

บทที่ 2
การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี

2.1 การตรวจเอกสาร

การตรวจเอกสารงานประเมินผลโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น มีเอกสารงานวิจัยและงานประเมินผลที่เกี่ยวของ ดังนี้

2.1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผ่านมาตรฐาน

สุกิจตา เทียงดาห์ และคณะ (2567) ได้ทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธ์ข้าวของสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในพื้นที่ตำบลช้างมิ่ง อำเภอพรรณนานิคม จังหวัดสกลนคร พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในจังหวัดสกลนคร จำนวน 152 ราย เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 57.7 ปี จบประถมศึกษา มีประสบการณ์ทำนาเฉลี่ย 31.19 ปี พื้นที่ปลูกเฉลี่ย 21.57 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 504.93 กก./ไร่ ต้นทุนเฉลี่ย 4,513.79 บ./ไร่ รายได้เฉลี่ย 5,038.85 บ./ไร่ ความรู้ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรอยู่ในระดับมาก การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าว (GAP Seed) โดยรวมอยู่ในระดับมาก การได้รับบริการส่งเสริมการเกษตรอยู่ระดับปานกลาง โดยได้รับจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐมากที่สุด ความต้องการการส่งเสริมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตและการรับรองคุณภาพ ปัญหาสำคัญที่พบคือการได้รับบริการส่งเสริมไม่ทั่วถึง และการรับประกันตลาด/ราคารับซื้อยังไม่ชัดเจน ด้านแนวทางพัฒนาควรเสริมความรู้เชิงลึก ระบบรับรองมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ และพัฒนากลุ่มผู้ผลิตให้เข้มแข็ง ควรเชื่อมโยงตลาด สร้างเครือข่ายผู้ซื้อ และสนับสนุนการรับรอง GAP Seed เพื่อเพิ่มความสามารถแข่งขัน

ศุภวรรณ ชาภู่พวง (2563) ได้ทำการศึกษาแนวทางการผลิตเมล็ดพันธ์ข้าวคุณภาพดีของศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดปทุมธานี พบว่า เกษตรกรสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 55.25 ปี ประสบการณ์ทำนาเฉลี่ย 34.31 ปี มีพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 4.60 ไร่ รายได้เฉลี่ย 8,085 บาท และยังมีหนี้สินกระบวนการผลิตและการจัดการเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพของชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับดีปัญหาหลักคือ ราคาปุ๋ยและสารเคมีสูง ต้นทุนการผลิตเพิ่ม แนวทางพัฒนาสำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมความรู้และทักษะการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ควรใช้ศูนย์ข้าวชุมชนเป็นศูนย์กลางเรียนรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยี และบริหารจัดการเมล็ดพันธุ์ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรให้เข้มแข็ง เพื่อช่วยเหลือกันด้านการผลิตและการตลาด สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และตลาดมุ่งลดต้นทุน เพิ่มคุณภาพ และยกระดับรายได้เกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ

อำพล ใต้เงาสน (2561) ได้ทำการศึกษาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาตำบลห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ศึกษาทั้งกระบวนการผลิตและคุณภาพเมล็ดพันธุ์ ในชุมชนมี 98 ครัวเรือน ประชากร 304 คน ส่วนใหญ่รับจ้างทั่วไป เกษตรกรทำนาเพียง 20 คน (6.57%) พื้นที่เป็นนาลุ่ม ดินอุดมสมบูรณ์ ใช้น้ำชลประทาน และปลูกข้าวพันธุ์ กข6 เป็นหลักเกษตรกรปฏิบัติตามขั้นตอนผลิตเมล็ดพันธุ์ 5 ด้าน ได้แก่ การเตรียมแปลง ปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยว และจัดการหลังเก็บเกี่ยวผลการประเมินการปฏิบัติอยู่ในระดับดีมาก–ดี (เฉลี่ยร้อยละ 76) การทดสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร 8 ราย ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน อีก 2 รายไม่ผ่าน เนื่องจากความบริสุทธิ์พันธุ์ต่ำ มีเมล็ดอื่นปน และการจัดการศัตรูพืช/โรคยังไม่เหมาะสม กระบวนการมีส่วนร่วมช่วยให้เกษตรกรเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาศักยภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ควรติดตามให้คำแนะนำต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพเมล็ดพันธุ์ให้ได้มาตรฐานทุกแปลง

อัญชิสา แซ่กอ (2564) ได้ทำการศึกษาการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของสมาชิกศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านอีเตี้ย-สองพี่น้อง อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 56.1 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 57.60 ปี มีประสบการณ์ในการผลิต เมล็ดพันธุ์ข้าว เฉลี่ย 4.92 ปี การได้รับการฝึกอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เฉลี่ย 3.16 ครั้ง/ปี มีพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 13.61 ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 1,853.19 บาท/ไร่ รายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 4,818.30 บาท/ไร่ รายได้นอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 69,300 บาท/ปี เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด โดยมีความรู้มากที่สุดคือพื้นที่ปลูก และมีความรู้น้อยที่สุด คือ การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ ผลิตผลคุณภาพ การปฏิบัติเกษตรกรร้อยละ 61.8 มีการปฏิบัติการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดีในระดับมาก โดยคนส่วนใหญ่ปฏิบัติมากในประเด็นการเตรียมดินการปลูกและการดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การเก็บรักษาและการขนย้ายผลิตผลภายในแปลง โดยมีเกษตรกรร้อยละ 97.7 ได้รับการส่งเสริมด้านเนื้อหามากที่สุด ประเด็นการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ต้องการรับการส่งเสริมมากที่สุด ในประเด็นการจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลคุณภาพ เกษตรกรทั้งหมด ได้รับการส่งเสริมแบบมวลชน โดยผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านและเอกสารแผ่นพับ/คู่มือ และ ต้องการการส่งเสริมมากที่สุดผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านและการศึกษาดูงานนอกสถานที่ เกษตรกรร้อยละ 97.7 ได้รับการสนับสนุนโดยเจ้าหน้าที่ติดตามให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ มีความต้องการการสนับสนุนมากที่สุด ในประเด็นการหาตลาดรองรับผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกรมีปัญหาการส่งเสริมในประเด็นขาดความรู้ด้านการวางแผนการผลิต และการเดินทางไปพบเจ้าหน้าที่ และมีข้อเสนอแนะอยากได้การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปัจจัย การผลิต การตลาด และการแปรรูป

ฐิตามินทร์ คงสำราญ (2563) ได้ศึกษาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.94 ปี

จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ประสบการณ์ในการปลูกข้าวเฉลี่ย 22.33 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.62 คน แรงงานจ้างเฉลี่ย 1.58 คน รายได้จากการขายข้าวเฉลี่ย 7,269.58 บาท ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 4,125.55 บาท สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนมีความรู้อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นในด้านวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีอยู่ในระดับปานกลาง โดยการดูแลรักษาอยู่ในระดับมากกว่าข้ออื่นๆ การยอมรับเทคโนโลยีและการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการยอมรับที่มากกว่าประเด็นอื่นๆ คือ ด้านการเตรียมดิน โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีในเชิงปฏิบัติ ได้แก่อายุ จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้จากการขายข้าวในรอบปีที่ผ่านมา และการเข้าร่วมฝึกอบรม/สัมมนา ส่วนประสบการณ์ในการปลูกข้าว จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การเข้าร่วมประชุม และความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการยอมรับเทคโนโลยี และเกษตรกรมีปัญหาในเรื่องฤดูกาลที่เปลี่ยนแปลงไป คือน้ำน้อยและฝนแล้ง และไม่สามารถควบคุมการระบาดของโรคและแมลงได้ โดยมีข้อเสนอแนะว่าศูนย์ข้าวชุมชนควรปรับแนวคิดและกระบวนการผลิต ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำของเกษตรกร เพื่อยกระดับมาตรฐานสินค้าและสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับสินค้า ซึ่งส่งผลให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น

บุษรา หอมสุวรรณ (2566) ได้ทำการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 56.8 เป็นเพศชาย มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป อายุเฉลี่ย 60.20 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.51 คนได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากผู้นำท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 42.4 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 62.5 มีพื้นที่เป็นของตัวเอง มีประสบการณ์การปลูกข้าวระหว่าง 36-45 ปี มีพื้นที่ปลูกข้าวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 16 ไร่ เฉลี่ย 19.9 ไร่ แหล่ง เมล็ดพันธุ์ข้าวที่นำมาปลูก ร้อยละ 75.0 เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้เอง ต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ย 4,080.26 บาท/ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 595.80 กิโลกรัม/ไร่ เกษตรกรมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากเกือบทุกประเด็น ยกเว้น การผลิตให้ปลอดจากพันธุ์ปน การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลคุณภาพ และการบันทึกข้อมูล เกษตรกรได้รับ ความรู้ด้านการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในระดับมาก เกษตรกรต้องการความรู้ในระดับมากที่สุด โดยผ่านช่องทางการส่งเสริมประเภทสื่อบุคคลในระดับมากที่สุด และวิธีการส่งเสริมในระดับมากที่สุด ได้แก่ การบรรยาย การสาธิต การทัศนศึกษาและการฝึกปฏิบัติ แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวขาว ดอกมะลิ 105 ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ได้แก่ การจัดโครงการฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติ เกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดีมีคุณภาพ และการศึกษาดูงานในแปลงต้นแบบ แปลงสาธิตการผลิต เมล็ดพันธุ์ดี

จากงานวิจัย ทำให้ทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในส่วนของเกษตรกรที่ขอรับรองมาตรฐาน เพื่อใช้เป็นการยกระดับแนวทางการทำเกษตรที่ดีและมีมาตรฐานมากขึ้นในอนาคต รวมถึงทราบถึงความต้องการของกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมว่ามีควรปรับปรุงในด้านใด เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติและปรับปรุงแก้ไข ต่อไป

2.1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลโครงการ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2569) ได้ทำการประเมินผลโครงการโครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน (เกษตรทฤษฎีใหม่) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลลัพธ์จากการดำเนินงานของโครงการและเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการทำเกษตรทฤษฎีใหม่กับความพร้อมในการทำเกษตรปลอดภัยโดยประยุกต์ใช้แบบจำลองเชิงตรรกะ (Logic Model) เป็นกรอบแนวคิดการประเมินผล เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและการสนทนากลุ่ม ผลการประเมินชี้ให้เห็นว่าโครงการประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์โดยสามารถดำเนินกิจกรรมได้ครบถ้วนและบรรลุตัวชี้วัดในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 80.39 ซึ่งก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมต่อเกษตรกรในหลายมิติ กล่าวคือเกษตรกรส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 82.26 สามารถพึ่งพาตนเองได้ด้วยการนำผลผลิตจากแปลงมาบริโภคในครัวเรือน ขณะที่เกษตรกรร้อยละ 9.75 สามารถลดปัญหาการขาดแคลนน้ำในแปลงลงได้ ร้อยละ 13.46 เริ่มปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจากเกษตรทั่วไปเข้าสู่ระบบเกษตรปลอดภัย สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่กับเกษตรปลอดภัย พบว่าการจัดสรรพื้นที่ตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความพร้อมในการทำเกษตรปลอดภัย การมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปีและมูลค่าอาหารบริโภคในครัวเรือน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยด้านความรู้ พบว่าระดับความรู้เกี่ยวกับระบบการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยพบว่าไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับความพร้อมในการปฏิบัติจริงที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยความสำเร็จของการทำเกษตรปลอดภัยในพื้นที่นั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับการรับรู้ข้อมูลเพียงอย่างเดียวแต่ขึ้นอยู่กับความพร้อมเชิงโครงสร้างพื้นฐานของแปลงเกษตรเป็นสำคัญ ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ การถ่ายทอดองค์ความรู้ควรจัดทำแผ่นพับที่รวบรวมองค์ความรู้ที่มีการบูรณาการจากหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับพื้นที่ไว้ใน 1 แผ่น เน้นการอบรมในพื้นที่โดยจำนวนที่เหมาะสมต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ใน 1 ครั้ง ไม่ควรเกิน 20 ราย เพื่อให้ทั่วถึง นอกจากนี้ความเสี่ยงจากเกษตรกรรายใหม่เป็นเกษตรกรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ที่เน้นการทำเกษตรเพื่อบริโภคในครัวเรือนหรือจำหน่ายในบริเวณชุมชน และมีพื้นที่ในการเพาะปลูกน้อย ทำให้เกษตรกรไม่ขอรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2569) ได้ทำการประเมินผลโครงการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นโครงการสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายแผนแม่บทย่อยการพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้สูงขึ้น พัฒนาศักยภาพบุคลากร และส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้วิสาหกิจชุมชน โดยการประเมินผลครั้งนี้ ประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินผลเชิงตรรกะ (Logic Model) ผลการดำเนินงาน โครงการประสบผลสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ โดยวิสาหกิจชุมชนที่มีผลการประเมินศักยภาพ

อยู่ในระดับปรับปรุงและระดับปานกลาง จำนวน 1,100 แห่ง สามารถจัดทำและขับเคลื่อนแผนพัฒนากิจการ และได้รับการยกระดับศักยภาพให้สูงขึ้นเป็นระดับปานกลางและระดับดีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการยกระดับศักยภาพ พบว่า วิสาหกิจชุมชนร้อยละ 89.97 สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เช่น พัฒนากระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และเพิ่มการผลิตสินค้าให้หลากหลาย ในภาพรวม ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนมีรายได้สุทธิเฉลี่ยเพิ่มขึ้น จากปี 2566 ที่เริ่มดำเนินการยกระดับศักยภาพ เท่ากับ 94,679.10 บาทต่อปี ภายหลังได้รับการยกระดับ (ปี 2567) มีรายได้เท่ากับ 116,939.16 บาทต่อปี เพิ่มขึ้น 22,260.07 บาทต่อปี หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ23.51 นอกจากนี้ ยังพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนต้นแบบให้กับวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ เข้ามาศึกษาเรียนรู้ และมีผู้สนใจมาศึกษาเรียนรู้เฉลี่ย 1,231 รายต่อแห่ง โดยเรื่องที่ได้รับความสนใจเข้ามาเรียนรู้ เช่นกระบวนการผลิตสินค้า การแปรรูป ผลิตภัณฑ์ การจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ และการบริหารจัดการกลุ่มเป็นต้นข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ เนื่องจากยังมีวิสาหกิจชุมชนสนใจเข้าร่วมโครงการมากกว่าเป้าหมายที่กำหนด กรมส่งเสริมการเกษตร ควรสำรวจความต้องการในพื้นที่ก่อนกำหนดเป้าหมาย และจัดทำแผนการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในระยะต่อไป สำหรับปัญหาในการปฏิบัติงานด้านทะเบียนวิสาหกิจชุมชนเนื่องจากระบบสารสนเทศเข้าใช้งานยาก ติดขัดบ่อยครั้ง รวมถึงขั้นตอนการต่อทะเบียนมีมาก ทำให้วิสาหกิจชุมชนให้ความร่วมมือน้อย จึงควรพัฒนาระบบสารสนเทศให้มีความเสถียร และควรปรับวิธีการต่อทะเบียนให้มีขั้นตอนน้อยลง และเพิ่มกิจกรรมจูงใจให้วิสาหกิจชุมชนมาต่อทะเบียนมากขึ้น เช่น การส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนได้เข้าร่วมโครงการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับยกระดับศักยภาพวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2569) ได้ทำการประเมินผลโครงการโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยการประเมินผลครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลลัพธ์จากการดำเนินงานโครงการโดยประยุกต์ใช้การประเมินผลเชิงตรรกะ (Logic Model) เป็นรูปแบบในการประเมิน ผลการประเมินโครงการตามตัวชี้วัดผ่านเกณฑ์การประเมินผลในระดับดี ที่ร้อยละ 83.33 ดังนี้ การดำเนินงานโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ กลุ่มแปลงใหญ่ ปี 2565 ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 หน่วยงาน เป้าหมายการพัฒนา 5 ด้าน พบว่า ด้านการลดต้นทุน เกษตรกรสมาชิก ร้อยละ 66.81 สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ ด้านการเพิ่มผลผลิต เกษตรกรสมาชิก ร้อยละ 63.06 สามารถเพิ่มผลผลิตได้โดยผ่านเกณฑ์การประเมินผล เนื่องจากเกษตรกรสมาชิกได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และปัจจัยการผลิต จึงก่อให้เกิดการใช้ปัจจัยกา รผลิตที่ถูกต้องและเหมาะสมกับพื้นที่ของตน ในส่วนด้านการพัฒนาคุณภาพ เกษตรกรสมาชิก ร้อยละ43.19 ได้รับการรับรองมาตฐานการผลิตสินค้าเกษตรแล้ว ที่เหลือยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน เนื่องจากกระบวนการผลิตสินค้าเพื่อให้ได้การรับรองมาตรฐานที่มีความซับซ้อนและยุ่งยาก ต้องมีการจดบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ด้านการตลาด ร้อยละ 46.25 มีช่องทางการจำหน่ายผลผลิตมากกว่า 1 ช่องทาง ที่เหลือจำหน่ายได้เพียง 1 ช่อง เนื่องจากความไม่สม่ำเสมอของผลผลิตทางการเกษตรที่ได้รับทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดในการขยายช่องทางการจำหน่ายที่ต้องการปริมาณผลผลิตที่สม่ำเสมอ ด้านการบริหารจัดการ ร้อยละ 36.53

ซื้อปัจจัยการผลิตจากกลุ่มแปลงใหญ่ และร้อยละ 24.03 จำหน่ายผลผลิตให้กับกลุ่มแปลงใหญ่เพื่อรวบรวมไปจำหน่ายให้กับผู้ประกอบการในนามของกลุ่มแปลงใหญ่ ซึ่งทั้ง 3 ด้านนี้ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินผล ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการพัฒนาคุณภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งสร้างความตระหนักรู้ในการผลิตสินค้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน เพื่อจูงใจให้เกษตรกรสมาชิกทำการผลิตสินค้าที่ได้รับมาตรฐาน และควรหาตลาดหรือแหล่งรับซื้อสินค้าที่สามารถจำหน่ายสินค้าที่ได้รับการรับรองในราคาที่แตกต่างกับสินค้าเกษตรทั่วไป ซึ่งจะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรสมาชิกทำการผลิตสินค้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐานเพิ่มมากขึ้น และเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการตลาด ควรประสานภาครัฐและภาคเอกชนในการทำข้อตกลงซื้อขายผลผลิตร่วมกัน เพื่อให้กลุ่มแปลงใหญ่มีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน รวมทั้งประสานการทำข้อตกลงซื้อขายที่มีความชัดเจน และทำความเข้าใจร่วมกันทั้งสองฝ่ายเพื่อให้เกิดการซื้อขายผลผลิตอย่างแท้จริง รวมทั้งเพื่อแก้ไขด้านการบริหารจัดการ และควรส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ในการจำหน่ายผลผลิตร่วมกันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดประมูลเพื่อจำหน่ายผลผลิต การจัดตั้งตลาดกลางสินค้าเกษตร เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มแปลงใหญ่มีตลาดรับซื้อผลผลิตที่แน่นอน นำไปสู่การบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ที่เข้มแข็งและมีความยั่งยืนมากขึ้น

จากการประเมินผลโครงการต่าง ๆ ภายใต้การดำเนินงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทำให้ทราบรูปแบบและแนวทางในการประเมินผลโครงการฯ โดยการวิเคราะห์รูปแบบเชิงตรรกะ (Logic Model) ซึ่งนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในการประเมินผลโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น และได้ทราบถึงความต้องการของกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมว่ามีจุดเด่นและจุดด้อยของโครงการฯ ที่เกิดขึ้นในแต่ละสินค้า เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข ต่อไป

2.1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลโครงการที่ขอรับการสนับสนุนเงินทุนภายใต้กองทุนปรับโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7 (2567) ได้ทำการประเมินผลโครงการจัดตั้งฟาร์มโคนมประสิทธิภาพสูง (Thai-Denmark Smart Dairy Farm) เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการเลี้ยงโคนมรองรับการแข่งขันและปัญหาต้นทุน–คุณภาพน้ำนม ดำเนินโครงการระยะ 5 ปี และประเมินผลระหว่างดำเนินงาน โดยเก็บข้อมูลจากเกษตรกรสมาชิก อ.ส.ค. และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านกิจกรรมโครงการผ่านเกณฑ์การประเมินทุกตัวชี้วัด ด้านผลผลิต ผ่านเกณฑ์ 22 จาก 25 ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดที่ไม่ผ่าน ได้แก่ จำนวนวันท้องและจำนวนครั้งผสมติดของแม่โค ด้านผลลัพธ์เบื้องต้น พบว่าผ่านเกณฑ์ 1 ตัวชี้วัด คือ การนำความรู้จากการอบรมไปใช้ของเกษตรกร (หลักสูตร 3 วัน) ตัวชี้วัดผลลัพธ์ที่ยังไม่ผ่าน ได้แก่ การใช้ความรู้จากการศึกษาดูงาน 1 วัน ปริมาณน้ำนมเพิ่มขึ้น และคุณภาพน้ำนมดิบดีขึ้น ในส่วนของข้อเสนอแนะคือ ควรสนับสนุนงบปรับปรุงฟาร์มและอุปกรณ์เทคโนโลยีให้เกษตรกรเพิ่มและควรช่วยเหลือด้านการตลาดโคลูกและโคปลดระวาง รวมถึงโปรแกรม

เหนี่ยวนำการเป็นสัด รวมถึงถ่ายทอดเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผสมติดและลดระยะเวลาการผสมเทียม

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 5 (2560) ได้ทำการประเมินผลโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพพืชผลวังน้ำเขียวจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้า ผลการศึกษาพบว่า มีเกษตรกรเข้าร่วม 60 ราย ร้อยละ 66.7 ได้รับการสนับสนุนโรงเรือน พื้นที่ปลูกเฉลี่ย 1.85 ไร่ต่อราย เกษตรกรร้อยละ 90 ได้รับการถ่ายทอดความรู้ และร้อยละ 68 ผลิตได้ตามมาตรฐาน GAP ร้อยละ 98 ผ่านการรับรองมาตรฐาน มีเพียงร้อยละ 2 ไม่ผ่านเพราะใช้สารเคมีเกินกำหนด ด้านผลผลิตเฉลี่ยโรงเรือนละ 93 กิโลกรัมต่อรอบ รายได้ราว 4,650 บาทต่อรอบ หากปลูก 5 รอบต่อปี ได้ประมาณ 23,250 บาทต่อปี การปลูกในโรงเรือนจะช่วยลดความเสี่ยงจากฝนและศัตรูพืช ผลผลิตสม่ำเสมอกว่านอกโรงเรือน ต้นทุนผลิตเฉลี่ยใกล้เคียงกันที่ประมาณ 3,119 บาท แต่รูปทรงผักในโครงการคุณภาพดีกว่า การตลาดมีทั้งขายผ่านโรงเรือนรวบรวม สหกรณ์ บริษัท และพ่อค้าคนกลาง บางรายขายหน้าฟาร์ม มูลค่าจำหน่ายรวมเพิ่มจาก 7.51 ล้านบาทในปี 2558 เป็น 8.15 ล้านบาทในปี 2559 ปัญหาที่พบคือบางรายถอนตัวเพราะโรงเรือนไม่แข็งแรง ตลาดรับซื้อจำกัด จึงควรช่วยซ่อมโรงเรือน ติดตามให้คำปรึกษา และขยายตลาดเพิ่ม

จากการประเมินผลโครงการที่ขอรับการสนับสนุนเงินทุนภายใต้กองทุนปรับโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ในแต่ละกลุ่มสินค้า ทำให้ทราบรูปแบบและแนวทางในการประเมินผลโครงการฯ วิธีต่าง ๆ และได้ทราบถึงความต้องการของกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมว่ามีจุดเด่นและจุดด้อยของโครงการฯ ที่เกิดขึ้นในแต่ละสินค้า เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข ต่อไป

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

1) แนวคิดเกี่ยวกับเขตการค้าเสรี

FTA คือความตกลงระหว่าง 2 ประเทศขึ้นไป หรือเป็นการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างกันให้เหลือน้อยที่สุดหรือลดภาษีศุลกากรระหว่างกันให้เหลือเป็นร้อยละ 0 และใช้อัตราภาษีปกติที่สูงกว่ากับประเทศนอกกลุ่มเพื่อให้เกิดการค้าเสรีระหว่างกันภายในกลุ่ม และปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ก็ได้ขยายขอบเขตของ FTA ให้ครอบคลุมด้านการค้าด้านบริการ อาทิ บริการท่องเที่ยว การรักษาพยาบาล การสื่อสาร การขนส่ง ฯลฯ พร้อมกับความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เช่น การลงทุน การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และการอำนวยความสะดวกทางการค้าด้วย “การค้าเสรี” ระหว่างประเทศคู่สัญญาซึ่งถือเป็นรูปแบบพื้นฐานของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (Economic Integration) สามารถแบ่งออกได้ 4 รูปแบบหลัก ได้แก่ Bilateral Free Trade Area Agreements จะเป็นความตกลงร่วมมือทางการค้าร่วมกันแบบทวิภาคีของ 2 ประเทศ หรือระหว่าง

ประเทศกับกลุ่มประเทศ แต่หากมีคู่เจรจามากกว่านั้นจะเรียนเป็น Plurilateral Free Trade Area Agreements และหากเป็นความตกลงร่วมกันของกลุ่มประเทศในภูมิภาคจะเรียกเป็น Plurilateral Free Trade Area Agreements และหากเป็นความตกลงร่วมกันของกลุ่มประเทศในภูมิภาคจะเรียกเป็น Regional Free Trade Area Agreements ซึ่งจะมีขอบเขตการค้าที่ใหญ่ขึ้นครอบคลุมทุกประเทศในภูมิภาคเขตการค้าเสรีในลักษณะนี้ที่เป็นที่รู้จัก อาทิ ASEAN Free Trade Area (AFTA) ซึ่งเป็นเขตการค้าเสรีในกลุ่มประเทศอาเซียนซึ่งมีไทยเป็นหนึ่งในสมาชิก และ North American Free Trade Area Agreements (NAFTA) ซึ่งเป็นเขตการค้าเสรีในกลุ่มประเทศอเมริกาเหนือ สำหรับเขตการค้าเสรีที่ใหญ่ที่สุดคือ องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) เป็นเขตการค้าแบบพหุภาคี หรือ Multilateral Free Trade Area Agreements ที่เป็นความร่วมมือในลักษณะ Global Negotiations ปัจจุบันมีสมาชิก 149 ประเทศทั่วโลก (เชษชุดา เชื้อสุวรรณ, 2549)

ปัจจุบันประเทศไทยมีการจัดทำ FTA กับ 8 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น จีน อินเดีย ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ บาห์เรน เปรู และ 2 กลุ่มเศรษฐกิจ ได้แก่ ASEAN และ BIMSTEC เพื่อรักษาสถานภาพและศักยภาพในการส่งออกของไทยโดยการขยายโอกาสในการส่งออกและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านราคาของสินค้าไทยทั้งนตลาดสำคัญในปัจจุบัน อาทิ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และอาเซียน ตลาดใหม่ ๆ ที่มีศักยภาพ อาทิ จีน อินเดีย ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และ BIMSTEC และประเทศที่จะเป็นประตูการค้าสู่ภูมิภาคอื่นของโลก อาทิ บาห์เรน เปรู นอกจากนี้ ไทยยังอยู่ระหว่างการเจรจาในกรอบของ ASEAN-EU ASEAN-เกาหลี ASEAN+3 และ ASEAN+6 ซึ่งจะทยอยมีผลบังคับใช้ต่อไป

มุมมองด้านผู้บริโภค FTA จะทำให้อัตราภาษีนำเข้าของสินค้าลดต่ำหรือเป็น 0 ในที่สุด ซึ่งควรจะทำให้ราคาสินค้านำเข้าถูกลงถือเป็นการเพิ่มกำลังซื้อของประชาชนทางอ้อมและช่วยเพิ่มอุปสงค์ภายในประเทศให้มากขึ้น นอกจากนี้ การลดภาษีนำเข้ายังช่วยกดดันให้ราคาสินค้าชนิดเดียวกันหรือสินค้าที่สามารถใช้ทดแทนกันได้ที่ผลิตในประเทศลดราคาลงด้วยเป็นผลมาจากการแข่งขันที่สูงขึ้น ซึ่งเท่ากับเป็นการช่วยให้เกิดการแข่งขันภายในประเทศมากขึ้นด้วย ในขณะที่มุมมองด้านผู้บริโภค FTA จะเพิ่มโอกาสในการขยายตลาดให้แก่ผู้ผลิตที่เป็นผู้ส่งออก เนื่องจากภาษีนำเข้าของประเทศคู่สัญญา FTA ลดลง ผู้ผลิตส่วนหนึ่งจะสามารถผลิตและส่งออกสินค้าได้มากขึ้นเพราะประเทศเหล่านี้จะมีความต้องการสินค้าและนำเข้ามากขึ้น สินค้าบางอย่างที่ไม่เคยส่งออกเนื่องจากต่างชาติตั้งกำแพงภาษีก็จะเริ่มส่งออกและขยายตลาดได้มากขึ้น ผู้ผลิตอีกกลุ่มที่จะได้รับประโยชน์จาก FTA คือผู้ผลิตกลุ่มที่มีการนำเข้าวัตถุดิบเครื่องยนต์เครื่องจักรเข้ามาเพื่อใช้ในการผลิตสินค้า FTA จะช่วยลดภาระภาษีนำเข้าให้ผู้ผลิตที่ต้องนำเข้าวัตถุดิบเหล่านี้มาใช้ในการผลิตสินค้าทำให้สามารถลดต้นทุนการนำเข้าวัตถุดิบและเพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้ผลิตสามารถนำเข้าได้หลากหลายแหล่งมากขึ้น ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตของสินค้าลดลงสามารถจำหน่ายสินค้าได้ในราคาที่ถูกลงถือเป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านราคาให้แก่ผู้ผลิตอย่างไรก็ดีจะมีผู้ผลิตอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบทางลบจากการเปิดเสรีคือกลุ่มของผู้ผลิตสินค้าเพื่อขายในประเทศซึ่งจะต้องแข่งขันกับ สินค้านำเข้าที่ราคาถูกลงและกลุ่มผู้ผลิตที่มีประสิทธิภาพในการแข่งขันกับ

ต่างประเทศในระดับทำให้ต้องมีการปรับตัวรับกับการแข่งขันที่เข้มข้นขึ้นจึงต้องเร่งปรับปรุงศักยภาพและมาตรฐานการผลิตปลอดจนจะเกิดต้นทุนในการปรับตัว (Adjustment Cost) เนื่องจากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจไทยไปสู่สาขาที่ไทยมีความพร้อม/ได้เปรียบ และในกรณีที่ไม่สามารถแข่งขันได้สินค้านี้จำเป็นต้องออกจากธุรกิจฝ่ายหันไปผลิตสินค้าทดแทนอื่น (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์, ม.ป.ป)

2) แนวคิดเกี่ยวกับกองทุนปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าภาคการเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2547 คณะรัฐมนตรีมีมติให้จัดตั้งกองทุนปรับโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร ปฏิรูปผลผลิตทางการเกษตร เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพัฒนาคุณภาพ ตลอดจนการแปรรูปการณ์สร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรและอาหาร รวมทั้งช่วยเหลือให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนจากการผลิตสินค้าที่ไม่มีศักยภาพไปสู่สินค้าที่มีศักยภาพ ดังนี้

2.1) กองทุนปรับโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศจะจ่ายเงินภายใต้วัตถุประสงค์ของกองทุนฯ ในลักษณะหมุนเวียนหรือจ่ายขาดเพื่อดำเนินกิจกรรมดังต่อไปนี้

2.1.1) สนับสนุนสินเชื่อ ปัจจัยการผลิต และเทคโนโลยี

2.1.2) สนับสนุนงานวิจัยและพัฒนา

2.1.3) ให้ความรู้ อบรม และศึกษาดูงาน

2.1.4) ให้การสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานการเกษตร

2.1.5) ปรับเปลี่ยนอาชีพ

2.1.6) รายจ่ายอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

2.2) คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ์เสนอขอรับการสนับสนุนจากกองทุนฯ จะต้องจัดทำโครงการ/งานหรือ กิจกรรมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบโดยตรงหรือโดยอ้อมจะการเปิดเสรีทางการค้า FTA โดยผู้มีสิทธิ์เสนอโครงการ ได้แก่

2.2.1) เกษตรกรผู้ประกอบเกษตรกรรม และให้หมายความถึงกลุ่มหรือคณะบุคคลที่รวมตัวกันเพื่อวัดวัตถุประสงค์ในการประกอบเกษตรกรรม โดยจะเป็นนิติบุคคลหรือไม่ก็ได้

2.2.2) สถาบันองค์กรที่เป็นนิติบุคคล และมีวัตถุประสงค์ดำเนินงานด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก

2.2.3) หน่วยงานของรัฐในกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค วิสาหกิจและให้หมายรวมถึงหน่วยงานของรัฐที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่นที่จัดตั้งโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา

2.3) รายการพิจารณาว่าสินค้าเกษตรชนิดใดที่ได้รับผลกระทบโดยตรงหรือโดยอ้อมจากการเปิดเสรีทางการค้าจะพิจารณาจากหลักเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อประกอบกัน ขึ้นอยู่กับกรอบการค้าเสรีที่นำมาพิจารณาดังนี้

2.3.1) เป็นสินค้าเกษตรที่อยู่ในกลุ่มกำหนดโควตาภาษี (TRQ) 23 รายการ ได้แก่ ชา เมล็ดกาแฟ กาแฟสำเร็จรูป น้ำนมดิบ/นมพร้อมดื่ม นมผงขัดมันเนย มะพร้าวผล เนื้อมะพร้าวแห้ง น้ำมันมะพร้าว เมล็ดถั่วเหลือง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ น้ำมันปาล์มและน้ำมันในเมล็ดปาล์ม น้ำมันถั่วเหลือง ลำไยแห้ง พริกไทย ไหมดิบ กระเทียม ถั่วเหลือง หอมใหญ่ เมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ มันฝรั่ง น้ำตาลและใบยาสูบ(หมายเหตุ: แม้ว่า จะเป็นสินค้าที่อยู่ในกลุ่ม TRQ 23 รายการ แต่ก็มิได้หมายความว่าจะต้องได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้าเสมอไป จำเป็นต้องพิจารณาจากหลักเกณฑ์ข้ออื่น ๆประกอบด้วย)

2.3.2) พิจารณาจากสถิติการนำเข้าเปรียบเทียบก่อนและหลังเปิดเสรีทางการค้าที่มีการนำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างผิดปกติ

2.3.3) พิจารณาจากราคาสินค้าเกษตรชนิดนั้น ๆ ภายในประเทศ ที่ลดลงอย่างผิดปกติเปรียบเทียบก่อนและหลังจากการเปิดเสรีทางการค้า

2.3.4) พิจารณาจากต้นทุนการผลิตต่อหน่วยโดยเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง

2.3.5) มีรายงานผลการศึกษาวิจัยของหน่วยงานของรัฐ หรือสถาบันการศึกษา ที่เป็นที่ยอมรับยืนยันการรับผลกระทบจากการเปิดทางการค้า

2.3.6) พิจารณาจากส่วนแบ่งตลาดภายในประเทศที่ลดลง

2.3.7) พิจารณาจากการเป็นสินค้าที่คณะกรรมการหรืออนุกรรมการกำหนด

2.4) การเสนอขอรับการสนับสนุนจากกองทุนฯ แบ่งเป็น 2 กรณี ดังนี้

2.4.1) กรณีโครงการ งาน หรือกิจกรรมที่เสนอโดยเกษตรกร สถาบันเกษตร หรือองค์กรเกษตรกร ซึ่งต้องได้รับผลกระทบโดยตรงหรือโดยอ้อมจากการเปิดเสรีทางการค้า และหากเป็นเกษตรกรต้องเสนอในนามของสถาบันเกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกรที่ได้รับการยอมรับจากส่วนราชการ โดยผู้เสนอโครงการจะต้องขอรับการสนับสนุนผ่านส่วนราชการ หรือหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ เพื่อให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบกำกับ ดูแลการปฏิบัติงาน ใช้เงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

2.4.2) กรณีโครงการ งาน หรือกิจกรรมที่เสนอโดยหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นโครงการ งาน หรือกิจกรรมที่ดำเนินการปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อลดผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้า (FTA) และเป็นโครงการที่เกิดจากความต้องการหรือการมีส่วนร่วมของเกษตรกร

3) แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล (Evaluation)

การประเมินผลนโยบายเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการดำเนินนโยบาย ขั้นตอนนี้ถูกใช้เป็นเครื่องมือและกลไกในการหาคำตอบว่านโยบายนั้นประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ (นักรบ เถียรอ่ำ และคณะ, 2561)

3.1) การประเมินผลโครงการแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามระยะเวลาของโครงการ ดังนี้

3.1.1) การประเมินผลก่อนการดำเนินงานโครงการ (Pre-Evaluation) การประเมินผลก่อนที่จะทำโครงการ วัตถุประสงค์ในการประเมินผลครั้งนี้ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ โดยการวิเคราะห์ว่าผลที่จะได้ตามโครงการนั้นคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ เป็นการวิเคราะห์เสนอต่อผู้มีหน้าที่ในการอนุมัติโครงการ

3.1.2) การประเมินผลระหว่างการดำเนินงานโครงการ (Ongoing Evaluation) เป็นการประเมินผลระหว่างการดำเนินงานตามโครงการ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตที่ได้ (Output) กับผลกระทบในระยะสั้นของโครงการ (Effect) มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นการป้องกันโครงการไม่ให้ล้มเหลว นอกจากนี้ บทเรียนที่ได้จากการประเมินผลยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกระทำโครงการอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกันได้

3.1.3) การประเมินโครงการหลังสิ้นสุดแล้ว (Post Evaluation) การประเมินผลในลักษณะนี้จะเป็นการประเมินผลกระทบ (Impact) อันเกิดจากการทำงานของโครงการ โดยเปรียบเทียบผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมก่อนดำเนินงาน ระหว่างดำเนินงาน และหลังดำเนินงาน เป็นการวิเคราะห์ว่าผลกระทบหลังดำเนินงานนั้น เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ อย่างไร นอกจากนี้บทเรียนซึ่งไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการจะได้นำไปประกอบการพิจารณาแนวทางในการวางโครงการอื่น ๆต่อไป (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2562)

2.2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1) ตัวแบบเชิงตรรกะ (Logic Model) ตัวแบบเชิงตรรกะเป็นวิธีการสื่อที่เป็นระบบและเห็นภาพได้ชัดเจนในการนำเสนอความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรในการปฏิบัติงานของแผนงาน การจัดทำกิจกรรมและการเปลี่ยนแปลงหรือผลงานที่ต้องการบรรลุผลสำเร็จ (W.K Kellogg Foundation, 2004) ตัวแบบเชิงตรรกะมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่

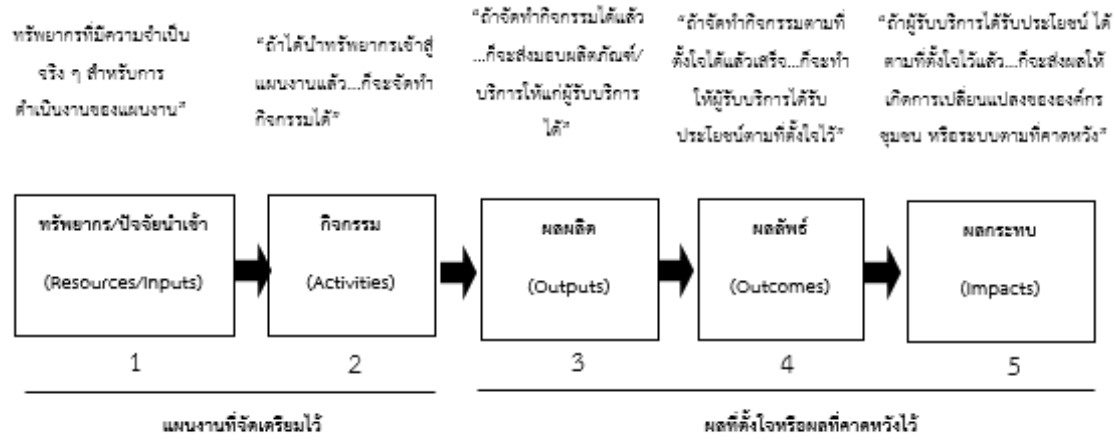
1.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) หรือทรัพยากร (Resource) เช่น คน เงิน การจัดการองค์การและชุมชนที่แผนงานสามารถจัดหาได้เพื่อดำเนินงาน

1.2) กิจกรรมของแผนงาน (Program Activities) แผนงาน คือ สิ่งที่ทำขึ้นโดยใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ส่วนกิจกรรมเป็นทั้งกระบวนการ เครื่องมือ เหตุการณ์ เทคโนโลยี และกิจกรรมการพัฒนานี้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง หรือผลงานที่ต้องการให้บรรลุผลสำเร็จ ได้แก่ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ

1.3) ผลผลิต (Outputs) เป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการจัดกิจกรรมของแผนงานและอาจครอบคลุมถึงประเภทระดับและเป้าหมายของการให้บริการที่ส่งมอบของแผนงาน

1.4) ผลลัพธ์ (Outcomes) เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้ ทักษะ สถานภาพและระดับของหน้าที่การงานของผู้มีส่วนร่วมในแผนงาน ผลลัพธ์ระยะสั้นจะสามารถวัดได้ภายใน 1 – 3 ปี ผลลัพธ์ระยะยาววัดได้ภายใน 4 – 6 ปี และนำไปสู่ผลกระทบได้

1.5) ผลกระทบ (Impacts) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจที่เกิดขึ้นในองค์การ ชุมชน หรือระบบอันเป็นผลสืบเนื่องจากการทำกิจกรรมของแผนงาน ที่อาจส่งผลต่อโครงการในแต่ละกิจกรรมภายในระยะเวลา 7 - 10 ปี ซึ่งโดยปกติมักจะทำการประเมินผลกระทบเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาของแผนงาน

ที่มา : W.K. Kellogg Foundation, 2004: p3

ภาพที่ 1 ตัวแบบเชิงตรรกะ (Logic Model)

2) การวัดเจตคติหรือทัศนคติ สรุปนิยามของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ คือ แนวทางที่เราคิด รู้สึกหรือมีท่าทีที่จะกระทำ บางสิ่งบางอย่างในสิ่งแวดล้อมรอบตัวเราเช่น ทัศนคติต่อร้านค้าปลีก ทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ หรือทัศนคติต่อรายการโทรทัศน์ เป็นต้น โดยทัศนคติจะแสดงให้เห็นถึงทิศทางความรู้สึกต่อสิ่งเหล่านี้ว่าเรามีความรู้สึกอย่างไร ซึ่งอาจรู้สึกในทางบวกหรือทางลบชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี พอใจหรือไม่พอใจ เป็นต้น

องค์ประกอบของทัศนคติ ได้เสนอแนวคิดว่าองค์ประกอบของทัศนคติประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

2.1) องค์ประกอบทางความคิดหรือการรับรู้ (Cognitive Component) เป็นความเชื่อความรู้หรือความเข้าใจ เกี่ยวกับสิ่งใด เช่น ตราสินค้า หรือความเชื่อในวัตถุเดียวกันอาจจะแตกต่างกันได้ในแต่ละบุคคล

2.2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) คือ ความรู้สึกโดยรวมในเรื่องของความชอบและอารมณ์ที่มีต่อวัตถุนั้น ๆ เช่น อาจเกิดจากผลของการประเมินในคุณสมบัติหลายหลายคุณสมบัติของสินค้าก็ได้หรือเรื่องของความรู้สึกนั้นขึ้นอยู่กับบุคคลและสถานการณ์ด้วย

2.3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavior Component) คือ แนวโน้มในการกระทำหรือการแสดงออก ความโน้มเอียงที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ ความรู้สึก (การประเมินค่าตราสินค้า) ความรู้ความเชื่อในตราสินค้า ความโน้มเอียงที่จะเกิดพฤติกรรม (ความตั้งใจซื้อสินค้า)

ความรู้หรือความเชื่อนั้นมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ต่อตราสินค้า และส่งผลต่อพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้น ซึ่งการเข้าใจในองค์ประกอบนี้เป็นสิ่งสำคัญต่อนักการตลาดเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นสิ่งที่ช่วยบ่งชี้ในความสำเร็จของกลยุทธ์ทางการตลาด

การวัดทัศนคติเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและซับซ้อน เนื่องจาก เป็นการวัดคุณลักษณะภายในของบุคคลเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึก การวัดทัศนคติของบุคคลจึงไม่สามารถวัดหรือสังเกตเห็นได้โดยตรงจึงต้องวัดทางอ้อม โดยวัดจากแนวโน้มที่บุคคลจะแสดงออกหรือประพฤติอย่างสม่ำเสมอ และตอบสนองออกมาเป็นถ้อยคำภาษาเพื่อให้บุคคลตอบสนองออกมาเป็นระดับความรู้สึก เช่น มาก ปานกลาง น้อย เป็นต้นทัศนคติจึงเป็นกิริยาท่าทีรวม ๆ ของบุคคลที่เกิดจากความพร้อมหรือความโน้มของจิตใจซึ่งแสดงออกต่อสิ่งเร้าหนึ่ง ๆ การวัดเจตคติอาจทำได้หลายวิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม รายงานของตนเองการสร้างจินตนาการ การวัดทางสรีระภาพ ซึ่งเป็นประโยชน์ของการวัดเจตคติ คือ วัดเพื่อทำนายพฤติกรรมวัดเพื่อหาทางป้องกัน วัดเพื่อหาทางแก้ไขทัศนคติของบุคคลที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และวัดเพื่อเข้าใจสาเหตุและผล

ดังนั้น การประเมินทัศนคติของบุคคลในเรื่องต่าง ๆ จึงเป็นการวัดทางอ้อม โดยการถามสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการวัดโดยให้บุคคลเป้าหมายเป็นผู้ตอบ ให้คะแนน หรือประเมินค่าจากคำตอบความคิดเห็นต่าง ๆ (ณัฐธยาน์ งามประภาพร, 2564)

บทที่ 3
ข้อมูลทั่วไป

การประเมินผลโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส (FTA) ได้มีการดำเนินงานโครงการมาอย่างต่อเนื่องมาถึงปีที่ 4 ซึ่งกิจกรรมการอบรมและจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์รวมถึงปัจจัยการผลิตในงบประมาณจ่ายขาด มีการดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว โดยขอบเขตการประเมินผลในครั้งนี้ จำแนกการจัดเก็บข้อมูลจากเกษตรกรภายใต้กลุ่มทั้งหมด 56 ราย ซึ่งเกษตรกรทั้งหมดต่างได้รับการส่งเสริมด้านองค์ความรู้ ปัจจัยการผลิต เครื่องมืออุปกรณ์ และเครื่องจักรกลทางการเกษตรที่ระบุไว้ภายใต้เงื่อนไขของโครงการ รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานของโครงการและเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ดังนี้

3.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

3.1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่ม

กลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส เป็นนิติบุคคลตาม พ.ร.บ.สหกรณ์ 2562 ทะเบียนเลขที่ ขก.180/2545 เป็นกลุ่มเกษตรกรประเภททำนา พัฒนาปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบการผลิตยุคใหม่ 4.0 เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี 2559 และโครงการผลิตข้าวอินทรีย์ ปี 2560 มีกองทุนของศูนย์ข้าวชุมชนในการบริหารจัดการ มีการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เป็นศูนย์ข้าวชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มีที่ดินเป็นของกลุ่มฯ เนื้อที่ 2 ไร่ 1 งาน - ตรว. ทำหน้าที่เป็นแม่ข่ายผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว คุณภาพให้แก่ วิสาหกิจชุมชนนาแปลงใหญ่ กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์และเกษตรกรทั่วไป โดยเป็นศูนย์กลางจำหน่ายเมล็ดพันธุ์มีสมาชิกจำนวน 166 ราย ซึ่งประกอบอาชีพกสิกรรมทำนาปลูกข้าวเป็นหลัก มีพื้นที่เพาะปลูกข้าว จำนวน 3,225 ไร่ ปลูกข้าวเพื่อรับประทานในครัวเรือนที่เหลือขาย เป็นข้าวเปลือกให้กับพ่อค้าและโรงสีทั่วไป ซึ่งได้ราคาต่ำ ตลอดจนเกษตรกรมีปัญหาค่าใช้จ่ายในกระบวนการผลิตสูงขึ้นทุกปี เนื่องจากเกษตรกรยังใช้วิธีการผลิตแบบเดิม ซึ่งปรากฏว่ามีการใช้ปัจจัยการผลิตที่สูง ด้วยกรรมวิธีที่ไม่เหมาะสม ทำให้ต้นทุนการผลิตข้าวยังคงสูงขึ้น ทั้งนี้ ขั้นตอนการปลูกข้าวที่เกษตรกรดำเนินการอยู่หลายขั้นตอนที่เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ คือ การใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรใช้อยู่ เกษตรกรยังคงใช้ในอัตราที่สูงมาก 30 - 40 กก./ไร่ ในขณะที่อัตราที่แนะนำเพียง 15 กก./ไร่ ปัจจุบันมีวิธีการปลูกข้าวแบบปักดำ โดยการใช้เครื่องจักรหยอด/ปักดำ สามารถลดอัตราเมล็ดพันธุ์ลงได้ เหลือเพียง 5 - 10 กก./ไร่ ดังนั้น เพื่อให้เกษตรกรสมาชิกขายข้าวได้ราคาสูง และคุณภาพดี กลุ่มจึงมีนโยบายให้เกษตรกรสมาชิกปรับเปลี่ยนมาผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี (กข.6 มะลิ 105) เพื่อจำหน่ายให้กับกรมการข้าว เครือข่ายสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรและเกษตรกรทั่วไป พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนมาทำนาปลูกข้าวมาตรฐาน GAP เพื่อลดต้นทุนการผลิตลง ร้อยละ 20 งดการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมี ออกจากต้นทุนการผลิต เปลี่ยนมาใช้ปัจจัย

การผลิตอินทรีย์ ตลอดจนการเตรียมดินด้วยวิธีการใช้เครื่องจักรกลก็จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต เป็นผลให้สามารถทั้งลดต้นทุนการผลิตได้ทั้งระบบ และได้ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้น ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อผลิตจำหน่ายได้โดยจำหน่าย ให้กับศูนย์เมล็ดพันธ์ข้าวจังหวัดขอนแก่น (จากข้อมูลข้างต้นยังไม่เพียงพอต่อความต้องการเกษตรกร) เครือข่ายสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร และเกษตรกรทั่วไป ในส่วนข้าวที่ตกชั้นจากมาตรฐานข้าวเมล็ดพันธุ์หลัก และเมล็ดพันธุ์ขยาย กลุ่มเกษตรกรรับซื้อไว้ราคาตามโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวของรัฐบาล เป็นการสร้างขวัญแรงจูงใจและตัดปัญหาความเสี่ยงได้ ทำให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรที่อาจถอดใจเลิกผลิตข้าว เมล็ดพันธุ์ให้กลุ่มฯ ได้รับผลประโยชน์ มีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยโรงสีข้าวมาตรฐาน GMP และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่แปรสภาพจากข้าวเปลือกเป็นข้าวกล้อง หรือ ข้าวสารบรรจุถุง รวมทั้งผลพลอยได้จากวัสดุที่เหลือจากการขัดสีแปรสภาพสามารถขายได้เป็นการปฏิรูปครบวงจรต้นน้ำการผลิต กลางน้ำรวบรวมและปลายน้ำการแปรรูป เพิ่มมูลค่าการตลาด จากการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใสที่ผ่านมา ได้เข้าร่วม โครงการต่าง ๆ จากภาครัฐ เพื่อให้ได้ผลผลิตข้าวมีคุณภาพ ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นและลดต้นทุนการผลิตลง โดยมีผลงานเชิงประจักษ์ ได้แก่

1) เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตการเกษตรยุคใหม่ 4.0 เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จำนวน 56 ราย พื้นที่ 669 ไร่ ผลผลิต 340 ตัน (เฉลี่ยข้าวเหนียว กข.6 = 508.53 กก./ไร่)

2) จัดตั้งเป็นศูนย์ข้าวชุมชน ตามระเบียบกรมการข้าวว่าด้วยศูนย์ข้าวชุมชน 6 กันยายน พ.ศ.2561 ทะเบียน 400712 / 0066

3) ผ่านการรับรองตรวจประเมินระบบการผลิตข้าว (มกษ.4401-2551) GAP-GRAIN แบบกลุ่ม และทดสอบคุณภาพทางกายภาพ ปี 2562-2565 จากกรมการข้าว รหัสรับรอง กษ 09-4401-40-007- 9000001 GAP และตรวจรับรองโดยบริษัท เอ – วัน ฟิวเจอร์ จำกัด

4) ผ่านการประเมินเตรียมความพร้อมของกลุ่ม T 1 ปี 2561 (ปีที่ 1) โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์และผ่านการรับรองตรวจประเมินระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ และตรวจปริมาณสารเคมีตกค้างในตัวอย่างดิน น้ำ และผลผลิตข้าว จากบริษัทห้องปฏิบัติกลาง (ประเทศไทย) จำกัด จำนวน 17 ราย พื้นที่ 217 ไร่ ผลผลิต 115 ตัน ได้มาตรฐานข้าวอินทรีย์ มกษ. 9,000 เล่ม 4 -2553 กลุ่ม T3 ปี 2564 บริษัทศูนย์ห้องปฏิบัติการและวิจัยทางการแพทย์และการเกษตรแห่งเอเชีย จำกัด รหัสรับรอง AMARC / 2564-ORG – 00148 /8 กุมภาพันธ์ 2564 – 7 กุมภาพันธ์ 2565 ที่เหลืออีกจำนวน 93 ราย พื้นที่ทำนาปลูกข้าว 2,339 ไร่ ผลผลิต 1,170 ตัน อยู่ระหว่าง ปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตการเกษตรยุคใหม่ 4.0 เข้ามาสมทบโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี GAP SEED ต่อไป

3.1.2 การเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

เมื่อปี พ.ศ. 2564 ทางกลุ่มได้มีการของบประมาณภายใต้กองทุน FTA เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการปลูกข้าวของกลุ่ม

โดยมีวัตถุประสงค์การจัดตั้งกลุ่ม ดังนี้

1) เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรฯ สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีในระดับมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ดี ผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยีมากขึ้น

2) เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรฯ สามารถจำหน่ายกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวได้ในราคาที่สูงขึ้นและมีปริมาณที่เพิ่มขึ้น ให้แก่ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดขอนแก่น เครือข่ายขบวนการสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และศูนย์ข้าวชุมชน

3) เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรฯ สามารถแปรรูปเพิ่มมูลค่าผลผลิตข้าวเปลือกเป็นข้าวสารบรรจุถุง

4) เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรฯ สามารถลดต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจากเดิมที่ใช้สารเคมีมาเป็นสารอินทรีย์ชีวภาพเพื่อฟื้นฟูสภาพดินให้มีความอุดมสมบูรณ์

โดยหน่วยงานที่เข้ามามีบทบาทในการสนจับสนุนและส่งเสริมเกษตรกรในกลุ่มหลักคือ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ และหน่วยงานสนับสนุน ประกอบด้วย ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดขอนแก่น สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น กรมการค้าภายในจังหวัดขอนแก่น สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ขอนแก่น และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ซึ่งทางกลุ่มได้มีวิธีการดำเนินการและเป้าหมาย ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ชั้นพันธุ์จำหน่าย (R3) ในแปลงเกษตรกร

- คัดเลือกสมาชิกเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี

- อบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น ร่วมกับหน่วยงานภาคีต่าง ๆ ดำเนินการ กรมการข้าวถ่ายทอดเทคโนโลยีมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ให้แก่สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อแนะนำวิธีการมาตรฐานข้าวเมล็ดพันธุ์ดีมาตรฐาน GAP Seedหลักปฏิบัติการ เทคนิคการผลิต และศึกษาดู งานและฝึกปฏิบัติที่ศูนย์วิจัยข้าวขอนแก่น ส่งเสริมให้สมาชิกผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่าย ลดการใช้สารเคมี และใช้สารอินทรีย์ สารชีวภาพทดแทน เพื่อลดต้นทุนการผลิต

- การใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมเครื่องจักรกลทดแทนแรงงานเพื่อผลสัมฤทธิ์เชิงปริมาณและคุณภาพ

- สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนปลอดดอกเบี้ยจากกองทุนฯ

กิจกรรมที่ 2 การผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

1) การจัดทำแปลงสาธิตผลิตเมล็ดพันธุ์ดี คัดเลือกจากสมาชิกกลุ่มฯ จำนวน 4 ราย เป็นผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหลักคุณภาพดี พื้นที่นารวม 36 ไร่ (สมาชิกไข่แดง) โดยใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวหลักเข้ากระบวนการคัดปรับปรุงเป็นข้าวเมล็ดพันธุ์หลักชุมชนคุณภาพดีบรรจุถุงข้าวชุมชน ระบุพันธุ์ กข.6 และมะลิ105 ผลิตโดย

ศูนย์ข้าวชุมชนกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส ควบคุมโดย กรมการข้าว และกรมส่งเสริมการเกษตร (อัตราเมล็ดพันธุ์ 15 กก./ไร่) ต่อเนื่อง คาดว่าจะสามารถผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวได้ปีละ 18 ตันขึ้นไป เพื่อใช้ปลูกข้าวพื้นที่ 1,200 ไร่ขึ้นไป ได้ผลผลิต 600 ตันขึ้นไป

2) เพื่อใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวขยายชุมชน จำนวน 18 ตัน จัดจำหน่ายกระจายเมล็ดพันธุ์สู่สมาชิกกลุ่มฯ สำหรับใช้ปลูกในพื้นที่นาสมาชิก 56 ราย พื้นที่นา 1,200 ไร่ (ทำนาหยอดใช้เมล็ดพันธุ์ 15 กก./ไร่) ประมาณการผลผลิต 600 ตัน ขึ้นไป (ผลผลิตเฉลี่ย 500 กก./ ไร่) ใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวขยายชุมชน

3) เพื่อใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวหลักชุมชนจำนวน 100 ตัน จัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้

3.1 ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดขอนแก่น (พันธุ์หลัก และพันธุ์ขยาย)

3.2 จำหน่ายให้วิสาหกิจทำนาชุมชน กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร สกต.ธกส. กองทุนหมู่บ้าน อบต. เทศบาล อปจ.และเกษตรกรทั่วไป

4) เพื่อใช้เป็นข้าวเปลือกสีแปรรูปเพิ่มมูลค่าเป็นข้าวสารบรรจุถุง จำนวน 500 ตันขึ้นไป

กิจกรรมที่ 3 การตรวจสอบและรับรองคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว (GAP Seed) โดยตรวจสอบรับรองระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบ GAP Seed และการบริหารจัดการระบบ ควบคุมภายใน (ICS) ของกรมการข้าว เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือต่อขบวนการขั้นตอนการผลิต ได้มาซึ่งคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว ผู้ซื้อเมล็ดพันธุ์ สามารถตรวจสอบขั้นตอนกระบวนการผลิตคัดเมล็ดพันธุ์ดีได้

การติดตามให้คำแนะนำทางวิชาการสู่ภาคปฏิบัติ โดยคณะกรรมการกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจ พอเพียงตำบลกุดน้ำใส ทั้งกรรมการตรวจแปลงนา และกรรมการตรวจรับรอง ตาม คม1.และ บฟ. รวมออกติดตามให้คำแนะนำทางวิชาการแก่เกษตรกรสมาชิกในการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้ได้คุณภาพผ่านมาตรฐานอย่างสม่ำเสมอตลอดฤดูเพาะปลูก (ขอรับงบประมาณอุดหนุนค่าตรวจรับรองแปลงนา เป็นระยะเวลา 3 ปี ปีละ 32,400 บาท รวม 3 ปี เป็นเงิน 97,200 บาท ลงพื้นที่ตรวจสอบแปลงนาของสมาชิกทำตามขั้นตอนการปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP Seed (มกษ. 4406-2560) เมล็ดพันธ์ข้าว (คม.1, บฟ.1- บฟ.10)

- การจ้างตรวจวิเคราะห์ข้าวเมล็ดพันธุ์ 60 แปลง
- การตรวจรับรองแปลงนา 3 ปี
- กรมส่งเสริมสหกรณ์ให้การกำกับดูแล และแนะนำส่งเสริมโครงการฯ

กิจกรรมที่ 4 ศูนย์กลางรวบรวมข้าวเปลือกมาตรฐานเมล็ดพันธ์ดีระดับตำบล และการสร้างมูลค่าเพิ่มแปรรูป ข้าวครบวงจรสำหรับสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส

หมายเหตุ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวรับซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวจากศูนย์ข้าวชุมชน ชั้นพันธุ์หลัก ตันละ 22,500 บาท ชั้นพันธุ์ขยายตันละ 20,000 บาท แต่หากศูนย์ข้าวชุมชนผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพชั้นพันธุ์ขยายบรรจุถุงขาย ตันละ 25,000- 27,000 บาท

กิจกรรมที่ 5 จำหน่ายข้าวสารบรรจุภัณฑ์คุณภาพดี ราคายุติธรรม เพื่อการพัฒนาระบบการตลาดข้าวสารคัดพิเศษ 100% บรรจุภัณฑ์คุณภาพดี ราคายุติธรรมให้ถึงผู้บริโภคโดยตรงเพื่อเป็นการลดผลกระทบจากการผันผวนของราคาข้าวเปลือก ข้าวสาร และวัสดุภัณฑ์ที่ได้ จากการขัดสีข้าวเปลือก

ที่สามารถใช้เป็นวัตถุดิบเริ่มต้นในวิสาหกิจชุมชน ข้าวหัก ปลายข้าว รำหยาบรำ ละเอียด แกลบ การได้รับส่วนเหลื่อมการตลาดกลับคืนจัดสรรปันผลให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรฯ การตลาดเชิงรุก การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ข้าวเปลือกจากการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของ สมาชิก ได้แก่

5.1 ข้าวเปลือกคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวขยายชุมชน 100 ตัน ขึ้นไป ขนาดบรรจุ 25 กก.

5.2 ข้าวเปลือก 500 ตันขึ้นไป สีแปรรูปเป็นข้าวสารบรรจุถุง 330 ตัน ขนาดบรรจุ 1 และ 5 กก.

5.3 วัสดุเหลือจากการสีแปรสภาพ รำ ข้าวปราย ข้าวหัก แกลบ ปริมาณ 170 ตัน และผลิตภัณฑ์จากข้าวอื่น ๆ รวมทั้งการพัฒนาระบบการตลาดของผลิตภัณฑ์ข้าวตังกล่าว เพื่อการเพิ่มมูลค่าสินค้าข้าวให้มากขึ้น รวมทั้งการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ข้าวไทยให้ตลาดกว้างขวางเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 3.1 การตลาดเชื่อมโยงธุรกิจการตลาดเชิงรุก – รับ สินค้าเกษตร

สินค้าเกษตร ข้าวอินทรีย์ (ตัน)	**ตลาดภายในประเทศ**					**ตลาดต่างประเทศ**
	ขายหน้าศูนย์ กศก. (เชิงรับ) (ตัน)	**ขายผ่านกลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์(ตัน)**	**ขายผ่านวิสาหกิจชุมชน (ตัน)**	**ขายผ่านส่วนราชการ (ตัน)**	**ขายผ่านภาคเอกชน (ตัน)**	**ขายผ่านตลาดออนไลน์ (ตัน)**
1.เมล็ดพันธุ์ข้าวหลัก/ขยาย	32.25	9	5	17.75	16	20
2.ข้าวสารบรรจุถุง	70	20	10	30	50	150
3.วัสดุเหลือสีแปรสภาพ	70	50	10	-	40	-

ที่มา: โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส

3.1.3 ขอบเขตการดำเนินงานโครงการ

1) พัฒนาศูนย์ข้าวชุมชนกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว คุณภาพดีให้แก่ส่วนราชการ องค์กรเกษตรกร และชาวนาทั่วไป

2) หมู่บ้านกุดน้ำใส โดยกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส ต้นแบบการลดต้นทุนการทำนาปลูกข้าวมาตรฐานGAP Seedและการแปรรูปเพิ่มมูลค่าสินค้าข้าวเพื่อความมั่นคงด้านอาหารและข้าวของจังหวัดขอนแก่น

3.1.4 ระยะเวลาการดำเนินโครงการ เป็นระยะเวลา 8 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564–2571

3.1.5 งบประมาณโครงการ 9,404,160 บาท (เก้าล้านสี่แสนสี่พันหนึ่งร้อยหกสิบบาทถ้วน) แบ่งได้ดังนี้

1) ขอสนับสนุนเป็นเงินจ่ายขาด จำนวนทั้งสิ้น 544,060 บาท (ห้าแสนสี่หมื่นสี่พันหกสิบบาทถ้วน) ประกอบด้วย

1.1) เงินจ่ายขาดของกลุ่มเกษตรกร รวมเป็นเงิน 270,260 บาท แบ่งเป็น

1.1.1) อบรมเกษตรกรสมาชิก 56 คน จำนวน 3 หลักสูตร รวมเป็นเงิน 83,060 บาท

1.1.2) ค่าตรวจวิเคราะห์ข้าวเมล็ดพันธุ์นาปี 60 แปลง รวม 3 ปี ปีละ 30,000 บาท รวมเป็นเงิน 90,000 บาท

1.1.3) ค่าตรวจรับรองแปลงนา 3 ปี ปีละ 32,400 บาท รวมเป็นเงิน 97,200 บาท

1.2) เงินจ่ายขาดของกรมส่งเสริมสหกรณ์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการติดตามโครงการ รวม 8 ปี เป็นเงิน 273,900 บาท

2) ขอสนับสนุนเงินเป็นเงินกู้ยืมปลอดดอกเบี้ย เป็นเงิน 8,860,000 บาท

2.1) ค่าจัดซื้ออุปกรณ์ เป็นเงิน 4,305,000 บาท

2.2) ค่าจัดซื้อผลผลิตข้าวเปลือกจากโครงการฯ เป็นเงิน 4,555,000 บาท เงินยืมระยะยาวและปลอดการชำระเงินต้น 1 ปีแรก โดยจะเริ่มชำระเงินคืนในปีที่ 2 - 8

3.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมโครงการ

3.2.1 เพศ/อายุ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 56 ราย ภาพรวมเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 44 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.21 และเป็นเพศชาย จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.79 ภาพรวมเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 61.57 ปี แบ่งเป็น เกษตรกรมีอายุ ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มากที่สุด จำนวน 28 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาเกษตรกรมีอายุ 51 – 60 ปี จำนวน 23 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.07 และเกษตรกรมีอายุ 41 - 50 ปี จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.14 และเกษตรกรมีอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.79 พบว่า เกษตรกรในโครงการส่วนใหญ่เข้าสู่วัยสูงอายุ ซึ่งมีผลต่อการรับองค์ความรู้ แนวทางการผลิต และการตลาดที่มีความคลาดเคลื่อน (ตารางที่ 3.2)

3.1.2 ประสบการณ์ทำการเกษตร เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีประสบการณ์ทำการเกษตร เฉลี่ย 29.41 ปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรทำการเกษตรมาแต่เดิมจึงมีความชำนาญในการทำการเกษตร (ตารางที่ 3.2)

3.1.3 สมาชิกในครัวเรือน/แรงงานในครัวเรือน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.54 ราย โดยเป็นแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3.36 ราย ประกอบด้วยแรงงานในภาคเกษตร เฉลี่ยครัวเรือนละ 2.20 ราย และเป็นแรงงานนอกภาคเกษตร เฉลี่ย 1.16 ราย พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ มีสมาชิกในครัวเรือนยังเป็นแรงงานหลักในภาคการเกษตร และทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 เพศ อายุ ประสบการณ์ทำการเกษตร จำนวนสมาชิกและแรงงานในครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. เพศ	**60**	**100.00**
1.1 เพศชาย	12	26.79
1.2 เพศหญิง	44	73.21
2. อายุเฉลี่ย (ปี)	**61.57**	
2.1 น้อยกว่า 30 ปี	0	0.00
2.2 ช่วงอายุ 31 – 40 ปี	1	1.79
2.3 ช่วงอายุ 41 – 50 ปี	4	7.14
2.4 ช่วงอายุ 51 - 60 ปี	23	41.07
2.5 ช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป	28	50.00
3. ประสบการณ์ทำการเกษตรเฉลี่ย (ปี)	**29.41**	
4. สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย (ราย)	**4.54**	
5. แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย (ราย)	3.36	
5.1 แรงงานในภาคเกษตรเฉลี่ย (ราย)	2.20	
5.2 แรงงานนอกภาคเกษตรเฉลี่ย (ราย)	1.16	

ที่มา : จากการสำรวจ

3.1.4 ระดับการศึกษา เกษตรกรสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 45 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.36 รองลงมาสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 5 ราย เป็นคิดร้อยละ 8.93 และสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.36 (ตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3 ระดับการศึกษาของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. สูงกว่าระดับปริญญาตรี	0	0.00
2. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	1	1.79
3. ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	2	3.57
4. ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	0	0.00
5. มัธยมศึกษาตอนปลาย	5	8.93
6. มัธยมศึกษาตอนต้น	3	5.36
7. ประถมศึกษา	45	80.36
8. ไม่ได้ศึกษา	0	0.00
รวม	**56**	**100.00**

ที่มา : จากการสำรวจ

3.1.5 อาชีพหลักและอาชีพรอง เกษตรกรในโครงการมีการประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลักทั้งหมด ในส่วนของอาชีพรอง พบว่า เกษตรกรไม่มีอาชีพรอง จำนวน 44 ราย คิดเป็นร้อยละ 78.57 รองลงมาเกษตรกรประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพรอง จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.50 และประกอบอาชีพรองด้านการรับจ้างทางการเกษตร จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.14 (ตารางที่ 3.4)

ตารางที่ 3.4 อาชีพหลักและอาชีพรองของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. อาชีพหลัก	**56**	**100.00**
1.1 ประกอบอาชีพการเกษตร	56	100.00
1.2 รับเงินเดือนประจำ	0	0.00
1.3 รับจ้างทางการเกษตร	0	0.00
1.4 ประกอบธุรกิจการค้า	0	0.00
1.5 รับจ้างทั่วไป	0	0.00
2. อาชีพรอง	**56**	**100.00**
2.1 รับเงินเดือนประจำ	0	0.00
2.2 รับจ้างทางการเกษตร	4	7.14
2.3 ประกอบธุรกิจการค้า	1	1.79
2.4 รับจ้างทั่วไป	7	12.50
2.5 ไม่มีอาชีพรอง	44	78.57

ที่มา : จากการสำรวจ

3.1.6 การเป็นสมาชิกองค์กร/กลุ่ม ในภาพรวมเกษตรกรมีการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มเกษตรทั้งหมด รองลงมาเข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 53 ราย คิดเป็นร้อยละ 95.00 และเป็นลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) จำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.00 (ตารางที่ 3.5)

ตารางที่ 3.5 การเป็นสมาชิกองค์กรหรือกลุ่ม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. สหกรณ์ภาคการเกษตร	1	0.00
2. สหกรณ์นอกภาคการเกษตร	0	0.00
3. กลุ่มเกษตรกร	56	100.00
4. กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	0	0.00
5. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	0	0.00
6. กลุ่มยุวเกษตร	0	0.00
7. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	53	95.00
8. สมาคม/สหพันธ์	1	2.00
9. อาสาสมัครเกษตร	0	0.00
10. กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน	1	2.00

ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
11. ธนาคารเพื่อการเกษตรฯ	24	43.00
12. เครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่	0	0.00
13. อื่น ๆ	0	0.00

หมายเหตุ: เกษตรกรสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา : จากการสำรวจ

3.1.7 การถือครองที่ดิน ในภาพรวมเกษตรกรถือครองที่ดิน เฉลี่ย 18.48 ไร่/ราย โดยเป็นที่ดินมีการนำที่ดินไปใช้ประโยชน์ด้านทำการปลูกข้าวเฉลี่ย 8.05 ไร่/ราย ทำการเกษตรอื่น ๆ เช่น พืชไร่ ไม้ผล ประมง ปศุสัตว์ เป็นต้น เฉลี่ย 10.08 ไร่/ราย และเป็นที่อยู่อาศัย เฉลี่ย 0.35 ไร่/ราย (ตารางที่ 3.6)

ตารางที่ 3.6 การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	จำนวน (ไร่)
การใช้ประโยชน์ที่ดิน	**18.48**
- ที่ดินในการปลูกข้าว	8.05
- ที่ดินทำการเกษตรอื่น ๆ เช่น พืชไร่ ไม้ผล ประมง ปศุสัตว์ เป็นต้น	10.08
- ที่อยู่อาศัย	0.35

หมายเหตุ: [1/]ที่ดินทำการเกษตรในสินค้าหลัก หมายถึง พื้นที่เพาะปลูกพืชที่อยู่ภายใต้โครงการทั้งหมด

ที่มา : จากการสำรวจ

3.1.8 แหล่งน้ำที่ใช้ในภาคการเกษตรของเกษตรกร

1) แหล่งน้ำที่ใช้ในการทำเกษตร พบว่า เกษตรกรใช้น้ำธรรมชาติ (น้ำฝน) ทำการเกษตรเป็นหลัก ร้อยละ 57.00 รองลงมาใช้น้ำจากแหล่งน้ำชลประทานในการทำการเกษตร ร้อยละ 14.00 และเกษตรกรใช้น้ำประปาในการทำการเกษตร ร้อยละ 37.00 พิจารณาการใช้แหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตรของเกษตรกรในโครงการฯ พบว่า เกษตรกรมีการใช้น้ำธรรมชาติ (น้ำฝน) ในการทำการเกษตรเป็นหลัก ซึ่งปริมาณน้ำจะขึ้นอยู่กับสภาวการณ์แต่ละปี แต่ละช่วงเวลา ดังนั้น เกษตรกรไม่สามารถคาดคะเนปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการเพาะปลูกในแต่ละรอบได้ (ตารางที่ 3.7)

2) ปริมาณและความเพียงพอของแหล่งน้ำในแต่ละช่วงฤดูกาล พบว่า ในช่วงฤดูฝนมีน้ำเพียงพอในการทำเกษตร แต่ทั้งนี้ ในบางปีจะประสบปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ทำเกษตร จากการที่เกษตรกรมีพื้นที่อยู่ติดกับลำน้ำพอง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่น้ำท่วมถึงในที่ลุ่มและที่ดอน อีกทั้งการปล่อยน้ำจากเขื่อนอุบลรัตน์ ส่งผลให้น้ำท่วมในพื้นที่ ในขณะที่ช่วงฤดูแล้ง เกษตรกรร้อยละ 52.00 ยังคงมีน้ำเพียงพอต่อการทำเกษตร และเกษตรกรร้อยละ 48.00 มีน้ำไม่เพียงพอต่อการทำเกษตร ต้องมีการอาศัยแหล่งน้ำสำรองในพื้นที่ตนเอง เช่น บ่อบาดาล และสระน้ำของตนเอง เป็นต้น (ตารางที่ 3.7)

3) ปัญหาดินในพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรในโครงการ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 89.00 ไม่มีปัญหาดินในพื้นที่ทำการเกษตร รองลงมา เกษตรกรร้อยละ 2 ประสบปัญหาดินเปรี้ยวและดินปนทายจัดในระดับที่เท่ากัน (ตารางที่ 3.7)

ตารางที่ 3.7 แหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตร ความเพียงพอ และปัญหาดินในพื้นที่ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. แหล่งน้ำที่ใช้ในการทำเกษตร/1		
1.1 แหล่งน้ำธรรมชาติ (น้ำฝน)	-	57.00
1.2 บ่อน้ำตื้นของตนเอง	-	1.00
1.3 บ่อบาดาลของตนเอง	-	1.00
1.4 สระน้ำของตนเอง	-	10.00
1.5 น้ำชลประทาน	-	14.00
1.6 แหล่งน้ำสาธารณะ	-	3.00
1.7 ซื้อจากผู้ใช้บริการ/ประปา	-	37.00
2. ปริมาณและความเพียงพอของแหล่งน้ำในแต่ละช่วงฤดูกาล	56	100.00
2.1 ช่วงฤดูฝน	56	100.00
- เพียงพอ	56	100.00
- ไม่เพียงพอ	0	0.00
2.2 ช่วงฤดูแล้ง	56	100.00
- เพียงพอ	29	52.00
- ไม่เพียงพอ	27	48.00
3. ปัญหาดินในพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรในโครงการ	56	100.00
3.1 ไม่มีปัญหา	50	89.00
3.2 ดินเค็ม	4	7.00
3.3 ดินเปรี้ยว	1	2.00
3.4 ดินปนทรายจัด	1	2.00

หมายเหตุ: /1เกษตรกรมีแหล่งน้ำทำการเกษตรมากกว่า 1 ช่องทาง เนื่องจาก เกษตรกร 1 ราย มีแปลงทำการเกษตรหลายจุดและมีแหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรต่างกัน

ที่มา : จากการสำรวจ

3.1.9 ปัญหาที่พบในช่วงทำการเกษตรที่ผ่านมา

ภาพรวมในช่วงปีการผลิตที่ผ่านมา เกษตรกรร้อยละ 36.00 ประสบปัญหาด้านความผันผวนของสภาพภูมิอากาศ (ฝนแล้ง น้ำท่วม) มากที่สุด จากแปลงทำการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งใกล้กับเขื่อนอุบลรัตน์ที่มีการปล่อยน้ำมากในช่วงฤดูฝน ส่งผลต่อน้ำท่วมในพื้นที่ทำการเกษตร รองลงมาเกษตรกรร้อยละ 30.00 ขาดองค์ความรู้ที่เหมาะสมต่อการผลิต จากการที่เกษตรกรมีการทำการผลิตในรูปแบบเดิม และการสนับสนุนองค์ความรู้จากหน่วยงานยังไม่มีแนวทางทำการเกษตรสมัยใหม่ และเป็นต้นแบบให้เกษตรกรสามารถนำไปใช้เพื่อเพิ่มรายได้ในระยะยาวได้ และเกษตรกรร้อยละ 15 ประสบปัญหาการขาดแหล่งน้ำในการทำเกษตร การขาดแคลนเทคโนโลยีเครื่องจักรกลใหม่ โรคระบาดศัตรูพืช และราคาปัจจัยการผลิตสูงขึ้นในระดับที่เท่ากัน (ตารางที่ 3.8)

ตารางที่ 3.8 ปัญหาที่พบในช่วงทำการเกษตรที่ผ่านมา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1.1 การขาดแหล่งน้ำในการทำเกษตร	15	27.00
1.2 ความผันผวนของสภาพภูมิอากาศ(ฝนแล้ง น้ำท่วม เป็นต้น)	20	36.00
1.3 เกษตรกรสูงวัย	2	4.00
1.4 การขาดแคลนเทคโนโลยีเครื่องจักรกลใหม่	15	27.00
1.5 องค์ความรู้ที่เหมาะสมต่อการผลิต	17	30.00
1.6 โรคระบาดศัตรูพืช	15	27.00
1.7 เงินทุนหมุนเวียนในการทำเกษตร	10	18.00
1.8 ราคาปัจจัยการผลิตสูงขึ้น	15	27.00

หมายเหตุ: เกษตรกรสามารถเลือกตอบปัญหาในช่วงการทำการเกษตรได้มากกว่า 1 ปัญหา

ที่มา : จากการสำรวจ

บทที่ 4
ผลการประเมิน

การประเมินผลโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส เป็นการประเมินผลโครงการภายหลังการใช้งบประมาณกองทุนปรับโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศผ่านไปช่วง 5 ปี โดยข้อมูลที่ใช้ในการประเมินผล ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่สนับสนุนโครงการ จำนวน 6 หน่วยงาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดขอนแก่น สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น กรมการค้าภายในจังหวัดขอนแก่น สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ขอนแก่น และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ทั้งนี้ หน่วยงานที่เข้าสนับสนุนโครงการเป็นหลักคือสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น และศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวขอนแก่น กรมการข้าว จึงใช้การสอบถามเจ้าหน้าที่จาก 2 หน่วยงานเป็นหลัก และเกษตรกรภายใต้โครงการทั้งหมด 56 ราย ซึ่งจำแนกผลการประเมินใช้รูปแบบการวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กิจกรรม (Activities) ผลได้ (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของโครงการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ผลการประเมินโครงการ

4.1.1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs) พิจารณาในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวเนื่องกับการประเมินผลโครงการ คือ การเบิกจ่ายงบประมาณของโครงการ หน่วยงานที่ร่วมบูรณาการ ปัจจัยการผลิตและองค์ความรู้ที่สนับสนุนภายใต้โครงการฯ ดังนี้

1) งบประมาณ งบประมาณโครงการรวม 9,404,160 บาท แบ่งเป็นเงินกู้ปลอดดอกเบี้ยจำนวน 8,860,000 บาท เงินจ่ายขาดจำนวน 544,060 บาท แบ่งเป็นเงินจ่ายขาดของกลุ่มเกษตรกร 270,260 บาท และของกรมส่งเสริมสหกรณ์ 273,900 บาท โดยมีการเบิกจ่าย ดังนี้

1.1) เงินจ่ายขาด เป็นเงินที่ให้กลุ่มเกษตรกร ดำเนินการทำเรื่องขอเบิกจ่ายเงินตามกิจกรรมเป็นคราว ๆ จากสหกรณ์จังหวัดตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ โดยมีแผนการใช้จ่ายและรายละเอียดกิจกรรมที่ขอเบิก-จ่าย ซึ่งกลุ่มมีการใช้จ่ายเงินไปใช้ 3 กิจกรรม และส่วนที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ใช้ในการบริหารจัดการโครงการ กล่าวคือ

1.1.1) ค่าอบรมสมาชิกใน 3 หลักสูตร ซึ่งมีระยะเวลาการอบรมรวม 9 วัน ได้แก่ (1) การอบรมด้านการเก็บเกี่ยวและการปรับสภาพและการรักษาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีตามกระบวนการ GAP Seed รวมถึงการแปรรูปและการตลาด (2) การจัดทำแปลงสาธิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี การสุ่มและเก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี การวิเคราะห์ความบริสุทธิ์ของเมล็ดพันธุ์/เมล็ดปน/ทดสอบข้าวแดง การฝึกการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพ เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี และ (3) การถ่ายทอดความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี GAP Seed และการบริหาร

จัดการระบบควบคุมภายใน (ICS) ซึ่งการอบรมมีการดำเนินการแล้วเสร็จไปในปีพ.ศ. 2565 เป็นงบประมาณรวม 83,060 บาท เบิกจ่ายเงินทั้งหมด 73,700 บาท คิดเป็นร้อยละ 88.73 มีงบประมาณคงเหลือจำนวน 9,360 บาท ซึ่งทางกลุ่มมีการส่งคืนเงินดังกล่าวแก่กรมส่งเสริมสหกรณ์เรียบร้อยแล้ว

1.1.2) ค่าตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ข้าวนาปี 60 แปลง แบ่งการดำเนินกิจกรรมเป็น 3 ปี โดยในปีที่ 1 ทางกลุ่มไม่ได้มีการใช้จ่ายเงินในช่วงดังกล่าว จากการที่กลุ่มมีการนำเมล็ดพันธุ์ไปตรวจวิเคราะห์คุณภาพของเมล็ดพันธุ์กับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวขอนแก่นเพื่อขอใบรับรองระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (GAP Seed) เพื่อที่จะให้ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวขอนแก่นเป็นผู้ดำเนินการตรวจรับรองโดยที่กลุ่มเกษตรกรไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งจากงบประมาณรวม 90,000 บาท เบิกจ่ายเงินทั้งหมด 56,450 บาท คิดเป็นร้อยละ 62.72 มีงบประมาณคงเหลือจำนวน 30,000 บาท จากการเหลือจ่ายค่าตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ข้าวในปีที่ 1 และจำนวน 3,550 บาท จากการเหลือจ่ายค่าตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ข้าวในปีที่ 2 ซึ่งทางกลุ่มมีการส่งคืนเงินดังกล่าวแก่กองทุนฯ เรียบร้อยแล้ว

1.1.3) ค่าตรวจรับรองแปลงนา 3 ปี โดยในปีที่ 1 ทางกลุ่มไม่ได้มีการใช้จ่ายเงินในช่วงดังกล่าว จากการที่กลุ่มได้รับการตรวจรับรองแปลงนาโดยศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวขอนแก่นเป็นผู้ดำเนินกการตรวจรับรองโดยที่กลุ่มเกษตรกรไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งจากงบประมาณรวม 97,200 บาท เบิกจ่ายเงินทั้งหมด 64,800 บาท คิดเป็นร้อยละ 66.67 มีงบประมาณคงเหลือจำนวน 32,400 บาท ซึ่งทางกลุ่มมีการส่งคืนเงินดังกล่าวแก่กองทุนฯ เรียบร้อยแล้ว

1.1.4) กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้รับงบประมาณรวม 273,900 บาท เป็นระยะเวลา 8 ปี เฉลี่ยปีละ 34,230 บาท มีการเบิกจ่ายตามโครงการแล้ว จำนวน 5 ปี เป็นเงิน 171,150 บาท คิดเป็นร้อยละ 100.00 ซึ่งหน่วยงานใช้จ่ายสำหรับการติดตาม กำกับดูแล และแนะนำโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

1.2) เงินกู้ปลอดดอกเบี้ย ให้กลุ่มเกษตรกร ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบของกลุ่มเกษตรกรและข้อบังคับคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ ว่าด้วยการเงิน การพัสดุของกองทุนฯ พ.ศ. 2561 โดยกลุ่มได้ทำการกู้ยืมเงินในส่วนเงินกู้ปลอดดอกเบี้ย รวม 8,860,000 บาท แบ่งเป็นค่าจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ จำนวน 4,305,000 บาท และเป็นค่าจัดซื้อผลผลิตข้าวเปลือกจากโครงการ จำนวน 4,555,000 บาท ซึ่งมีระยะเวลาการส่งคืนรวม 8 ปี ทั้งนี้ งบประมาณในส่วนของการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ มีการส่งคืนกองทุนฯ จำนวน 785,512 บาท คิดเป็นร้อยละ 81.75 จากงบประมาณด้านค่าจัดซื้ออุปกรณ์รวม 4,305,000 บาท ตั้งแต่ในปีแรกที่ทำการจัดซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์ จากการที่เครื่องจักรและอุปกรณ์บางรายการมีความซ้ำซ้อนกับโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ของกลุ่มเกษตรกรที่มีอยู่แต่เดิม จึงไม่มีการจัดซื้อเพื่อลดความซ้ำซ้อน (ตารางที่ 4.1, ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.1 งบประมาณภายใต้โครงการ

รายการ	จำนวนงบประมาณทั้งหมด
1. เงินจ่ายขาด	**544,160**
1.1 เกษตรกร	270,260
1) ค่าอบรมสมาชิก จำนวน 3 หลักสูตร 56 ราย	83,060
2) ค่าตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ข้าวนาปี 60 แปลง	90,000
3) ค่าตรวจรับรองแปลงนา 3 ปี	97,200
1.2 กรมส่งเสริมสหกรณ์	273,950
2. เงินกู้ปลอดดอกเบี้ย (ค่าจัดซื้ออุปกรณ์)	**8,860,000**
2.1 ค่าจัดซื้ออุปกรณ์	4,305,000
2.2 ค่าจัดซื้อผลผลิตข้าวเปลือกโครงการ	4,555,000
รวม	**9,404,160**

ที่มา: เอกสารโครงการ,2564

ตารางที่ 4.2 งบประมาณ การใช้จ่ายและการส่งคืนเงินจ่ายขาดและเงินกู้ปลอดดอกเบี้ยภายใต้การเข้าร่วมโครงการ ปี พ.ศ. 2564 - 2569

รายการ	จำนวนงบประมาณทั้งหมด	จำนวนงบประมาณที่ใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2564 - 2569	การส่งคืน	ร้อยละการเบิกจ่าย
1. เงินจ่ายขาด	**441,410**	**361,300**	**75,310**	**81.85**
1.1 เกษตรกร	270,260	190,150	75,310	70.36
1) ค่าอบรมสมาชิก จำนวน 3 หลักสูตร 56 ราย	83,060	73,700	9,360	88.73
2) ค่าตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ข้าวนาปี 60 แปลง	90,000	56,450	33,550	62.72
3) ค่าตรวจรับรองแปลงนา 3 ปี	97,200	60,000	32,400	61.73
1.2 กรมส่งเสริมสหกรณ์	171,150	171,150	-	100.00[/1]
2. เงินกู้ปลอดดอกเบี้ย (ค่าจัดซื้ออุปกรณ์)	**8,860,000**	**8,074,488**	**785,512**	**91.13**
2.1 ค่าจัดซื้ออุปกรณ์	4,305,000	3,519,488	785,512	81.75
2.2 ค่าจัดซื้อผลผลิตข้าวเปลือกโครงการ	4,555,000	4,555,000	-	100.00
รวม	**9,301,410**	**8,435,788**	**860,822**	**90.69**

หมายเหตุ: [/1]พิจารณาเฉพาะเงินที่ใช้ในแต่ละปี ซึ่งหน่วยงานมีการเบิกจ่ายครบตามเป้าหมายจากงบประมาณรวม 273,900 บาท เฉลี่ยปีละ 34,230 บาท และปีที่ 8 จำนวน 34,290 บาท

พิจารณาเฉพาะเงินที่ใช้และส่งคืนจากการเหลือจ่าย ไม่นับรวมเงินส่งคืนจากการชำระเงินคืนกองทุนฯ ข้อมูล ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2569

ที่มา: รายงานผลการติดตามโครงการ,2568

1.3) การส่งคืนเงินทุนหมุนเวียนโครงการ

พบว่า โครงการกำหนดแผนการส่งคืนเงินทุนหมุนเวียนรวม 8 ปี เป็นเงินทั้งสิ้น 8,135,000 บาท โดยในปี พ.ศ. 2565 ถึง พ.ศ. 2569 เป็นงวดที่ถึงกำหนดชำระแล้ว รวม 5 งวด เป็นเงินตามแผน 5,600,000 บาท ซึ่งกลุ่มสามารถชำระคืนได้ครบถ้วนตามจำนวนที่กำหนดทุกงวด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนเงินที่ถึงกำหนดชำระ และไม่มีการค้างชำระ โดยในปี พ.ศ. 2566–2569 กลุ่มได้ชำระคืนตรงตามกำหนดทุกปี จำนวน 1,000,000 บาท 1,200,000 บาท 1,200,000 บาท และ 1,200,000 บาท ตามลำดับ สำหรับงวดที่ 6 – 8 ซึ่งมีกำหนดชำระในปี พ.ศ. 2570–2572 (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 การส่งคืนเงินทุนหมุนเวียนโครงการ

ปีที่	งวดที่	วันเดือนปีที่กำหนดชำระ	แผนการชำระเงิน	จำนวนเงินที่ชำระคืนจริง	หมายเหตุ
ปีที่ 1 (พ.ศ. 2565)	1	-	1,000,000	1,000,000	ปลอดการชำระหนี้
ปีที่ 2 (พ.ศ. 2566)	2	8 สิงหาคม 2566	1,000,000	1,000,000	ชำระแล้วตามกำหนด
ปีที่ 3 (พ.ศ. 2567)	3	8 สิงหาคม 2567	1,200,000	1,200,000	ชำระแล้วตามกำหนด
ปีที่ 4 (พ.ศ. 2568)	4	8 สิงหาคม 2568	1,200,000	1,200,000	ชำระแล้วตามกำหนด
ปีที่ 5 (พ.ศ. 2569)	5	8 สิงหาคม 2569	1,200,000	1,200,000	ชำระแล้วตามกำหนด
ปีที่ 6 (พ.ศ. 2570)	6	8 สิงหาคม 2570	1,350,000		
ปีที่ 7 (พ.ศ. 2571)	7	8 สิงหาคม 2571	1,450,000		
ปีที่ 8 (พ.ศ. 2572)	8	8 สิงหาคม 2572	935,000		
รวม			**8,135,000**	**5,600,000**	

ที่มา: รายงานรายไตรมาส, 2568

2) พื้นที่/เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

ผลการดำเนินการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในปี พ.ศ. 2564 มีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 56 ราย พื้นที่ 356 ไร่ โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต้องผ่านคุณสมบัติในการเข้าร่วม ดังนี้ (1) มีความสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการ (2) ได้เข้ารับการอบรมภายใต้โครงการครบทั้ง 3 หลักสูตร (3) มีการทำนาดำและนาหยอด รวมถึงการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ เมื่อผ่านการดำเนินงานโครงการมา 5 ปี พบว่า เกษตรกรยังคงอยู่ภายใต้โครงการครบตามกำหนด 56 ราย และพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรรวม 356 ไร่ ครบตามเป้าหมาย ซึ่งเกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ทำการเกษตร จากการปรับโควตาการรับซื้อ เกษตรกรจึงลดการปลูกข้าวตามเงื่อนไขโครงการ แต่ทั้งนี้ เกษตรกรทั้งหมดยังคงมีการปลูกข้าวเช่นเดิม แต่ปรับรูปแบบเป็นการจำหน่ายให้กลุ่มเพื่อทำการแปรรูปและจำหน่ายเอง (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 พื้นที่/เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	หน่วย	เป้าหมาย ปี พ.ศ. 2564		ผลการดำเนินงาน ปี พ.ศ. 2568	
		ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
1. จำนวนสมาชิกกลุ่ม	ราย	56	100.00	56	100.00
2. พื้นที่ทำการเกษตร	ไร่	356	100.00	356	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

3) หน่วยงานร่วมบูรณาการการดำเนินงานโครงการ

3.1) จำนวนหน่วยงานร่วมบูรณาการโครงการ ประกอบด้วย

3.1.1) หน่วยงานหลัก สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น กรมส่งเสริมสหกรณ์

3.1.2) หน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดขอนแก่น สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น และ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีภารกิจ ดังนี้

(1) สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลักในโครงการ ดำเนินงานโครงการ การจัดทำบัญชี รายงานผลการเบิกจ่ายเงินภายใต้โครงการ

(2) ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดขอนแก่น มีการบูรณาการเข้าร่วมโครงการในการจัดอบรมเกษตรกรการตรวจรับรองมาตรฐาน และรับซื้อเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรภายในกลุ่ม

(3) สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น มีการบูรณาการเข้าร่วมโครงการในการประชุมการดำเนินโครงการ และสนับสนุนในกิจกรรมอื่น ภายใต้ภารกิจของหน่วยงานนั้น ๆ อาทิ การอบรมในด้านการปลูกพืช การประชุมต่าง ๆ ของกลุ่ม

(4) สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น มีการบูรณาการเข้าร่วมโครงการในการประชุมการดำเนินโครงการ และสนับสนุนในกิจกรรมอื่น ภายใต้ภารกิจของหน่วยงานนั้น ๆ อาทิ ให้ความรู้แนวทางการจัดทำบัญชี การเก็บข้อมูลด้านบัญชีต่าง ๆ

(5) กรมการค้าภายใน มีการบูรณาการเข้าร่วมโครงการในการประชุมการดำเนินโครงการ และสนับสนุนในกิจกรรมอื่น ภายใต้ภารกิจของหน่วยงานนั้น ๆ อาทิ การแปรรูป การผลิตการตลาดของกลุ่ม

(6) กรมพัฒนาที่ดิน มีการบูรณาการเข้าร่วมโครงการในการประชุมการดำเนินโครงการ และสนับสนุนในกิจกรรมอื่น ภายใต้ภารกิจของหน่วยงานนั้น ๆ อาทิ การสนับสนุนปุ๋ยอินทรีย์และสารอินทรีย์

(7) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนกลางและรายงานผลการติดตามการดำเนินงานโครงการ (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 จำนวนหน่วยงานร่วมบูรณาการ

หน่วยงาน	แนวทางการร่วมบูรณาการ
1. สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น กรมส่งเสริมสหกรณ์	หน่วยงานเจ้าภาพหลักในโครงการ ดำเนินงานโครงการ การจัดทำบัญชี รายงานผลการเบิกจ่ายเงินภายใต้โครงการ
2. ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดขอนแก่น	มีการบูรณาการเข้าร่วมโครงการในการจัดอบรมเกษตรกร การตรวจรับรองมาตรฐาน และรับซื้อเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกรภายในกลุ่ม
3. สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น	มีการบูรณาการเข้าร่วมโครงการในการประชุมการดำเนินโครงการ และสนับสนุนในกิจกรรมอื่น ภายใต้ภารกิจของหน่วยงานนั้น ๆ
5. สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น	มีการบูรณาการเข้าร่วมโครงการในการประชุมการดำเนินโครงการ และสนับสนุนในกิจกรรมอื่น ภายใต้ภารกิจของหน่วยงานนั้น ๆ
6. กรมการค้าภายใน	มีการบูรณาการเข้าร่วมโครงการในการประชุมการดำเนินโครงการ และสนับสนุนในกิจกรรมอื่น ภายใต้ภารกิจของหน่วยงานนั้น ๆ
7. กรมพัฒนาที่ดิน	มีการบูรณาการเข้าร่วมโครงการในการประชุมการดำเนินโครงการ และสนับสนุนในกิจกรรมอื่น ภายใต้ภารกิจของหน่วยงานนั้น ๆ
8. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวของในส่วนกลาง และรายงานผลการติดตามการดำเนินงานโครงการ

ที่มา: จากการสำรวจ

3.2) จำนวนคณะกรรมการกลุ่ม

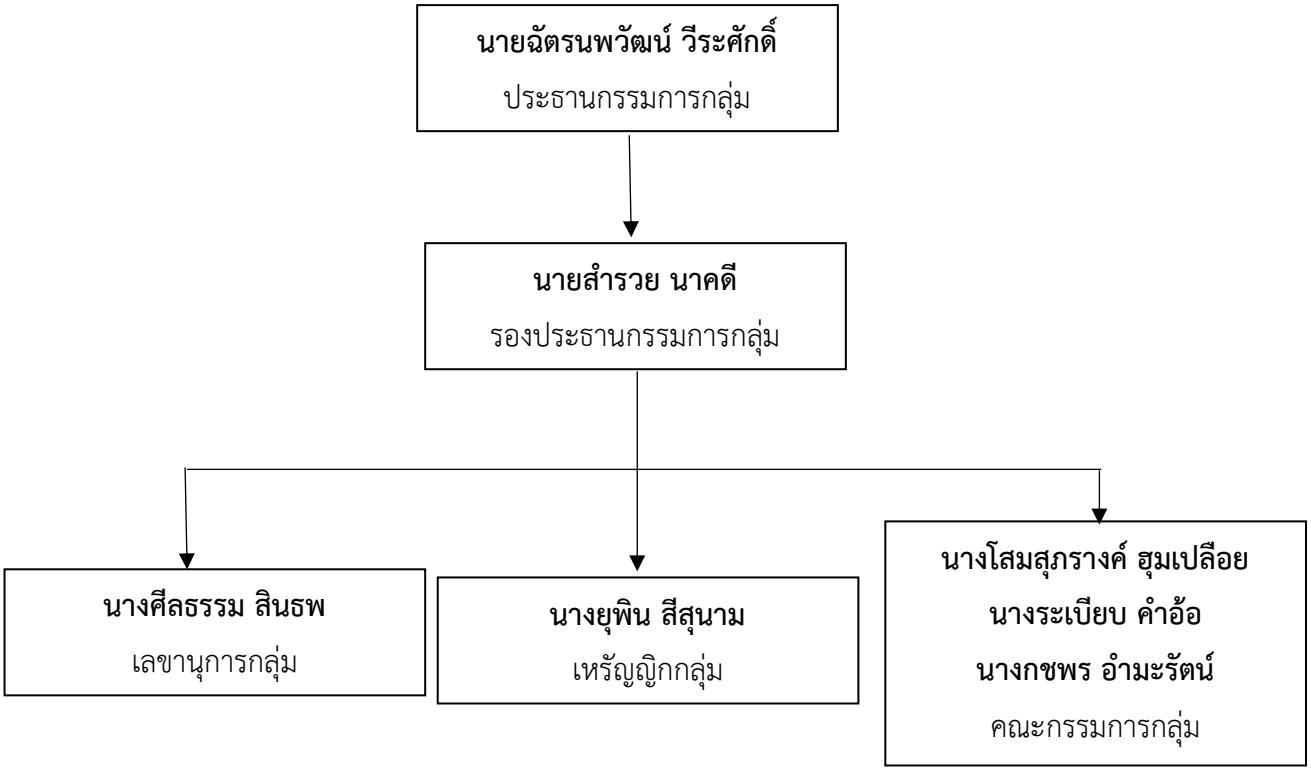
คณะทำงานกลุ่มประกอบด้วย นายฉัตรนพวัฒน์ วีระศักดิ์ ดำรงตำแหน่งประธานกลุ่ม ดำเนินการเป็นประธานในการประชุม กำหนดทิศทางการดำเนินงานโครงการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด และเป็นตัวแทนของโครงการ นายสำรวย นาคดี ดำรงตำแหน่งรองประธานกลุ่ม ดำเนินการผู้ช่วยประธานกรรมการ ทำหน้าที่แทนประธานในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้โครงการ นางศีลธรรม สินธพ ดำรงตำแหน่งเลขานุการกลุ่ม ดำเนินการ ด้านข้อมูลเอกสาร ดูแลเอกสารสำคัญ รวมถึงประสานงานกับสมาชิกหรือหน่วยงานภายนอก นางยุพิน สีสุนาม ดำรงตำแหน่งเหรัญญิกกลุ่ม ดำเนินการด้านดูแลระบบบัญชี การเงิน ทำหน้าที่จัดสรรงบประมาณ ควบคุมดูแลด้านรายรับรายจ่าย และสถานะทางการเงินของกลุ่ม และมีกรรมการอีก 3 ท่าน คือ นางโสมสุภรางค์ ฮุมเปลือย นางระเบียบ คำอ้อ และนางกชพร อำมะรัตน์ ดำรงตำแหน่ง

คณะกรรมการกลุ่ม ทำหน้าที่ดำเนินการร่วมประชุม เสนอความคิดเห็นต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม รวมถึงช่วยดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมายเพื่อสนับสนุนกลุ่ม (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 โครงสร้างคณะกรรมการโครงการ

โครงสร้างการดำเนินงาน	อำนาจหน้าที่
1. ประธานกรรมการ	ประธานในการประชุม กำหนดทิศทางการดำเนินงานโครงการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด และเป็นตัวแทนของโครงการ
2. รองประธานกรรมการ	ผู้ช่วยประธานกรรมการ ทำหน้าที่แทนประธานในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้โครงการ
3. เลขานุการ	ผู้จัดการด้านข้อมูลเอกสาร ดูแลเอกสารสำคัญ รวมถึงประสานงานกับสมาชิกหรือหน่วยงานภายนอก
4. เหรัญญิก	ผู้ดูแลด้านระบบบัญชี การเงินทำหน้าที่จัดสรรงบประมาณ ควบคุมดูแลด้านรายรับรายจ่าย และสถานะทางการเงินของกลุ่ม
5. กรรมการ	สมาชิกทีมบริหาร ทำหน้าที่ร่วมประชุม เสนอความคิดเห็นต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม รวมถึงช่วยดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมายเพื่อสนับสนุนกลุ่ม

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 4.1 โครงสร้างคณะทำงานกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส

4) ปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์

โครงการได้มีการดำเนินการจัดซื้อปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์ให้กับกลุ่มเกษตรกร ตามที่ได้เสนอความต้องการภายใต้ 2 กิจกรรม คือ

4.1) ธุรกิจรวบรวมข้าวเปลือกนาปีเพื่อคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ โดยมีเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ซื้อภายใต้กิจกรรม ประกอบด้วย

4.1.1) รถคอนกรีตเสริมเหล็ก 500 ตารางเมตร สำหรับใช้เป็นพื้นที่ในการรวบรวม ตาก และบริหารจัดการผลผลิตข้าว

4.1.2) ตาชั่งขนาด 50 ตัน พร้อมโรงคลุม สำหรับใช้ในการชั่งน้ำหนักผลผลิตข้าวและวัสดุทางการเกษตรที่นำเข้าหรือรวบรวม ณ ที่ทำการกลุ่ม

4.1.3) รถโฟล์คลิฟต์ สำหรับใช้ในการยก เคลื่อนย้าย และจัดเก็บผลผลิตข้าว วัสดุ และอุปกรณ์ภายในกลุ่ม

4.1.4) ถังข้าวขนาด 100 ตัน สำหรับใช้ในการจัดเก็บและสำรองผลผลิตข้าว ให้มีความเป็นระเบียบและเหมาะสมต่อการรักษาคุณภาพผลผลิต

4.1.5) เครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวและสิ่งเจือปน สำหรับใช้คัดแยกสิ่งเจือปนและคัดคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพและเหมาะสมสำหรับการเพาะปลูก

4.1.6) กระสอบศูนย์ข้าวชุมชน สำหรับใช้ในการบรรจุ จัดเก็บ และขนส่งเมล็ดพันธุ์ข้าว และผลผลิตข้าว

4.1.7) ไฟฟ้ากำลัง/หม้อแปลง/เสา/สาย/มิเตอร์/หลอดไฟฟ้าสว่าง สำหรับรองรับการใช้ไฟฟ้าสำหรับเครื่องจักร อุปกรณ์ และการดำเนินกิจกรรมภายในกลุ่ม

4.1.8) เครื่องเย็บกระสอบ สำหรับใช้ในการเย็บปิดปากกระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ข้าว และผลผลิตข้าว เพื่อความสะดวกในการจัดเก็บและขนส่ง

รวมมูลค่า 3,180,000 บาท

ทั้งนี้ ในการจัดซื้อเครื่องจักรที่ใช้ในกิจกรรมรวบรวมข้าวเปลือกนาปีเพื่อคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพไม่ได้มีการจัดซื้อเครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวและสิ่งเจือปนจากการที่กลุ่มมีการจัดซื้อจากงบโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ในส่วนของกระสอบศูนย์ข้าวชุมชนกลุ่มยังเบิกมาใช้งานไม่ครบตามเป้าหมาย จากการที่กระสอบที่มีการเบิกมาในรอบแรกยังใช้งานไม่หมด กลุ่มจึงยังไม่เบิกในส่วน ที่เหลืออีก 50,000 บาท และจากการจัดจ้างดำเนินการไฟฟ้ากำลัง หม้อแปลง เสา สาย มิเตอร์ หลอดไฟฟ้าสว่าง และเครื่องเย็บกระสอบ ใช้งบประมาณที่ได้รับต่ำกว่าเป้าหมาย งบประมาณในส่วนนี้กลุ่มจึงได้ทำการคืนให้กับกองทุนฯ เรียบร้อยแล้ว

4.2) อุปกรณ์วัสดุแปรรูปเพิ่มมูลค่าข้าวเปลือกเป็นข้าวสารบรรจุถุง โดยมีเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ซื้อภายใต้กิจกรรม ประกอบด้วย

4.2.1) เครื่องสีข้าวขนาดไม่น้อยกว่า 2 ตันต่อวัน สำหรับใช้ในการแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตและรองรับการดำเนินงานของกลุ่ม

4.2.2) เครื่องคัดเกรดข้าว สำหรับใช้คัดแยกและจัดเกรดข้าวตามคุณภาพและขนาดของเมล็ด เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ข้าวที่มีคุณภาพและเป็นมาตรฐาน

4.2.3) เครื่องซีนถุงพลาสติก สำหรับใช้ในการปิดผนึกถุงบรรจุผลิตภัณฑ์ข้าว เพื่อป้องกันความชื้น สิ่งปนเปื้อน และรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์

4.2.4) เครื่องบรรจุภัณฑ์ กระสอบ และถุงพลาสติก จำนวน 2 กิโลกรัม สำหรับใช้ในการบรรจุผลิตภัณฑ์ข้าวให้มีปริมาณและรูปแบบการบรรจุที่เหมาะสม เพื่อความสะดวกในการจัดเก็บ ขนส่ง และจำหน่าย

รวมเป็นเงิน 1,125,000 บาท

ในการจัดซื้อเครื่องจักรที่ใช้ในกิจกรรมแปรรูปเพิ่มมูลค่าข้าวเปลือกเป็นข้าวสารบรรจุถุง ไม่ได้มีการจัดซื้อเครื่องสีข้าวขนาดไม่น้อยกว่า 2 ตัน/วัน และเครื่องซีนถุงพลาสติก จากการที่กลุ่มมีการจัดซื้อจากงบโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และจากการจัดเครื่องคัดเกรดข้าวใช้งบประมาณที่ได้รับต่ำกว่าเป้าหมาย งบประมาณในส่วนนี้กลุ่มจึงได้ทำการคืนให้กับกองทุนฯ เรียบร้อยแล้ว จึงไม่มีการจัดซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์ดังกล่าว (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 การจัดซื้อปัจจัยการผลิต วัสดุและอุปกรณ์

รายการ	จำนวน	หน่วย	จำนวนเงิน (บาท)	ยอดจ่าย (บาท)	คงเหลือ (บาท)	หมายเหตุ
1. ธุรกิจรวบรวมข้าวเปลือกนาปีเพื่อคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ						
1.1 ลานตากคอนกรีตเสริมเหล็ก 800 ตรม.	1	แห่ง	614,000	614,000	-	
1.2 ตาชั่งขนาด 50 ตัน พร้อมโรงคลุม	1	แห่ง	400,000	400,000	-	
1.3 รถโฟล์คลิฟต์	1	คัน	200,000	200,000	-	กลุ่มรับผิดชอบเพิ่มเติม 30,000 บาท
1.4 ฉางข้าวขนาด 100 ตัน	1	หลัง	1,000,000	1,000,000	-	
1.5 เครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวและสิ่งเจือปน	1	เครื่อง	300,000			จัดซื้อจากงบแปลงใหญ่
1.6 กระสอบศูนย์ข้าวชุมชน	10,000	ถุง	100,000	50,000	50,000	
1.7 ไฟฟ้ากำลัง หม้อแปลง เสาสาย มิเตอร์ หลอดไฟฟ้าสว่าง	1	หน่วย	550,000	549,988	12	
1.8 เครื่องเย็บกระสอบ	1	เครื่อง	16,000	6,000	10,000	
รวม			**3,180,000**	**2,819,988**	**360,012**	

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	หน่วย	จำนวนเงิน (บาท)	ยอดจ่าย (บาท)	คงเหลือ (บาท)	หมายเหตุ
2. อุปกรณ์วัสดุแปรรูปเพิ่มมูลค่าข้าวเปลือกเป็นข้าวสารบรรจุถุง						
2.1 เครื่องสีข้าวขนาดไม่น้อยกว่า 2 ตัน/วัน	1	เครื่อง	400,000			จัดซื้อจากงบแปลงใหญ่
2.2 เครื่องคัดเกรดข้าว	1	เครื่อง	500,000	499,500	500	
2.3 เครื่องซีนถุงพลาสติก	1	เครื่อง	25,000			จัดซื้อจากงบแปลงใหญ่
2.4 เครื่องบรรจุภัณฑ์กระสอบและถุงพลาสติก 200 กิโลกรัม	1	เครื่อง	200,000	200,000	-	
รวม			**1,125,000**	**699,500**	**425,500**	
ภาพรวมทั้งหมด			**4,305,000**	**3,519,488**	**785,512**	

ที่มา: จากการสำรวจ

5) หลักสูตรถ่ายทอดความรู้

โครงการได้กำหนดให้มีการจัดหลักสูตรสำหรับใช้ในการอบรมถ่ายทอดความรู้ให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรในโครงการทั้งหมด 3 หลักสูตร ณ ศูนย์เรียนรู้โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่เศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น 40310 ในช่วงระหว่างวันที่ 4 – 14 มกราคม 2564 จำนวน 3 รุ่น รุ่นละ 56 ราย มีการอบรม ดังนี้

5.1) อบรมในช่วงระหว่างวันที่ 9 - 10 มกราคม 2565 ประกอบด้วย (1) การถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี (2) การเก็บเกี่ยวและปรับสภาพและรักษาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี (3) การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีตามกระบวนการ GAP Seed (4) การแปรรูปและการตลาด มีเกษตรกรเข้าร่วมรุ่นละ 56 ราย ครบตามเป้าหมาย

5.2) อบรมในช่วงระหว่างวันที่ 11 - 12 มกราคม 2565 ประกอบด้วย (1) การจัดทำแปลงสาธิตเมล็ดข้าวคุณภาพดี (2) การสุ่มและเก็บตัวอย่างและเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี (3) การวิเคราะห์ความบริสุทธิ์ของเมล็ดพันธุ์/เมล็ดปน/ทดสอบข้าวแดง (4) การฝึกปฏิบัติการการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี มีเกษตรกรเข้าร่วมรุ่นละ 56 ราย ครบตามเป้าหมาย

5.3) อบรมในช่วงระหว่างวันที่ 13 - 14 มกราคม 2565 ภายใต้หัวข้อการถ่ายทอดความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี GAP Seed และการบริหารจัดการระบบควบคุมภายใน (ICS) ซึ่งดำเนินการ อบรม ณ ศูนย์เรียนรู้โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่เศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น 40310 โดยในช่วงระยะเวลา 4 - 14 มกราคม 2565 มีเกษตรกรเข้าร่วมรุ่นละ 56 ราย ครบตามเป้าหมาย (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 หลักสูตรการอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้

กิจกรรม	สถานที่ดำเนินการ	ระยะวลา
1. หลักสูตรที่ 1 อบรมระหว่างวันที่ 9 – 10 มกราคม 2565	ศูนย์เรียนรู้โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น 40310	4 – 14 มกราคม 2564 จำนวน 3 รุ่น รุ่นละ 56 ราย
1.1 การถ่ายทอดความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี		
1.2 การเก็บเกี่ยวและปรับสภาพ และรักษาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี		
1.3 การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีตามกระบวนการ GAP SEED		
1.4 การแปรรูปและการตลาด		
2. หลักสูตรที่ 2 อบรมระหว่างวันที่ 11 – 12 มกราคม 2565		
2.1 การจัดทำแปลงสาธิต เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี		
2.2 การสุ่มและเก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี		
2.3 การวิเคราะห์ความบริสุทธิ์ของเมล็ดพันธุ์/เมล็ดปน/ทดสอบข้าวแดง		
2.4 ฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี		
3. หลักสูตรที่ 3 วันที่ 13 – 14 มกราคม 2565		
3.1 การถ่ายทอดความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี GAP Seed และการบริหารจัดการระบบควบคุมภายใน (ICS)		

ที่มา: จากการสำรวจ

สรุปตัวชี้วัด จากตัวชี้วัดด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) จำนวน 8 ตัว ผ่านตัวชี้วัด 6 ตัว ไม่ผ่านตัวชี้วัด 2 ตัว ในด้าน (1) ร้อยละการเบิกจ่ายของเงินจ่ายขาดส่วนของเกษตรกร ที่เบิกจ่ายร้อยละ 81.85 จากเป้าหมายร้อยละ 100 จากการที่กลุ่มมีการคืนเงินจากการใช้จ่ายงบประมาณไม่หมด เรื่อง ค่าอบรมสมาชิก ค่าตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ข้าวนาปี และค่าตรวจรับรองแปลงนา และ (2) ร้อยละของการเบิกจ่ายเงินกู้ปลอดดอกเบี้ยในส่วนของการซื้ออุปกรณ์ที่มีการเบิกจ่าย ร้อยละ 91.13 จากเป้าหมายร้อยละ 100 เนื่องจากเครื่องจักรในบางรายการมีการจัดซื้อไปเรียบร้อยแล้วภายใต้โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ในขณะที่เมื่อพิจารณา ปริมาณ/ชนิด/แหล่งที่มาของปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์ เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานด้านการจัดซื้อปัจจัยการผลิต วัสดุและอุปกรณ์ พบว่า กลุ่มมีแผนจัดซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์ จำนวน 12 รายการ และดำเนินการจัดซื้อจริง จำนวน 9 รายการ คิดเป็นร้อยละ 75.00 ของแผน อย่างไรก็ตาม รายการที่ไม่ได้จัดซื้อ จำนวน 3 รายการ ไม่ได้เกิดจากความล่าช้า การไม่ดำเนินงาน หรือข้อจำกัดในการบริหารจัดการของกลุ่ม แต่เกิดจากกลุ่มมีเครื่องจักรและอุปกรณ์ประเภทเดียวกันที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่อยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องจัดซื้อเพิ่มเติม จึงพิจารณาว่าผ่านตัวชี้วัดในหัวข้อนี้

4.1.2 กิจกรรม (Activities)

1) การเตรียมการ ผลการประเมินด้านการเตรียมการโครงการ พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีการเตรียมการดำเนินงานผ่านการจัดประชุมใหญ่สมาชิกปีละ 1 ครั้ง เพื่อหารือและพิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่ม อาทิ คุณภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว แนวทางการปลูก รายได้และรายจ่ายของกลุ่ม รวมถึงประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องภายในกลุ่ม นอกจากนี้ กลุ่มยังมีการจัดประชุมย่อยในช่วงที่มีกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เข้ามาดำเนินการในพื้นที่ เพื่อรับทราบและหารือเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมภายในกลุ่ม จากการดำเนินงานโครงการ พบว่า เกษตรกรสมาชิกได้เข้าร่วมการประชุมเพื่อทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1.1) มาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้รับการถ่ายทอดความรู้และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ ตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ การเลือกใช้พันธุ์ข้าว การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ การดูแลรักษาแปลง ตลอดจนการป้องกันการปะปนของพันธุ์ข้าวและสิ่งเจือปน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการรักษาความบริสุทธิ์ของพันธุ์

1.2) ระบบควบคุมภายใน ICS การควบคุมคุณภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกภายในกลุ่ม โดยเน้นให้สมาชิกปฏิบัติตามข้อกำหนดและแนวทางการผลิตที่กลุ่มกำหนดร่วมกัน มีการกำกับ ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานของสมาชิกในแต่ละขั้นตอน ตั้งแต่การจัดทำแผนการผลิต การเลือกพื้นที่และพันธุ์ข้าว การจัดการแปลง การเก็บเกี่ยว ตลอดจนการรวบรวมและจัดเก็บผลผลิต

1.3) การปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวการตรวจวิเคราะห์และจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าว การดำเนินงานหลังการผลิต โดยให้ความสำคัญกับการรักษาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ตั้งแต่การเก็บเกี่ยวจนถึงการจัดเก็บ โดยเกษตรกรต้องดำเนินการเก็บเกี่ยวในช่วงเวลาที่เหมาะสมและระมัดระวังไม่ให้เกิดการปะปนกับข้าวพันธุ์อื่นหรือสิ่งเจือปน จากนั้นจึงนำผลผลิตเข้าสู่กระบวนการรวบรวมและคัดแยก เพื่อเตรียมสำหรับการตรวจสอบคุณภาพ

ซึ่งเกษตรกรสมาชิกมีการเข้าร่วมกิจกรรมและการประชุมของกลุ่มอย่างครบถ้วนและกลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมตามเป้าหมายที่กำหนดได้ ทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบการผลิตข้าว เช่น การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยและการพัฒนาที่ดิน (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 การจัดประชุมชี้แจงโครงการ

รายการ	เป้าหมาย	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละของจำนวนครั้ง	จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรม (ราย)	ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าร่วม
1. มาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าว	1	1	100.00	56	100.00
2. ระบบควบคุมภายใน ICS	1	1	100.00	56	100.00
3. ภาคปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยว การตรวจวิเคราะห์และจัดเก็บ	1	1	100.00	56	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

2) หลักเกณฑ์และขั้นตอน

กลุ่มเกษตรกรมีการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเข้าร่วมโครงการอย่างชัดเจน โดยกำหนดให้สมาชิกเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ เข้ารับการอบรมครบตามหลักสูตร และดำเนินกิจกรรมการผลิตตามเงื่อนไขของโครงการ ซึ่งเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 56 ราย สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขได้ครบถ้วน ครบตามเป้าหมาย จึงถือว่าด้านหลักเกณฑ์และขั้นตอนการเข้าร่วมโครงการบรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านของการเข้าร่วมโครงการ ดังนี้

2.1) ด้านการมีส่วนร่วม กลุ่มมีการกำหนดเงื่อนไขให้สมาชิกที่ประสงค์ใช้ประโยชน์จากการเป็นสมาชิกหรือเข้าถึงเงินกู้ต้องเข้าร่วมกิจกรรมและปฏิบัติตามระเบียบของกลุ่ม โดยมีการติดตามการเข้าร่วมกิจกรรมและประชุมของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง กรณีสมาชิกสูงอายุหรือไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ กลุ่มมีการพิจารณาตามความเหมาะสมเป็นรายกรณี และเปิดโอกาสให้สมาชิกหรือทายาทเข้ามามีส่วนร่วมแทนได้ โดยกำหนดการมีส่วนร่วมโครงการคือ ต้องมีความสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการ สามารถเข้ารับการอบรมได้ครบ 3 หลักสูตร และพร้อมมีการปรับเปลี่ยนเป็นการทำนาดำ นาหยอด คัดเลือกพันธุ์

2.2) ด้านสวัสดิการ กลุ่มมีการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก โดยเฉพาะกรณีสมาชิกเสียชีวิต ทั้งนี้ การดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการ การสืบต่อสมาชิกภาพ การลาออก และการถอนหุ้น ต้องพิจารณาตามสถานะของสมาชิกและหลักเกณฑ์ของกลุ่ม รวมถึงต้องดำเนินการเกี่ยวกับภาระค้ำประกันให้เรียบร้อยก่อนดำเนินการเกี่ยวกับหุ้น

2.3) ด้านการควบคุมและรักษาระเบียบ พบว่า กลุ่มมีการกำหนดหลักเกณฑ์ด้านการมีส่วนร่วมและมีการติดตามสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบถ้วน โดยคณะกรรมการมีการเชิญชวนและติดตามให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น รวมทั้งมีแนวทางพิจารณาสถานะของสมาชิกที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สมาชิกที่คงอยู่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมของกลุ่มอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม แนวทางดังกล่าวมีลักษณะค่อนข้างเข้มงวดและเพิ่มภาระในการติดตามและบริหารจัดการของคณะกรรมการ

โดยภาพรวม กลุ่มมีหลักเกณฑ์และขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน และสามารถทำให้สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 56 ราย ปฏิบัติตามเงื่อนไขได้ครบถ้วนตามเป้าหมาย ขณะเดียวกัน กลุ่มมีระบบส่งเสริมการมีส่วนร่วม ควบคุมการปฏิบัติตามระเบียบ และจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก (ตารางที่4.10)

ตารางที่ 4.10 ข้อกำหนด หลักเกณฑ์ เงื่อนไขโครงการ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ด้านการมีส่วนร่วมโครงการ	**56**	**100.00**
1.1 สมัครใจเข้าร่วมโครงการ	56	100.00
1.2 รับการอบรม 3 วัน ครบหลักสูตร	56	100.00
1.3 มีการทำนาดำ และนาหยอด คัดเลือกพันธุ์	56	100.00
2. การมีสวัสดิการโครงการ	**56**	**100.00**
3. การควบคุมและรักษาระเบียบ	**56**	**100.00**

ที่มา: จากการสำรวจ

3) การถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกร

ผลการประเมินพบว่า เกษตรกรภายใต้โครงการได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ครบถ้วนตามกระบวนการที่โครงการกำหนด โดยเกษตรกรได้รับองค์ความรู้แต่ละด้าน จำนวน 1 ครั้ง ครบตามเป้าหมาย ผ่านการอบรมรวมประมาณ 9 วัน แบ่งเป็น 3 หลักสูตร โดยมีหน่วยงานร่วมบูรณาการ ได้แก่ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวขอนแก่น กรมการข้าว ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้รับครอบคลุมกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีตั้งแต่การผลิต การตรวจสอบคุณภาพ การรับรองมาตรฐาน การแปรรูป และการบริหารจัดการ ดังนี้

3.1) การถ่ายทอดความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน โดยมีการจัดหาเมล็ดพันธุ์จากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวขอนแก่น เพื่อใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ขยายในพื้นที่การผลิต ทั้งพื้นที่ไข่แดงซึ่งเป็นนาดำ และพื้นที่ไข่ขาวซึ่งเป็นนาหยอด เพื่อให้การผลิตเป็นไปตามแนวทางและมาตรฐานที่กำหนด

3.2) การเก็บเกี่ยว การปรับสภาพ และการรักษาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการผลผลิตก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว โดยก่อนการเก็บเกี่ยวมีการตรวจแปลงโดยศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว และมีแนวทางให้ใช้รถเก็บเกี่ยวพันธุ์เดียวกันในบริเวณใกล้เคียงกัน เพื่อลดโอกาสการปะปนของพันธุ์ข้าว รวมทั้งมีการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์โดยใช้กระสอบของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ขนาด 80 กิโลกรัม พร้อมจัดทำป้ายหรือแท็กกำกับเพื่อระบุข้อมูลของเมล็ดพันธุ์

3.3) การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีตามกระบวนการ GAP Seed เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ตามกระบวนการ GAP Seed โดยมีการสุ่มเก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์จากแปลงเพื่อนำไปตรวจสอบ ปริมาณประมาณ 1 กิโลกรัมต่อไร่ มีการตรวจสอบความชื้น สิ่งเจือปน และอัตราการงอก ซึ่งกำหนดให้อัตราการงอกไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 รวมถึงตรวจสอบการปะปนของเมล็ดพันธุ์ ข้าวแดง ข้าวดีด และข้าวเด้ง ให้อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด

3.4) การแปรรูปและการตลาด เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปและการจัดการด้านการตลาด โดยมุ่งเน้นการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพและได้รับการรับรองมาตรฐาน เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผลผลิตและเพิ่มโอกาสในการจำหน่าย ทั้งนี้ มีการใช้เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมและการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ ได้แก่ ใบ สวพ.4 สำหรับการรวบรวมเมล็ดพันธุ์ และใบ สวพ.1 สำหรับการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์

3.5) การจัดทำแปลงสาธิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี เกษตรกรได้รับความรู้จากการจัดทำแปลงสาธิตนาดำ โดยมีการสาธิตตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมดิน วิธีการทำนาดำ การตรวจสอบและตัดพันธุ์ปน ตลอดจนวิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิต เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำแนวทางไปประยุกต์ใช้กับแปลงของตนเองได้

3.6) การสุ่มและเก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีการสุ่มและเก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์อย่างถูกต้อง โดยมีการสุ่มเก็บตัวอย่างจากสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการทุกรายและทุกแปลง เพื่อนำไปตรวจสอบคุณภาพและประเมินความเป็นไปตามมาตรฐานของเมล็ดพันธุ์

3.7) การวิเคราะห์ความบริสุทธิ์ของเมล็ดพันธุ์ การตรวจเมล็ดปน และการทดสอบข้าวแดง เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพและความบริสุทธิ์ของเมล็ดพันธุ์ โดยพิจารณาสิ่งเจือปน

และเมล็ดพันธุ์ที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ข้าวแดง ข้าวดีด และข้าวเด้ง เพื่อควบคุมคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

3.8) การฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์และตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกรได้รับการฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ โดยนำตัวอย่างเมล็ดพันธุ์เข้าสู่กระบวนการคัด กะเทาะ และคัดแยกสิ่งเจือปน เพื่อให้เกษตรกรมีความเข้าใจและสามารถตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ได้อย่างถูกต้อง

3.9) การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีตามกระบวนการ GAP Seed และการบริหารจัดการระบบควบคุมภายใน (ICS) เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการควบคุมกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้เป็นไปตามระบบ GAP Seed และการบริหารจัดการระบบควบคุมภายใน (ICS) โดยมีการตรวจสอบสภาพแวดล้อมบริเวณพื้นที่ผลิตและบริเวณใกล้โรงงาน การจัดทำและบันทึกข้อมูลการผลิตตลอดฤดูกาล รวมถึงการตรวจติดตามแปลงของสมาชิกภายในกลุ่ม เพื่อควบคุมกระบวนการผลิตและรักษามาตรฐานของเมล็ดพันธุ์ (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11 ร้อยละขององค์ความรู้ที่มีการจัดอบรม

รายการ	จำนวนครั้งที่อบรม	ร้อยละ
1. การถ่ายทอดความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี	1	100.00
2. การเก็บเกี่ยวและปรับสภาพ และรักษาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี	1	100.00
3. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีตามกระบวนการ GAP SEED	1	100.00
4. การแปรรูปและการตลาด	1	100.00
5. การจัดทำแปลงสาธิต เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี	1	100.00
6. การสุ่มและเก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี	1	100.00
7. การวิเคราะห์ความบริสุทธิ์ของเมล็ดพันธุ์/เมล็ดปน/ทดสอบข้าวแดง	1	100.00
8. ฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี	1	100.00
9. การถ่ายทอดความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี GAP Seed และการบริหารจัดการระบบควบคุมภายใน (ICS)	1	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

4) การจัดซื้อปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์

กลุ่มเกษตรกรมีแผนการจัดซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์ภายใต้โครงการ จำนวน 2 กิจกรรม รวมทั้งสิ้น 12 เครื่อง/ชุด ผลการดำเนินงานพบว่า กลุ่มเกษตรกรดำเนินการจัดซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์ จำนวน 9 เครื่อง/ชุด คิดเป็นร้อยละ 75.00 ของรายการตามแผน และไม่ได้ดำเนินการจัดซื้อ จำนวน 3 เครื่อง/ชุด คิดเป็นร้อยละ 25.00

เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานในภาพรวม แม้ว่าจำนวนเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่จัดซื้อจริงจะน้อยกว่าจำนวนตามแผน แต่การไม่ได้จัดซื้อดังกล่าวไม่ได้เกิดจากการที่กลุ่มเกษตรกรไม่ดำเนินการ ขาดความพร้อมหรือไม่สามารถบริหารจัดการการจัดซื้อได้ หากแต่เกิดจากการที่กลุ่มเกษตรกรได้รับการสนับสนุนเครื่องจักรประเภทเดียวกันจากโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่อยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องจัดซื้อเพิ่มเติม การดำเนินการดังกล่าวจึงเป็นการลดความซ้ำซ้อนของการสนับสนุน และเป็นการใช้ทรัพยากรของโครงการอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงความจำเป็นและการใช้ประโยชน์ของกลุ่มเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า

4.1) ธุรกิจรวบรวมข้าวเปลือกนาปีเพื่อคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ กลุ่มเกษตรกรดำเนินการจัดซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์ จำนวน 7 รายการ จาก 8 รายการ คิดเป็นร้อยละ 87.50 โดยไม่ได้จัดซื้อเครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวและสิ่งเจือปน ทั้งนี้ เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่จัดซื้อครอบคลุมการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ การตาก การชั่ง การขนย้าย การจัดเก็บ การบรรจุ และการจัดการผลผลิต จึงสามารถสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมรวบรวมข้าวเปลือกและการผลิตเมล็ดพันธุ์ของกลุ่มได้

4.2) อุปกรณ์และวัสดุสำหรับแปรรูปเพิ่มมูลค่าข้าวเปลือกเป็นข้าวสารบรรจุถุง กลุ่มเกษตรกรดำเนินการจัดซื้อเครื่องจักรและอุปกรณ์ จำนวน 2 รายการ จาก 4 รายการ ได้แก่ เครื่องคัดเกรดข้าว และเครื่องบรรจุภัณฑ์กระสอบและถุงพลาสติก 200 กิโลกรัม ขณะที่ไม่ได้จัดซื้อเครื่องสีข้าวขนาดไม่น้อยกว่า 2 ตัน/วัน และเครื่องซีนถุงพลาสติก

ดังนั้น ผลการจัดซื้อในเชิงปริมาณจะดำเนินการได้ร้อยละ 75.00 ของรายการตามแผน แต่เมื่อพิจารณาประกอบกับเหตุผลของการไม่จัดซื้อ พบว่า รายการที่ไม่ได้จัดซื้อเป็นรายการที่กลุ่มมีอุปกรณ์ประเภทเดียวกันอยู่แล้ว ไม่ได้ส่งผลให้กลุ่มขาดเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมของโครงการ และการไม่จัดซื้อยังช่วยลดความซ้ำซ้อนของการสนับสนุนและการใช้จ่ายงบประมาณ จึงไม่พิจารณาว่ากลุ่มเกษตรกรไม่ผ่านตัวชี้วัดในหัวข้อนี้ (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12 ร้อยละของเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ดำเนินการจัดซื้อตามแผน

รายการ	จำนวน (เครื่อง/ชุด)	ร้อยละ
1. ธุรกิจรวบรวมข้าวเปลือกนาปีเพื่อคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ		
1.1 ลานตากคอนกรีตเสริมเหล็ก 800 ตรม.	1	100.00
1.2 ตาชั่งขนาด 50 ตัน พร้อมโรงคลุม	1	100.00
1.3 รถโฟล์คลิฟต์	1	100.00
1.4 ฉางข้าวขนาด 100 ตัน	1	100.00
1.5 เครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวและสิ่งเจือปน	-	0.00
1.6 กระสอบศูนย์ข้าวชุมชน	1	100.00
1.7 ไฟฟ้ากำลัง หม้อแปลง เสา สาย มิเตอร์ หลอดไฟฟ้าสว่าง	1	100.00
1.8 เครื่องเย็บกระสอบ	1	100.00

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (เครื่อง/ชุด)	ร้อยละ
2. อุปกรณ์วัสดุแปรรูปเพิ่มมูลค่าข้าวเปลือกเป็นข้าวสารบรรจุถุง		
2.1 เครื่องสีข้าวขนาดไม่น้อยกว่า 2 ตัน/วัน	0	0.00
2.2 เครื่องคัดเกรดข้าว	1	100.00
2.3 เครื่องซีนถุงพลาสติก	0	0.00
2.4 เครื่องบรรจุภัณฑ์กระสอบและถุงพลาสติก 200 กิโลกรัม	1	100.00
ภาพรวม	**9**	**75.00**

ที่มา: จากการสำรวจ

5) การยกระดับมาตรฐานและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร

โครงการมีการดำเนินกิจกรรมตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าในปีที่ 1–3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมและตรวจสอบกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย 2 กิจกรรม ได้แก่ การตรวจรับรองแปลงนา และการตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ข้าว โดยดำเนินการตรวจสอบปีละ 1 ครั้ง ครอบคลุมเกษตรกรเป้าหมาย จำนวน 56 ราย พื้นที่ 356 ไร่

5.1) การตรวจรับรองแปลงนา ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวดำเนินการตรวจรับรองแปลงนาของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 56 ราย พื้นที่ 356 ไร่ โดยตรวจสอบแปลงนาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดสำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ดำเนินการตรวจปีละ 1 ครั้ง ในปีที่ 1–3 ตั้งแต่ พ.ศ. 2565 - พ.ศ. 2567 ตามลำดับ โดยในแต่ละปีสามารถดำเนินการได้ครบถ้วนตามเป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 100.00

5.2) การตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ข้าว ภายหลังการผลิตและเก็บเกี่ยวผลผลิต มีการดำเนินการตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร จำนวน 56 ราย พื้นที่ 356 ไร่ ปีละ 1 ครั้ง เพื่อประเมินคุณภาพเมล็ดพันธุ์ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยในปีที่ 1 และปีที่ 2 ดำเนินการตรวจวิเคราะห์โดยศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว และในปีที่ 3 มีการส่งตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ข้าวตรวจวิเคราะห์กับห้องปฏิบัติการกลาง (Central Lab) ทั้งนี้ การดำเนินงานในแต่ละปีเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 100.00 (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13 จำนวนครั้งในการตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าในปีที่ 1 – 3

รายการ	เป้าหมาย		จำนวนครั้งในการตรวจรับรองแต่ละรอบปี	ผลการดำเนินการ (ครั้ง)	ร้อยละการดำเนินงาน
	จำนวนราย	จำนวนไร่			
1. การตรวจรับรองปีที่ 1 (พ.ศ.2565)					
1.1 การตรวจรับรองแปลงนา (ศมข.)	56	356	1	1	100.00
1.2 การตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ข้าว (ศมข.)	56	356	1	1	100.00
2. การตรวจรับรองปีที่ 2 (พ.ศ.2566)					
1.1 การตรวจรับรองแปลงนา (ศมข.)	56	356	1	1	100.00
1.2 การตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ข้าว (ศมข.)	56	356	1	1	100.00
3. การตรวจรับรองปีที่ 3 (พ.ศ.2567) โดยมีการส่งตรวจกับ Central lab					
3.1 การตรวจรับรองแปลงนา	56	356	1	1	100.00
3.2 การตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ข้าว	56	356	1	1	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

6) ด้านการตลาด

กลุ่มมีการอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการตลาด เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกเกี่ยวกับการบริหารจัดการผลผลิตในรูปแบบกลุ่ม โดยมุ่งเน้นการรวมกลุ่มเพื่อวางแผนการผลิต การรวบรวมผลผลิต และการจำหน่ายผลผลิตร่วมกัน รวมทั้งการสร้างความเชื่อมโยงกับผู้รับซื้อ เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและสร้างความมั่นคงด้านตลาดให้แก่สมาชิก ซึ่งสามารถจัดการอบรมในด้านการตลาดครบตามเป้าหมาย ดังนี้

การอบรมด้านการตลาดครอบคลุม 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่

- การรวมกลุ่มผลิต โดยส่งเสริมให้สมาชิกวางแผนและดำเนินการผลิตในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้สามารถควบคุมปริมาณและคุณภาพผลผลิต และรวบรวมผลผลิตได้อย่างเป็นระบบ
- การจำหน่ายผลผลิตร่วมกัน โดยส่งเสริมให้สมาชิกนำผลผลิตมารวบรวมและจำหน่ายผ่านกลุ่ม เพื่อเพิ่มปริมาณการจำหน่ายและอำนาจต่อรองกับผู้รับซื้อ
- การจัดทำข้อตกลงซื้อขายผลผลิตร่วมกัน (MOU) เพื่อให้สมาชิกมีความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดเงื่อนไขการซื้อขาย เช่น ปริมาณ คุณภาพ ราคา และระยะเวลาการส่งมอบผลผลิต

ทั้งนี้ จากการประเมิน พบว่า กลุ่มมีการนำความรู้ด้านการตลาดมาประยุกต์ใช้ในการรวบรวมและจำหน่ายผลผลิตของสมาชิก แต่ยังมีข้อจำกัดด้านปริมาณรับซื้อและความไม่แน่นอนของราคาผลผลิต ซึ่งราคามีการพิจารณาตามคุณภาพและเกรดของข้าว ณ จุดรับซื้อ จึงควรมีการส่งเสริมและติดตามการนำองค์ความรู้ด้านการตลาดไปใช้ในทางปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และการจัดทำข้อตกลงซื้อขายที่มีเงื่อนไขชัดเจน เพื่อสร้างความมั่นคงด้านตลาดให้แก่สมาชิก

จากการติดตามผลการดำเนินงานด้านการอบรมการตลาด พบว่า การถ่ายทอดองค์ความรู้มุ่งเน้นให้สมาชิกมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการผลผลิตในลักษณะการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง ลดต้นทุน และสร้างช่องทางการตลาดร่วมกัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

6.1) การอบรมด้านการรวมกลุ่มผลิต เป็นการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการผลิตในรูปแบบกลุ่ม การกำหนดปริมาณและคุณภาพผลผลิตให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนการบริหารจัดการผลผลิตของสมาชิกให้สามารถรวบรวมและดำเนินการในลักษณะเดียวกันได้ ซึ่งผลการดำเนินงาน สมาชิกมีการรวมกลุ่มในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของโครงการ โดยมีการกำหนดกระบวนการผลิตและการตรวจสอบคุณภาพตั้งแต่การจัดหาเมล็ดพันธุ์ การเพาะปลูก การเก็บเกี่ยว และการตรวจสอบคุณภาพผลผลิต ส่งผลให้สามารถบริหารจัดการผลผลิตในภาพรวมของกลุ่มได้

6.2) การอบรมการจำหน่ายผลผลิตร่วมกัน เป็นการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมและจำหน่ายผลผลิตในนามของกลุ่ม การกำหนดแนวทางและขั้นตอนการรับซื้อผลผลิตจากสมาชิก รวมถึงการจัดการด้านปริมาณ คุณภาพ และการส่งมอบผลผลิต เพื่อให้กลุ่มสามารถรวบรวมผลผลิตในปริมาณที่เพียงพอต่อการจำหน่ายและเพิ่มอำนาจต่อรองทางการตลาด ซึ่งผลการดำเนินงาน กลุ่มมีการรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกและดำเนินการจำหน่ายตามเงื่อนไขและโควตาที่กำหนด

6.3) การอบรมด้านการทำข้อตกลงซื้อขายผลผลิตร่วมกัน (MOU) เป็นการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับหลักการและแนวทางการจัดทำข้อตกลงซื้อขายผลผลิตระหว่างกลุ่มกับผู้รับซื้อ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับปริมาณ คุณภาพ ราคา เงื่อนไขการรับซื้อ ระยะเวลาการส่งมอบ ซึ่งจะช่วยลดความไม่แน่นอนด้านการตลาดและสร้างความมั่นใจให้แก่สมาชิกในการวางแผนการผลิต ซึ่งผลการดำเนินงาน พบว่า การจำหน่ายผลผลิตยังมีข้อจำกัดด้านโควตาการรับซื้อและราคาผลผลิต ซึ่งราคาซื้อขายมีการพิจารณาตามคุณภาพและเกรดของผลผลิต ณ จุดรับซื้อ ส่งผลให้สมาชิกไม่สามารถทราบราคาที่แน่นอนได้ล่วงหน้า (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 จำนวนครั้งในการอบรมด้านการตลาด

รายการ	จำนวนครั้งในการจัดอบรม	จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วม	ร้อยละ
1. อบรมด้านการรวมกลุ่มผลิต	1	56	100.00
2.อบรมการจำหน่ายผลผลิตร่วมกัน	1	56	100.00
3. อบรมด้านการทำข้อตกลงซื้อขายผลผลิตร่วมกัน (MOU)	1	56	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

7) การบริหารจัดการกลุ่ม

7.1) การจัดทำแผนการผลิต กลุ่มมีการวางแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวร่วมกับสมาชิก โดยกำหนดแนวทางการผลิตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานของโครงการ ตั้งแต่การจัดหาเมล็ดพันธุ์ การเตรียมพื้นที่ การทำนาดำและนาหยอด การตรวจแปลง การเก็บเกี่ยว การเก็บรักษา และการตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ ทั้งนี้ กลุ่มมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้คำแนะนำด้านการผลิตและการควบคุมคุณภาพ

7.2) ระบบทุนหมุนเวียนในกลุ่ม กลุ่มมีการบริหารจัดการทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของสมาชิก โดยสมาชิกที่ประสงค์จะใช้บริการหรือเข้าถึงเงินกู้ของกลุ่มต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่ม ทั้งนี้ การกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวมีส่วนช่วยให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมและรักษาระเบียบของกลุ่ม

7.3) รายได้จากผลพลอยได้ทางการเกษตร กลุ่มมีแนวทางนำผลพลอยได้จากกระบวนการผลิตข้าวมาใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มมูลค่า ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูป เช่น ผลิตภัณฑ์อาหาร คุกกี้ ผงชงดื่ม และผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มหรือกาแฟจากจมูกข้าว การนำผลพลอยได้มาแปรรูปดังกล่าวจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับวัตถุดิบ ลดการสูญเสียจากกระบวนการผลิต และสร้างช่องทางรายได้เพิ่มเติมให้แก่กลุ่ม อย่างไรก็ตาม ในการประเมินผลของโครงการจะไม่มีการระบุข้อมูลรายได้ที่เกิดจากผลพลอยได้จากการผลิตข้าว ในด้านแกรบและรำข้าว เนื่องจาก มีการรายงานภายใต้โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

7.4) การทำเกษตรผสมผสาน พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มมีการเชื่อมโยงกับกิจกรรมด้านการเกษตรในหลายด้าน ทั้งการผลิตข้าว การจัดการดินและน้ำ การผลิตปุ๋ย และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการผลิตในพื้นที่

7.5) อาชีพเสริมในครัวเรือน สมาชิกมีแนวทางสร้างรายได้เพิ่มเติมนอกเหนือจากการจำหน่ายข้าว โดยกลุ่มมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวและผลพลอยได้ เช่น คุกกี้ ผลิตภัณฑ์ผงชงดื่ม และผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มหรือกาแฟจากจมูกข้าว ซึ่งสามารถนำมาเป็นกิจกรรมสร้างรายได้เสริมของกลุ่มและครัวเรือน

นอกจากนี้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปยังเป็นการใช้ประโยชน์จากวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นและเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร อย่างไรก็ตาม การสร้างรายได้จากอาชีพเสริมยังมีข้อจำกัดด้านต้นทุน สถานที่ผลิต มาตรฐาน และช่องทางการตลาด จึงควรได้รับการสนับสนุนด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และการเชื่อมโยงตลาดอย่างต่อเนื่อง (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15 จำนวนครั้งในการจัดประชุมกลุ่ม/การจัดตั้งกลุ่ม/การดูงาน/มีคณะทำงานกลุ่ม

รายการ	จำนวนครั้ง	ร้อยละ
1. การจัดทำแผนการผลิต	1	100.00
2. ระบบทุนหมุนเวียนในกลุ่ม	1	100.00
3. รายได้จากผลพลอยได้ทางการเกษตร	0	0.00
4. การทำเกษตรผสมผสาน	1	100.00
5. อาชีพเสริมในครัวเรือน	1	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

สรุปตัวชี้วัด จากตัวชี้วัดด้านกิจกรรม (ACTIVITIES) จำนวน 7 ตัว ผ่านตัวชี้วัดทั้งหมดจากการที่เกษตรกรมีกระบวนการดำเนินงานโครงการเป็นไปตามขั้นตอน สะท้อนให้เห็นว่าในด้านการดำเนินกิจกรรม โครงการสามารถดำเนินการได้ตามแผนที่กำหนดไว้ โดยมีการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกร การตรวจรับรองและยกระดับมาตรฐาน การส่งเสริมด้านการตลาด ตลอดจนการบริหารจัดการกลุ่มและ

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง แต่ทั้งนี้ การจัดซื้อปัจจัยการผลิตและวัสดุอุปกรณ์ไม่เป็นไปตามแผน จากการไม่จัดซื้อบางรายการที่กลุ่มได้รับการสนับสนุนเครื่องจักรประเภทเดียวกันจากโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่มาก่อนแล้ว จึงเป็นการหลีกเลี่ยงการจัดซื้อซ้ำและลดความซ้ำซ้อนของการสนับสนุน

4.1.3 ผลได้ (Outputs)

1) การได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้

จากการสำรวจเกษตรกร จำนวน 56 ราย พบว่า เกษตรกรได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้ตามแนวทางของโครงการครบถ้วนทั้ง 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด โดยได้รับการอบรม จำนวน 3 หลักสูตร ระหว่างวันที่ 9 – 14 มกราคม 2565 ครอบคลุมองค์ความรู้ตั้งแต่กระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี การจัดทำแปลงผลิต การเก็บเกี่ยวและการรักษาคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ตามหลักเกณฑ์ GAP Seed การวิเคราะห์ความบริสุทธิ์ของเมล็ดพันธุ์ ตลอดจนการแปรรูป การตลาด และการบริหารจัดการระบบควบคุมภายใน (ICS) (ตารางที่ 4.16)

1.1) ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี พบว่า เกษตรกรทั้ง 56 ราย ได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ได้แก่ การจัดทำแปลงผลิต การผลิตเมล็ดพันธุ์ตามกระบวนการ GAP Seed การตรวจแปลง การตัดพันธุ์ปน การเก็บเกี่ยว การปรับสภาพ และการรักษาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ รวมถึงการจัดทำแปลงสาธิตเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรได้รับองค์ความรู้ที่ครอบคลุมกระบวนการผลิตตั้งแต่การจัดเตรียมแปลงจนถึงการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

1.2) ด้านการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ พบว่า เกษตรกรทั้ง 56 ราย ได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการสุ่มและเก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ การวิเคราะห์ความบริสุทธิ์ของเมล็ดพันธุ์ การตรวจสอบเมล็ดปนและการทดสอบข้าวแดง ตลอดจนการฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์และตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการควบคุมคุณภาพและการดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

1.3) ด้านการแปรรูปและการตลาด พบว่า เกษตรกรทั้ง 56 ราย ได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการแปรรูปและการตลาด ครอบคลุมแนวทางการนำผลผลิตข้าวไปแปรรูป การเพิ่มมูลค่าผลผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตลอดจนแนวทางการรวบรวมและจำหน่ายผลผลิตร่วมกัน แสดงให้เห็นว่าโครงการมีการถ่ายทอดความรู้ที่เชื่อมโยงตั้งแต่กระบวนการผลิตไปจนถึงการจัดการผลผลิตและการจำหน่าย

1.4) ด้านการบริหารจัดการระบบควบคุมภายใน (ICS) พบว่า เกษตรกรทั้ง 56 ราย ได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีตามกระบวนการ GAP Seed และการบริหารจัดการระบบควบคุมภายใน (ICS) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการกำกับติดตามและควบคุมกระบวนการผลิตของสมาชิกให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่กำหนด

เมื่อพิจารณาผลการอบรมในภาพรวม พบว่า เกษตรกรทั้ง 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 เข้าร่วมการอบรมในทุกหลักสูตรและทุกหัวข้อที่กำหนด สะท้อนให้เห็นว่าโครงการสามารถดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมายได้ครบถ้วนตามเป้าหมาย และมีเนื้อหาครอบคลุมกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

ตั้งแต่ต้นน้ำ ได้แก่ การผลิตและการจัดทำแปลง กลางน้ำ ได้แก่ การเก็บเกี่ยว การปรับสภาพ และการตรวจสอบคุณภาพ ตลอดจนปลายน้ำ ได้แก่ การแปรรูป การตลาด และการบริหารจัดการระบบควบคุมภายใน (ตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16 ร้อยละของเกษตรกรที่เข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ตามแนวทางโครงการ

รายการอบรม	จำนวนผู้เข้าอบรม		ร้อยละของเกษตรกรที่	ร้อยละของเกษตรกรที่
	เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม	เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม
1. หลักสูตรที่ 1 อบรมระหว่างวันที่ 9 – 10 มกราคม 2565				
1.1 การถ่ายทอดความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี	56	0	100.00	0.00
1.2 การเก็บเกี่ยวและปรับสภาพ และรักษาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี	56	0	100.00	0.00
1.3 การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีตามกระบวนการ GAP SEED	56	0	100.00	0.00
1.4 การแปรรูปและการตลาด	56	0	100.00	0.00
2. หลักสูตรที่ 2 อบรมระหว่างวันที่ 11 – 12 มกราคม 2565				
2.1 การจัดทำแปลงสาธิต เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี	56	0	100.00	0.00
2.2 การสุ่มและเก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี	56	0	100.00	0.00
2.3 การวิเคราะห์ความบริสุทธิ์ของเมล็ดพันธุ์/เมล็ดปน/ทดสอบข้าวแดง	56	0	100.00	0.00
2.4 ฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี	56	0	100.00	0.00
3. หลักสูตรที่ 3 วันที่ 13 – 14 มกราคม 2565				
3.1 การถ่ายทอดความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี GAP Seed และการบริหารจัดการระบบควบคุมภายใน (ICS)	56	0	100.00	0.00
ภาพรวม	56	0	100.00	0.00

ที่มา: จากการสำรวจ

2) การได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต/วัสดุทางการเกษตร

จากการติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า กลุ่มเกษตรกรได้รับการสนับสนุนเครื่องจักรอุปกรณ์ และวัสดุทางการเกษตรภายใต้โครงการ เพื่อใช้เป็นปัจจัยสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทั้งด้านการรวบรวมผลผลิต การจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว การคัดแยก การจัดเก็บ และการบรรจุผลิตภัณฑ์ โดยผลการสำรวจพบว่า เกษตรกรมีการเข้าใช้บริการเครื่องจักรและอุปกรณ์ในระดับที่แตกต่างกันตามประเภทของกิจกรรมและความจำเป็นในการใช้งาน (ตารางที่ 4.17)

2.1) ด้านการรวบรวมและจัดการข้าวเปลือก พบว่า เกษตรกรทั้ง 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 มีการเข้าใช้บริการลานตากคอนกรีตเสริมเหล็ก ตาชั่งขนาด 50 ตันพร้อมโรงคลุม รถโฟล์คลิฟต์ และฉางข้าวขนาด 100 ตัน แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือและอุปกรณ์ดังกล่าวมีการนำมาใช้สนับสนุนกิจกรรมการรวบรวมและจัดการผลผลิตของสมาชิกอย่างทั่วถึง ทั้งในด้านการชั่งน้ำหนัก การเคลื่อนย้าย การตาก และการจัดเก็บผลผลิต ซึ่งเป็นกิจกรรมสำคัญในกระบวนการรวบรวมข้าวเปลือกของกลุ่ม

นอกจากนี้ เกษตรกรทั้ง 56 ราย มีการเข้าใช้กระสอบศูนย์ข้าวชุมชน ระบบไฟฟ้ากำลัง หม้อแปลง เสา สาย มิเตอร์ และหลอดไฟฟ้าสว่าง รวมถึงเครื่องเย็บกระสอบ คิดเป็นร้อยละ 100.00 เช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นวัสดุและอุปกรณ์ที่สนับสนุนการจัดการผลผลิตและการเตรียมผลผลิตสำหรับการรวบรวมและจำหน่าย

2.2) ด้านการคัดแยกและจัดการคุณภาพผลผลิต พบว่า เกษตรกรทั้ง 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 มีการเข้าใช้บริการเครื่องคัดเกรดข้าว สะท้อนว่าอุปกรณ์ดังกล่าวถูกนำมาใช้ในการจัดการและคัดแยกผลผลิตก่อนนำไปแปรรูปหรือจำหน่าย และสนับสนุนให้กลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมด้านการจัดการคุณภาพผลผลิตได้

ในขณะที่เครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวและสิ่งเจือปน ไม่มีเกษตรกรเข้าใช้บริการ โดยเกษตรกรที่ไม่เข้าใช้บริการมีจำนวน 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 เนื่องจากมีความซ้ำซ้อนกับเครื่องจักรที่กลุ่มมีอยู่เดิม จึงไม่มีความจำเป็นต้องนำเครื่องจักรดังกล่าวมาใช้เพิ่มเติม

2.3) ด้านการแปรรูปและการบรรจุผลผลิต พบว่า เกษตรกรทั้ง 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 มีการเข้าใช้บริการเครื่องบรรจุภัณฑ์กระสอบและถุงพลาสติก ขณะที่เครื่องสีข้าวขนาดไม่น้อยกว่า 2 ตันต่อวัน และเครื่องซีนถุงพลาสติก ไม่มีเกษตรกรเข้าใช้บริการ โดยมีจำนวน 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 ที่ไม่เข้าใช้บริการ เนื่องจากมีความซ้ำซ้อนกับเครื่องจักรที่กลุ่มมีอยู่เดิม

2.4) การใช้ประโยชน์ร่วมกันในนามกลุ่ม จากข้อมูลการเข้าใช้บริการ พบว่า เครื่องจักรและอุปกรณ์หลายรายการมีเกษตรกรเข้าใช้บริการครบทั้ง 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 สะท้อนถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ได้รับการสนับสนุนในลักษณะร่วมกันผ่านกลุ่ม ทำให้สมาชิกสามารถเข้าถึงเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการผลผลิตโดยไม่จำเป็นต้องจัดหาเครื่องจักรเป็นรายบุคคล ทั้งนี้ ควรมีการบริหารจัดการการใช้เครื่องจักรอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดตารางการใช้บริการ การบำรุงรักษา และการบันทึกข้อมูลการใช้เครื่องจักร เพื่อให้เครื่องจักรและอุปกรณ์มีความพร้อมใช้งานและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่อง (ตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.17 ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิตมาใช้ในนามกลุ่ม

รายการสนับสนุน	จำนวนผู้รับบริการ			
	เข้ารับบริการ (ราย)	ร้อยละ	ไม่เข้ารับบริการ (ราย)	ร้อยละ
1. ธุรกิจรวบรวมข้าวเปลือกนาปีเพื่อคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ				
1.1 ลานตากคอนกรีตเสริมเหล็ก 800 ตรม.	56	100.00	0	0.00
1.2 ตาชั่งขนาด 50 ตัน พร้อมโรงคลุม	56	100.00	0	0.00
1.3 รถโฟล์คลิฟต์	56	100.00	0	0.00
1.4 ฉางข้าวขนาด 100 ตัน	56	100.00	0	0.00
1.5 เครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวและสิ่งเจือปน	0	0.00	56	100.00
1.6 กระสอบศูนย์ข้าวชุมชน	56	100.00	0	0.00
1.7 ไฟฟ้ากำลัง หม้อแปลง เสา สาย มิเตอร์ หลอดไฟฟ้าสว่าง	56	100.00	0	0.00
1.8 เครื่องเย็บกระสอบ	56	100.00	0	0.00
2. อุปกรณ์วัสดุแปรรูปเพิ่มมูลค่าข้าวเปลือกเป็นข้าวสารบรรจุถุง				
2.1 เครื่องสีข้าวขนาดไม่น้อยกว่า 2 ตัน/วัน	0	0.00	56	100.00
2.2 เครื่องคัดเกรดข้าว	56	100.00	0	0.00
2.3 เครื่องซีนถุงพลาสติก	0	0.00	56	100.00
2.4 เครื่องบรรจุภัณฑ์กระสอบและถุงพลาสติก 200 กิโลกรัม	56	100.00	0	0.00

ที่มา: จากการสำรวจ

3) การยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร

พบว่า โครงการมีการดำเนินงานตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 3 ปี โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การตรวจรับรองแปลงนา และการตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ข้าว ทั้งนี้ จำนวนเกษตรกร จำนวนแปลง และพื้นที่ที่ผ่านการตรวจรับรองมีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละปี ดังนี้

3.1) ปีที่ 1 พ.ศ. 2565

3.1.1) การตรวจรับรองแปลงนา โครงการดำเนินการตรวจรับรองแปลงนาโดยศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว โดยมีเป้าหมายเกษตรกร 56 ราย จำนวน 73 แปลง พื้นที่รวม 353 ไร่ ผลการตรวจรับรองพบว่า มีเกษตรกรที่ผ่านการรับรอง 46 ราย คิดเป็นร้อยละ 63.01 ของจำนวนแปลงตามเป้าหมาย มีแปลงที่ผ่านการรับรอง 46 แปลง คิดเป็นร้อยละ 63.01 และมีพื้นที่ผ่านการรับรอง 212 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 59.55 ของพื้นที่เป้าหมาย สะท้อนว่าในระยะเริ่มต้น เกษตรกรบางส่วนยังไม่สามารถผ่านกระบวนการตรวจรับรองได้ครบถ้วนตามเป้าหมายทั้งในด้านจำนวนแปลงและพื้นที่เพาะปลูก

3.1.2) การตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ข้าว ใช้แปลงที่ผ่านการตรวจรับรองจำนวน 46 แปลง พื้นที่ 212 ไร่เป็นฐานในการดำเนินงาน ผลการตรวจวิเคราะห์พบว่า ผ่านการตรวจ 23 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.00 และครอบคลุมพื้นที่ 109 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 51.41

3.2) ปีที่ 2 พ.ศ. 2566

3.2.1) การตรวจรับรองแปลงนา มีการตรวจรับรองแปลงนา 2 รูปแบบ ได้แก่ การตรวจโดยศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว และการตรวจโดย บริษัท ห้องปฏิบัติการกลางแห่งประเทศไทย จำกัด (Central Lab) โดยการตรวจของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวมีจำนวน 25 แปลง พื้นที่ 118 ไร่ และผ่านการตรวจ 16 แปลง คิดเป็นร้อยละ 64.00 ขณะที่การตรวจโดย บริษัท ห้องปฏิบัติการกลางแห่งประเทศไทย จำกัด (Central Lab) มีเป้าหมาย 56ราย 56 แปลง พื้นที่ 356 ไร่ และสามารถผ่านการตรวจรับรองได้ครบทั้ง 56 ราย 56 แปลง และ 356 ไร่ ครบตามเป้าหมาย

3.2.2) การตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ข้าว ดำเนินการตรวจแบบกลุ่ม โดยมีเป้าหมาย 56 ราย 56 แปลง พื้นที่ 259 ไร่ ผลการตรวจพบว่ามีเกษตรกรที่ผ่านการตรวจ 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 57.14 ผ่านการตรวจ 32 แปลง คิดเป็นร้อยละ 57.14 และมีพื้นที่ผ่านการรับรอง 160 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 62.50 ของพื้นที่เป้าหมาย จึงเห็นได้ว่า แม้ผลการตรวจรับรองแปลงนาโดย บริษัท ห้องปฏิบัติการกลางแห่งประเทศไทย จำกัด (Central Lab) จะผ่านครบถ้วนตามเป้าหมาย แต่เมื่อเข้าสู่ขั้นตอนการตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ยังมีเกษตรกรและพื้นที่บางส่วนที่ไม่ผ่านการตรวจวิเคราะห์ตามเกณฑ์

3.3) ปีที่ 3 พ.ศ. 2567 โครงการมีผลการดำเนินงานดีขึ้นอย่างชัดเจน โดยมีการส่งตรวจรับรองกับ บริษัท ห้องปฏิบัติการกลางแห่งประเทศไทย จำกัด (Central Lab) ทั้งการตรวจรับรองแปลงนาและการตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ข้าว ดังนี้

3.3.1) การตรวจรับรองแปลงนา สำหรับการตรวจรับรองแปลงนา มีเป้าหมาย 56 ราย 56 แปลง พื้นที่ 259 ไร่ และสามารถผ่านการตรวจรับรองครบทั้ง 56 ราย 56 แปลง และ 259 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 100.00 ในทุกด้าน

3.3.2) การตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ข้าว มีเป้าหมาย 56 ราย 56 แปลง พื้นที่ 259 ไร่ สามารถผ่านการตรวจวิเคราะห์ได้ครบทั้ง 56 ราย 56 แปลง และ 259 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 100.00 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรสามารถปรับตัวและปฏิบัติตามข้อกำหนดของมาตรฐานการผลิตได้ดีขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ 1 และปีที่ 2 ส่งผลให้กระบวนการตรวจรับรองตั้งแต่ระดับแปลงนาไปจนถึงการตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายอย่างครบถ้วน

สรุปภาพรวมรายปีเมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานทั้ง 3 ปี พบว่า ในปีที่ 1 ผลการตรวจรับรองยังไม่ครอบคลุมเกษตรกรและพื้นที่ทั้งหมด โดยเฉพาะขั้นตอนการตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ที่มีสัดส่วนผ่านการตรวจเพียงร้อยละ 50.00 ของจำนวนเกษตรกร และร้อยละ 51.41 ของพื้นที่ ต่อมาในปีที่ 2 ผลการตรวจรับรองแปลงนาโดย บริษัท ห้องปฏิบัติการกลางแห่งประเทศไทย จำกัด (Central Lab) สามารถผ่านเกณฑ์ได้ร้อยละ 100.00 แต่ผลการตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์แบบกลุ่มยังผ่านเพียงร้อยละ 57.14 ของเกษตรกร และร้อยละ 62.50 ของพื้นที่ ขณะที่ในปีที่ 3 ผลการดำเนินงานทั้งการตรวจรับรองแปลงนาและการตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์สามารถผ่านเกณฑ์ได้ร้อยละ 100.00 ทุกด้าน ดังนั้น แนวโน้มผลการดำเนินงานสะท้อนว่า เกษตรกรมีการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวอย่างต่อเนื่อง จากผลการผ่านการรับรองที่เพิ่มขึ้นและสามารถบรรลุเป้าหมายได้ครบถ้วนในปีที่ 3 (ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.18 จำนวนครั้งในการตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าในปีที่ 1 – 3

รายการ	เป้าหมาย			จำนวนเกษตรกรที่ผ่านการตรวจรับรองมาตรฐาน	จำนวนแปลงของเกษตรกรที่เผ่านการตรวจรับรองมาตรฐาน	จำนวนไร่ของเกษตรกรที่เผ่านการตรวจรับรองมาตรฐาน
	จำนวนราย	จำนวนแปลง	จำนวนไร่			
1. การตรวจรับรองปีที่ 1 (พ.ศ.2565)						
1.1 การตรวจรับรองแปลงนา (ศมข.)	56	73	353	46 (63.01%)	46 (63.01%)	212 (59.55%)
1.2 การตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ข้าว (ศมข.)	-	46	212	-	23 (50.00%)	109 (51.41%)
2. การตรวจรับรองปีที่ 2 (พ.ศ.2566)						
2.1 การตรวจรับรองแปลงนา						
1) ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว	-	25	118	16 (64.00%)	-	-
2) Central lab	56	56	356	56 (100.00%)	56 (100.00%)	356 (100.00%)
2.2 การตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ข้าว **ตรวจแบบกลุ่ม**	56	56	259	32 (57.14%)	32 (57.14%)	160 (62.50%)
3. การตรวจรับรองปีที่ 3 (พ.ศ.2567) โดยมีการส่งตรวจกับ Central lab						
3.1 การตรวจรับรองแปลงนา	56	56	259	56 (100.00%)	56 (100.00%)	259 (100.00%)
3.2 การตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ข้าว	56	56	259	56 (100.00%)	56 (100.00%)	259 (100.00%)

ที่มา: จากรายงานรายไตรมาส,2568

4) ด้านการตลาด

4.1) ด้านการแปรรูปและการเพิ่มมูลค่าผลผลิต

จากการสำรวจเกษตรกร จำนวน 56 ราย พบว่า เกษตรกรทั้ง 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 ได้รับการส่งเสริมด้านการแปรรูปและการเพิ่มมูลค่าผลผลิตในทุกกิจกรรมที่สำรวจ ได้แก่ การแปรรูปข้าวสารบรรจุถุง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ความงาม ข้าวเกรียบ คุกกี้ และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ รวมถึงการใช้ประโยชน์จากผลพลอยได้จากผลผลิตข้าวเปลือก ได้แก่ แกลบและรำข้าว สะท้อนให้เห็นว่าโครงการมีการส่งเสริมให้กลุ่มและสมาชิกสามารถนำผลผลิตข้าวมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่หลากหลาย จากเดิมที่จำหน่ายในรูปข้าวเปลือก ไปสู่การแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น (ตารางที่ 4.19)

4.4.1) การแปรรูปข้าวสารบรรจุถุง พบว่า เกษตรกรทั้ง 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 ได้รับการส่งเสริมให้มีการแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสารและบรรจุถุงเพื่อจำหน่าย เป็นการส่งเสริมให้กลุ่มเพิ่มขั้นตอนการสร้างมูลค่าให้แก่ผลผลิตจากการจำหน่ายข้าวเปลือกไปสู่ผลิตภัณฑ์ข้าวสารที่พร้อม

จำหน่าย และเป็นแนวทางในการต่อยอดกิจกรรมของกลุ่มตั้งแต่การรวบรวมผลผลิต การแปรรูป การบรรจุ จนถึงการจำหน่าย

4.4.2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูป พบว่า เกษตรกรทั้ง 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 ได้รับการส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับข้าว ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ความงาม ข้าวเกรียบ คุกกี้ และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ แสดงให้เห็นว่าโครงการมีการส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์จากข้าวในรูปแบบที่หลากหลาย และเปิดโอกาสให้กลุ่มสามารถต่อยอดผลผลิตไปสู่ผลิตภัณฑ์ประเภทอื่นนอกเหนือจากข้าวสาร ซึ่งเป็นแนวทางในการเพิ่มทางเลือกในการใช้ประโยชน์จากผลผลิตและเพิ่มโอกาสในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้า

4.2) การใช้ประโยชน์จากผลพลอยได้ พบว่า เกษตรกรทั้ง 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 ได้รับการส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากผลพลอยได้จากกระบวนการผลิตข้าว ได้แก่ แกลบและรำข้าว สะท้อนให้เห็นว่าโครงการให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรจากกระบวนการผลิตให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า และส่งเสริมให้กลุ่มมีแนวทางในการนำผลพลอยได้ไปใช้ประโยชน์หรือต่อยอดในกิจกรรมต่าง ๆ

เมื่อพิจารณาผลการส่งเสริมในภาพรวม พบว่า เกษตรกรทั้ง 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 ได้รับการส่งเสริมในทุกกิจกรรมที่สำรวจ ได้แก่ การแปรรูปข้าวสารบรรจุถุง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ความงาม ข้าวเกรียบ คุกกี้ และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ รวมถึงการใช้ประโยชน์จากแกลบและรำข้าว แสดงให้เห็นว่าโครงการมีการส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าผลผลิตอย่างครอบคลุมทั้งในส่วนของผลิตภัณฑ์หลัก ผลิตภัณฑ์แปรรูป และผลพลอยได้จากกระบวนการผลิต (ตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.19 ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมการแปรรูปและการเพิ่มมูลค่าผลผลิต

รายการ	ได้รับการส่งเสริม		ไม่ได้รับการส่งเสริม	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
1.การแปรรูป				
1.1 ข้าวสารแปรรูปบรรจุถุง	56	100.00	0	0.00
1.2 ผลิตภัณฑ์ความงาม	56	100.00	0	0.00
1.3 ข้าวเกรียบ คุกกี้ และอื่นๆ	56	100.00	0	0.00
2. ผลพลอยได้จากผลผลิตข้าวเปลือก				
2.1 แกลบ/รำข้าว	56	100.00	0	0.00

ที่มา: จากการสำรวจ

5) ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม

พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการรวมกลุ่มและการบริหารจัดการผลผลิตครบถ้วนทั้ง 4 ด้าน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ได้แก่ การรวมกลุ่มกันผลิต การรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิต การทำข้อตกลงซื้อขายผลผลิตร่วมกัน (MOU) กับภาคเอกชน และการมีเงินทุนหมุนเวียนในกลุ่ม แสดงให้เห็นว่าโครงการมีการส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มและการจัดการผลผลิตอย่างครอบคลุมตามกิจกรรมที่กำหนด (ตารางที่ 4.17)

5.1) การรวมกลุ่มกันผลิต พบว่า เกษตรกรทั้ง 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 ได้รับการส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อการผลิต แสดงให้เห็นว่าโครงการให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือของสมาชิกตั้งแต่กระบวนการผลิต โดยการรวมกลุ่มเป็นกลไกที่เอื้อต่อการวางแผนการผลิต การกำหนดแนวทางการใช้ปัจจัยการผลิต และการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ระหว่างสมาชิก

5.2) การรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิต พบว่า เกษตรกรทั้ง 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 ได้รับการส่งเสริมให้รวมกลุ่มในการรวบรวมและจำหน่ายผลผลิต แสดงให้เห็นว่าโครงการมีการส่งเสริมการจัดการผลผลิตภายหลังการผลิตในรูปแบบกลุ่ม ซึ่งเอื้อต่อการรวบรวมผลผลิตของสมาชิกและการจัดการจำหน่ายในนามกลุ่มอย่างเป็นระบบ

5.3) การทำข้อตกลงซื้อขายผลผลิตร่วมกัน (MOU) กับภาคเอกชน พบว่า เกษตรกรทั้ง 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 ได้รับการส่งเสริมให้มีการทำข้อตกลงซื้อขายผลผลิตร่วมกับภาคเอกชน สะท้อนให้เห็นว่าโครงการมีการส่งเสริมการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มเกษตรกรกับผู้รับซื้อ เพื่อสร้างช่องทางการตลาดและกำหนดแนวทางการซื้อขายผลผลิตที่มีความชัดเจนมากขึ้น

5.4) การมีเงินทุนหมุนเวียนในกลุ่ม พบว่า เกษตรกรทั้ง 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 ได้รับการส่งเสริมให้มีเงินทุนหมุนเวียนสำหรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เช่น การรวบรวมผลผลิต การจัดซื้อปัจจัยการผลิต และการบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ภายในกลุ่ม ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนด้านสภาพคล่องและการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม

เมื่อพิจารณาผลการส่งเสริมทั้ง 4 ด้าน พบว่า โครงการมีการส่งเสริมกลไกการบริหารจัดการกลุ่มอย่างครอบคลุม ตั้งแต่ต้นน้ำ ได้แก่ การรวมกลุ่มเพื่อการผลิต กลางน้ำ ได้แก่ การรวบรวมและจำหน่ายผลผลิตในนามกลุ่ม และปลายน้ำ ได้แก่ การเชื่อมโยงตลาดและการทำข้อตกลงซื้อขายกับภาคเอกชน ขณะเดียวกัน การส่งเสริมให้มีเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่มยังเป็นกลไกสนับสนุนด้านการเงินที่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม (ตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.20 ร้อยละของเกษตรกรที่มีการบริหารจัดการกลุ่มและนำผลผลิตมาจำหน่ายในนามกลุ่ม

รายการ	ได้รับการส่งเสริม		ไม่ได้รับการส่งเสริม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การรวมกลุ่มกันผลิต	56	100.00	0	0.00
2. การรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิต	56	100.00	0	0.00
3. การทำข้อตกลงซื้อขายผลผลิตร่วมกัน (MOU) กับภาคเอกชน	56	100.00	0	0.00
4. การมีเงินทุนหมุนเวียนในกลุ่ม	56	100.00	0	0.00

ที่มา: จากการสำรวจ

สรุปตัวชี้วัด จากตัวชี้วัดด้านผลได้ (OUTPUT) จำนวน 11 ตัว ผ่านตัวชี้วัด 10 ตัว และมี 1 ตัวชี้วัดที่ยังไม่สามารถประเมินผลได้ เนื่องจากกลุ่มไม่มีการรายงานข้อมูลรายได้จากผลพลอยได้ภายใต้โครงการ และมีการดำเนินกิจกรรมแต่รายงานภายใต้โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

4.1.4 ผลลัพธ์ (Outcomes)

1) การนำองค์ความรู้และปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์

พบว่า เกษตรกรทั้งหมดนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ประโยชน์ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยนำความรู้ไปใช้ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมการผลิต การเก็บเกี่ยว การตรวจสอบและควบคุมคุณภาพ การจัดเก็บ ตลอดจนการรวบรวมและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ สะท้อนให้เห็นว่าองค์ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1) หลักสูตรที่ 1 อบรมระหว่างวันที่ 9–10 มกราคม 2565

1.1.1) การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี เกษตรกรนำความรู้ไปใช้ในการวางแผนและดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสมและมีแหล่งที่มาชัดเจน ซึ่งเกษตรกรจัดหาเมล็ดพันธุ์จากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดขอนแก่น (ศมข.) และนำมาใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ขยายในการผลิต ส่งผลให้การผลิตมีการควบคุมแหล่งที่มาของพันธุ์และลดความเสี่ยงจากการใช้เมล็ดพันธุ์ที่ไม่ได้คุณภาพ

1.1.2) การเก็บเกี่ยว การปรับสภาพ และการรักษาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกรนำความรู้ไปใช้ในการจัดการช่วงก่อนและระหว่างการเก็บเกี่ยว โดยมีการตรวจสอบแปลงก่อนเก็บเกี่ยว การใช้รถเก็บเกี่ยวสำหรับพันธุ์เดียวกัน และเลือกเก็บเกี่ยวในพื้นที่ใกล้เคียงกัน เพื่อลดการปะปนของพันธุ์ นอกจากนี้ ยังนำความรู้ไปใช้ในการจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ โดยใช้กระสอบที่เหมาะสมและจัดทำป้ายหรือแท็กกำกับ เพื่อให้สามารถระบุและแยกชนิดของเมล็ดพันธุ์ได้อย่างชัดเจน

1.1.3) การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามกระบวนการ GAP Seed เกษตรกรนำความรู้ไปใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ก่อนนำไปใช้หรือจำหน่าย โดยมีการเก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์เพื่อตรวจสอบความชื้น สิ่งเจือปน และอัตราการงอก รวมทั้งตรวจสอบข้าวแดง ข้าวดีด และข้าวเด้ง ทำให้เกษตรกรสามารถคัดแยกและควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ก่อนเข้าสู่กระบวนการจำหน่าย

1.1.4) การแปรรูปและการตลาด เกษตรกรนำความรู้ไปใช้ในการรวบรวมและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ผ่านระบบของกลุ่ม โดยมีการจัดทำเอกสารประกอบการรวบรวมและจำหน่าย เช่น ใบ สวพ.4 และใบ สวพ.1 ส่งผลให้การรวบรวมและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์มีหลักฐานและสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

1.2) หลักสูตรที่ 2 อบรมระหว่างวันที่ 11–12 มกราคม 2565

1.2.1) การจัดทำแปลงสาธิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี เกษตรกรนำความรู้ไปใช้ในการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ โดยนำหลักการเตรียมดิน วิธีการดำนา การตรวจสอบและตัดพันธุ์ปน รวมถึงวิธีการเก็บเกี่ยวมาใช้ในแปลงผลิต ส่งผลให้เกษตรกรมีแนวทางในการจัดการแปลงที่เป็นระบบและสามารถควบคุมคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ตั้งแต่ในแปลง

1.2.2) การสุ่มและเก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี เกษตรกรนำความรู้ไปใช้ในการสุ่มและเก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์จากแปลงผลิต เพื่อนำไปตรวจสอบคุณภาพก่อนการรวบรวมและจำหน่าย ทำให้สามารถตรวจสอบคุณภาพของเมล็ดพันธุ์และค้นหาความผิดปกติที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการผลิตได้

1.2.3) การวิเคราะห์ความบริสุทธิ์ของเมล็ดพันธุ์ เมล็ดปน และการทดสอบข้าวแดง เกษตรกรนำความรู้ไปใช้ในการตรวจสอบความบริสุทธิ์ของเมล็ดพันธุ์ โดยตรวจสอบสิ่งเจือปน เมล็ดพันธุ์ปน ข้าวแดง ข้าวดีด และข้าวเด้ง ก่อนนำเมล็ดพันธุ์เข้าสู่กระบวนการรวบรวมและจำหน่าย ส่งผลให้สามารถคัดแยกสิ่งที่ไม่ต้องการและช่วยรักษาคุณภาพของเมล็ดพันธุ์

1.2.4) การใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์และตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกรนำความรู้จากการฝึกปฏิบัติไปใช้ในการตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพเมล็ดพันธุ์ โดยนำเมล็ดพันธุ์เข้าสู่กระบวนการคัด กะเทาะ และคัดแยกสิ่งเจือปน ทำให้สามารถใช้เครื่องมือและกระบวนการที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงคุณภาพเมล็ดพันธุ์ได้อย่างเหมาะสม

1.3) หลักสูตรที่ 3 อบรมระหว่างวันที่ 13–14 มกราคม 2565

1.3.1) การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐาน GAP Seed และการบริหารจัดการระบบควบคุมภายใน (ICS) เกษตรกรนำความรู้ไปใช้ในการควบคุมและติดตามกระบวนการผลิตภายในกลุ่ม โดยมีการตรวจสอบสภาพแวดล้อมบริเวณพื้นที่ผลิต มีการบันทึกข้อมูลตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต และมีการตรวจสอบแปลงของสมาชิกภายในกลุ่ม ส่งผลให้การดำเนินงานมีระบบ สามารถติดตามขั้นตอนการผลิตและใช้เป็นข้อมูลประกอบการควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ของกลุ่ม (ตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21 ร้อยละของเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์

รายการ	การนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์			
	นำไปใช้ประโยชน์ (ราย)	ร้อยละ	ไม่นำไปใช้ประโยชน์ (ราย)	ร้อยละ
1. หลักสูตรที่ 1 อบรมระหว่างวันที่ 9 – 10 มกราคม 2565				
1.1 การถ่ายทอดความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี	56	100.00	0	0.00
1.2 การเก็บเกี่ยวและปรับสภาพ และรักษาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี	56	100.00	0	0.00
1.3 การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีตามกระบวนการ GAP SEED	56	100.00	0	0.00
1.4 การแปรรูปและการตลาด	56	100.00	0	0.00
2. หลักสูตรที่ 2 อบรมระหว่างวันที่ 11 – 12 มกราคม 2565				
2.1 การจัดทำแปลงสาธิต เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี	56	100.00	0	0.00
2.2 การสุ่มและเก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี	56	100.00	0	0.00
2.3 การวิเคราะห์ความบริสุทธิ์ของเมล็ดพันธุ์/เมล็ดปน/ทดสอบข้าวแดง	56	100.00	0	0.00
2.4 ฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพ เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี	56	100.00	0	0.00
3. หลักสูตรที่ 3 วันที่ 13 – 14 มกราคม 2565				
3.1 การถ่ายทอดความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี GAP Seed และการบริหารจัดการระบบควบคุมภายใน (ICS)	56	100.00	0	0.00

ที่มา: จากการสำรวจ

2) การนำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์

พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่สามารถนำปัจจัยการผลิต เครื่องจักร และอุปกรณ์ที่โครงการสนับสนุนไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มได้ โดยเฉพาะอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจรวบรวมข้าวเปลือกนาปีเพื่อคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ได้แก่ ลานตากคอนกรีตเสริมเหล็ก ตาชั่งขนาด 50 ตันพร้อมโรงคลุม รถโฟล์คลิฟต์ ฉางข้าวขนาด 100 ตัน กระสอบศูนย์ข้าวชุมชน ระบบไฟฟ้า และเครื่องเย็บกระสอบ ซึ่งเกษตรกรทั้ง 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 นำไปใช้ประโยชน์ สะท้อนว่าอุปกรณ์ดังกล่าวมีความจำเป็นและสอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรมรวบรวมและจัดการผลผลิตของกลุ่ม สำหรับเครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวและสิ่งเจือปน ไม่ได้รับการสนับสนุนภายใต้โครงการจึงไม่ได้รายงานการใช้งานเครื่องจักรดังกล่าว

ในส่วนของอุปกรณ์และวัสดุสำหรับแปรรูปเพิ่มมูลค่าข้าวเปลือกเป็นข้าวสารบรรจุถุง พบว่า เครื่องคัดเกรดข้าว และเครื่องบรรจุภัณฑ์กระสอบและถุงพลาสติก มีเกษตรกรนำไปใช้ประโยชน์ทั้ง 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 แสดงให้เห็นว่าอุปกรณ์ดังกล่าวสามารถนำมาใช้สนับสนุนกิจกรรมหลังการผลิตและการจัดเตรียมผลผลิตเพื่อการจำหน่ายของกลุ่มได้ ขณะที่เครื่องสีข้าวขนาดไม่น้อยกว่า 2 ตัน/วัน และเครื่องซีนถุงพลาสติก ไม่ได้รับการสนับสนุนภายใต้โครงการจึงไม่ได้รายงานการใช้งานเครื่องจักรดังกล่าว (ตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.22 ร้อยละของเกษตรกรที่นำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์

รายการ	การนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์			
	นำไปใช้ประโยชน์ (ราย)	ร้อยละ	ไม่นำไปใช้ประโยชน์ (ราย)	ร้อยละ
1. ธุรกิจรวบรวมข้าวเปลือกนาปีเพื่อคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ				
1.1 ลานตากคอนกรีตเสริมเหล็ก 800 ตรม.	56	100.00	0	0.00
1.2 ตาชั่งขนาด 50 ตัน พร้อมโรงคลุม	56	100.00	0	0.00
1.3 รถโฟล์คลิฟต์	56	100.00	0	0.00
1.4 ฉางข้าวขนาด 100 ตัน	56	100.00	0	0.00
1.5 เครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวและสิ่งเจือปน	0	0.00	56	100.00
1.6 กระสอบศูนย์ข้าวชุมชน	56	100.00	0	0.00
1.7 ไฟฟ้ากำลัง หม้อแปลง เสา สาย มิเตอร์ หลอดไฟฟ้าสว่าง	56	100.00	0	0.00
1.8 เครื่องเย็บกระสอบ	56	100.00	0	0.00
2. อุปกรณ์วัสดุแปรรูปเพิ่มมูลค่าข้าวเปลือกเป็นข้าวสารบรรจุถุง				
2.1 เครื่องสีข้าวขนาดไม่น้อยกว่า 2 ตัน/วัน	0	0.00	56	100.00
2.2 เครื่องคัดเกรดข้าว	56	100.00	0	0.00
2.3 เครื่องซีนถุงพลาสติก	0	0.00	0	100.00
2.4 เครื่องบรรจุภัณฑ์กระสอบและถุงพลาสติก 200 กิโลกรัม	56	100.00	0	0.00

ที่มา: จากการสำรวจ

3) การลดต้นทุนการผลิต

3.1) เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตของกลุ่มเกษตรกรช่วงก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ

เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตก่อนดำเนินโครงการ ในปีเพาะปลูก 2564/65 กับหลังดำเนินโครงการ ในปีเพาะปลูก 2568/69 พบว่า ต้นทุนการผลิตรวมเพิ่มขึ้นจาก 4,002.71 บาท เป็น 4,210.45 บาท หรือเพิ่มขึ้น 207.74 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.19 สะท้อนว่าในภาพรวม การดำเนินโครงการยังไม่สามารถทำให้ต้นทุนการผลิตรวมลดลงได้ แม้ว่าจะสามารถลดต้นทุนในปัจจัยการผลิตบางรายการได้ พิจารณาจากโครงสร้างต้นทุนการผลิตก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ พบว่า รายการที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงต้นทุนการผลิตรวม 3 อันดับแรก ได้แก่ ค่าเก็บเกี่ยว ค่าเตรียมดิน และค่าปุ๋ยเคมี โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1) ค่าเก็บเกี่ยว พบว่ามีการเพิ่มขึ้นจาก 694.64 บาท เป็น 806.25 บาท หรือเพิ่มขึ้น 111.61 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.07 ซึ่งเป็นรายการที่มีมูลค่าต้นทุนเพิ่มขึ้นมากที่สุดเมื่อเทียบกับรายการต้นทุนทั้งหมด และหลังเข้าร่วมโครงการมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 19.15 ของต้นทุนการผลิตรวม สาเหตุสำคัญคาดว่าเกี่ยวข้องกับ ค่าบริการรถเก็บเกี่ยวและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเก็บเกี่ยวที่ปรับตัวสูงขึ้น รวมถึงต้นทุนด้านแรงงาน น้ำมันเชื้อเพลิง และการให้บริการเครื่องจักรกลการเกษตรที่เพิ่มขึ้นตามสภาพต้นทุนการดำเนินงาน ทั้งนี้ แม้เกษตรกรจะได้รับการส่งเสริมความรู้ด้านการผลิต แต่โครงการไม่ได้มีมาตรการที่สามารถควบคุมหรือลดค่าบริการเก็บเกี่ยวได้โดยตรง จึงทำให้ต้นทุนรายการนี้เพิ่มขึ้นและเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ต้นทุนรวมสูงขึ้น

3.1.2) ค่าเตรียมดิน พบว่ามีการเพิ่มขึ้นจาก 870.76 บาท เป็น 921.43 บาท หรือเพิ่มขึ้น 50.67 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.82 และมีสัดส่วนร้อยละ 21.88 ของต้นทุนการผลิตรวมหลังโครงการ สาเหตุอาจเกี่ยวข้องกับ ค่าบริการเครื่องจักรกลในการเตรียมดิน ราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ตลอดจนค่าแรงและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่เพิ่มขึ้น แม้โครงการจะส่งเสริมให้เกษตรกรมีการจัดการแปลงและใช้ปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสม แต่ต้นทุนการเตรียมดินส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายด้านเครื่องจักรและบริการ ซึ่งเกษตรกรยังต้องแบกรับตามต้นทุนการให้บริการในพื้นที่ จึงทำให้ต้นทุนรายการนี้เพิ่มขึ้น

3.1.3) ค่าปุ๋ยเคมี พบว่า มีการเพิ่มขึ้น แม้ปริมาณการใช้ลดลงค่าปุ๋ยเคมีเพิ่มขึ้นจาก 946.05 บาท เป็น 973.78 บาท หรือเพิ่มขึ้น 27.73 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.93 และเป็นรายการที่มีมูลค่าสูงที่สุดในโครงสร้างต้นทุนหลังโครงการ คิดเป็นร้อยละ 23.13 ของต้นทุนการผลิตรวม อย่างไรก็ตาม ปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีกลับลดลงจาก 52.12 กิโลกรัม เหลือ 50.32 กิโลกรัม หรือลดลงประมาณ ร้อยละ 3.45 แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีการลดปริมาณการใช้ปุ๋ย แต่การลดปริมาณดังกล่าวไม่สามารถทำให้มูลค่าต้นทุนลดลงได้ ซึ่งมีแนวโน้มเกิดจากราคาปุ๋ยเคมีหรือราคาต่อหน่วยที่สูงขึ้น ทำให้ต้นทุนรวมของปุ๋ยเคมีเพิ่มขึ้นแม้ใช้ปริมาณลดลงก็ตาม

เมื่อพิจารณาทั้ง 3 รายการ พบว่า ค่าเก็บเกี่ยว ค่าเตรียมดิน และค่าปุ๋ยเคมี รวมกันมีต้นทุน 2,701.46 บาท หรือร้อยละ 64.16 ของต้นทุนการผลิตรวมหลังโครงการ จึงเป็นกลุ่มต้นทุนที่มีความสำคัญต่อระดับต้นทุนโดยรวมมากที่สุด การเพิ่มขึ้นของทั้ง 3 รายการ โดยเฉพาะค่าเก็บเกี่ยวและ

ค่าเตรียมดิน ซึ่งเพิ่มขึ้นรวม 162.28 บาท ประกอบกับค่าปุ๋ยเคมีที่เพิ่มขึ้นอีก 27.73 บาท ทำให้ต้นทุนในรายการหลักเพิ่มขึ้นรวม 190.01 บาท ขณะที่รายการอื่นที่สามารถลดต้นทุนได้มีมูลค่าการลดลงไม่มากพอที่จะชดเชยการเพิ่มขึ้นดังกล่าว ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตรวมเพิ่มขึ้น 207.74 บาท หรือร้อยละ 5.19

ดังนั้น แนวทางการลดต้นทุนในระยะต่อไปควรให้ความสำคัญกับ การบริหารจัดการต้นทุนค่าเก็บเกี่ยวและค่าเตรียมดิน เช่น การวางแผนการใช้เครื่องจักรร่วมกันของสมาชิก การจัดตารางเก็บเกี่ยวให้เหมาะสมเพื่อลดค่าใช้บริการ และการบริหารจัดการเครื่องจักรกลในระดับกลุ่ม ควบคู่กับการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปุ๋ยเคมีตามความต้องการของพืชและสภาพดิน เพื่อให้สามารถลดทั้งปริมาณการใช้และมูลค่าต้นทุนได้อย่างแท้จริง (ตารางที่ 4.23)

ตารางที่ 4.23 ภาพรวมการลดต้นทุนการผลิต

ปัจจัยการผลิต	ก่อนโครงการ (ปีเพาะปลูก 2564/65)			หลังโครงการ (ปีเพาะปลูก 2567/68)			ร้อยละผลต่าง
	ปริมาณ	หน่วย	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ	หน่วย	มูลค่า (บาท)	
1) ค่าเตรียมดิน			870.76			921.43	5.82
2) ค่าปลูก/ค่าซ่อม			196.20			168.67	-14.03
3) ค่าพันธุ์	15.54	ก.ก.	368.63	12.66	ก.ก.	370.77	0.58
4) ค่าปุ๋ยเคมี	52.12	ก.ก.	946.05	50.32	ก.ก.	973.78	2.93
5) ค่าปุ๋ยอินทรีย์	50.90	ก.ก.	87.49	31.49	ก.ก.	69.86	-20.15
6) ปุ๋ยชีวภาพ	1.18	ก.ก.	14.88	2.23	ก.ก.	17.38	16.80
7) ปุ๋ยชนิดอื่น ๆ	0.96	ก.ก.	37.82	1.05	ก.ก.	51.75	36.83
8) ค่าสารกำจัดศัตรูพืชและวัชพืช	0.18	ก.ก.	57.73	0.14	ก.ก.	55.23	-4.33
9) ค่าสารอื่นๆ และวัสดุปรับปรุงดิน	0.50	ก.ก.	2.50	0.16	ก.ก.	0.80	-67.86
10) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง			119.31			121.28	1.65
11) ค่าไฟฟ้า			25.13			30.54	21.54
12) ค่าน้ำ			1.20			1.25	4.48
13) ค่าดูแลรักษา			210.16			257.33	22.44
14) ค่าเก็บเกี่ยว			694.64			806.25	16.07
15) ค่าขนส่ง			73.38			72.66	-0.97
16) ค่าวัสดุสิ้นเปลือง			153.48			152.15	-0.87
17) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ			143.35			139.31	-2.82
ต้นทุนการผลิตรวม			**4,002.71**			**4,210.45**	**5.19**

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ตารางผนวกที่ 1

3.2) การเปลี่ยนแปลงต้นทุนการผลิตของเกษตรกร

เมื่อพิจารณาผลการเปลี่ยนแปลงด้านต้นทุนการผลิต พบว่า เกษตรกรที่มีต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น ร้อยละ 64.00 รองลงมากลุ่มเกษตรกรที่สามารถลดต้นทุนการผลิตลงร้อยละ 29.00 สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในการบริหารจัดการต้นทุนการผลิตให้ลดลงภายหลังเข้าร่วมโครงการ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 7.00 ที่มีต้นทุนการผลิตเท่าเดิม แสดงถึงการที่โครงการยังไม่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านต้นทุนอย่างชัดเจนในเกษตรกรกลุ่มดังกล่าว (ตารางที่ 4.24)

ตารางที่ 4.24 ร้อยละของเกษตรกรที่มีต้นทุนการผลิตลดลง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น	36	64.00
2. ต้นทุนการผลิตเท่าดิม	4	7.00
3. ต้นทุนการผลิตลดลง	16	29.00

ที่มา: จากการสำรวจ

4) การเพิ่มผลผลิต

4.1) เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของผลผลิตข้าวเหนียว กข.6 และข้าวหอมมะลิ 105 ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ เมื่อเปรียบเทียบผลผลิตต่อหน่วยและราคาจำหน่ายของเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการในปีเพาะปลูก 2564/65 กับหลังเข้าร่วมโครงการในปีเพาะปลูก 2567/68 โดยคำนวณการเปลี่ยนแปลงเฉพาะเกษตรกรที่มีการปลูกข้าวพันธุ์เดียวกันทั้งในช่วงก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ

4.1.1) ข้าวเหนียว กข.6 พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรมีผลผลิตเฉลี่ย 638.63 กิโลกรัมต่อไร่ และมีราคาจำหน่ายเฉลี่ย 10.83 บาทต่อกิโลกรัม ภายหลังเข้าร่วมโครงการ ผลผลิตเพิ่มขึ้นเป็น 674.41 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.60 ขณะที่ราคาจำหน่ายเพิ่มขึ้นจาก 10.83 บาทต่อกิโลกรัม เป็น 11.54 บาทต่อกิโลกรัม หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.57 เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว พบว่า ราคาจำหน่ายมีอัตราการเพิ่มขึ้นสูงกว่าผลผลิตต่อไร่ โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.57 เมื่อเทียบกับผลผลิตที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.60 สะท้อนให้เห็นว่า หลังเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว กข.6 มีแนวโน้มที่ดีขึ้นทั้งด้านปริมาณผลผลิตและราคาจำหน่าย โดยเฉพาะด้านราคาที่มีการเปลี่ยนแปลงในสัดส่วนสูงกว่าผลผลิต

4.1.2) ข้าวหอมมะลิ 105 พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรมีผลผลิตเฉลี่ย 559.09 กิโลกรัมต่อไร่ และมีราคาจำหน่ายเฉลี่ย 13.23 บาทต่อกิโลกรัม ภายหลังเข้าร่วมโครงการ ผลผลิตเพิ่มขึ้นเป็น 572.62 กิโลกรัมต่อไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.42 ขณะที่ราคาจำหน่ายเพิ่มขึ้นจาก 13.23 บาทต่อกิโลกรัม เป็น 14.57 บาทต่อกิโลกรัม คิดเป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.67 ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าข้าวหอมมะลิ 105 มีการเปลี่ยนแปลงด้านราคาจำหน่ายสูงกว่าการเปลี่ยนแปลงด้านผลผลิตอย่างชัดเจน โดยราคาจำหน่ายเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.67 ขณะที่ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 2.42

เมื่อเปรียบเทียบข้าวทั้ง 2 ชนิด พบว่า ข้าวเหนียว กข.6 มีการเพิ่มขึ้นของผลผลิตต่อไร่สูงกว่าข้าวหอมมะลิ 105 โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.60 และร้อยละ 2.42 ตามลำดับ ขณะที่ข้าวหอมมะลิ 105

มีการเพิ่มขึ้นของราคาจำหน่ายสูงกว่าข้าวเหนียว กข.6 โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.67 และร้อยละ 6.57 ตามลำดับ ดังนั้น หากพิจารณาในด้านผลผลิต ข้าวเหนียว กข.6 มีผลการเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณที่โดดเด่นกว่า ส่วนด้านราคาจำหน่าย ข้าวหอมมะลิ 105 มีการเปลี่ยนแปลงราคาในอัตราที่สูงกว่า

โดยภาพรวม ภายหลังเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้นทั้งข้าวเหนียว กข.6 และข้าวหอมมะลิ 105 คิดเป็นร้อยละ 5.60 และ 2.42 ตามลำดับ ขณะเดียวกันราคาจำหน่ายของข้าวทั้งสองชนิดเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.57 และ 9.67 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ ซึ่งยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินที่ต้องมีร้อยละการเพิ่มขึ้นของผลผลิตที่ร้อยละ 10 ทั้งข้าวเหนียว กข.6 และข้าวหอมมะลิ 105 (ตารางที่ 4.25)

ตารางที่ 4.25 ร้อยละการเปลี่ยนแปลงผลผลิตต่อหน่วย

รายการ	ก่อนโครงการ (ปีเพาะปลูก2564/65)		หลังโครงการ (ปีเพาะปลูก2568/69)		ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	
	กิโลกรัมต่อไร่	ราคาจำหน่าย	กิโลกรัมต่อไร่	ราคาจำหน่าย	กิโลกรัมต่อไร่	ราคาจำหน่าย
1. ข้าวเหนียว กข.6	638.63	10.83	674.41	11.54	5.60	6.57
2. ข้าวหอมมะลิ 105	559.09	13.23	572.62	14.57	2.42	9.67

หมายเหตุ: คำนวณการเปลี่ยนแปลงเฉพาะเกษตรกรที่มีการปลูกข้าวพันธุ์เดียวกับในช่วงก่อนเข้าร่วมโครงการและหลังการเข้าร่วมโครงการ

ที่มา: จากการสำรวจ

4.2) การเปลี่ยนแปลงปริมาณผลผลิตของเกษตรกร

จากการเปรียบเทียบผลผลิตต่อหน่วยของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ โดยพิจารณาเฉพาะเกษตรกรที่ปลูกข้าวพันธุ์เดียวกันทั้งในช่วงก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ พบว่า เกษตรกรที่ปลูกข้าวเหนียว กข.6 มีสัดส่วนผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้นมากกว่าข้าวหอมมะลิ 105 โดยเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียว กข.6 ร้อยละ 51.52 มีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น ขณะที่เกษตรกร ร้อยละ 21.21 มีผลผลิตต่อหน่วยเท่าเดิม และเกษตรกร ร้อยละ 27.27 มีผลผลิตต่อหน่วยลดลง

ในส่วนของเกษตรกรผู้ปลูก ข้าวหอมมะลิ 105 พบว่า มีเกษตรกรร้อยละ 33.33 มีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น เกษตรกรร้อยละ 42.86 มีผลผลิตต่อหน่วยเท่าเดิม และเกษตรกรร้อยละ 23.81 มีผลผลิตต่อหน่วยลดลง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาภาพรวม พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ 105 ส่วนใหญ่ยังมีผลผลิตต่อหน่วยอยู่ในระดับเดิม สะท้อนให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงด้านผลผลิตต่อหน่วยของข้าวพันธุ์ดังกล่าวยังไม่เด่นชัดเท่ากับข้าวเหนียว กข.6 (ตารางที่ 4.26)

ตารางที่ 4.26 ร้อยละของเกษตรกรที่มีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น

รายการ	ข้าวเหนียว กข.6		ข้าวหอมมะลิ 105	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผลผลิตเพิ่มขึ้น	17	51.52	7	33.33
2. ผลผลิตเท่าดิม	7	21.21	9	42.86
3. ผลผลิตลดลง	9	27.27	5	23.81

หมายเหตุ: คำนวณการเปลี่ยนแปลงเฉพาะเกษตรกรที่มีการปลูกข้าวพันธุ์เดียวกับในช่วงก่อนเข้าร่วมโครงการและหลังการเข้าร่วมโครงการ

ที่มา: จากการสำรวจ

5) การพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร

พบว่า ก่อนดำเนินโครงการ เกษตรกรจำนวน 54 ราย คิดเป็นร้อยละ 96.00 มีการผลิตสินค้าปลอดภัยเพื่อขอรับรองมาตรฐาน และหลังดำเนินโครงการเพิ่มขึ้นเป็น 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 แสดงให้เห็นว่า หลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรทั้งหมดมีการผลิตสินค้าปลอดภัยเพื่อเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐาน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.1) มาตรฐาน GAP ก่อนดำเนินโครงการ มีเกษตรกรได้รับรอง จำนวน 53 ราย คิดเป็นร้อยละ 95.00 และหลังดำเนินโครงการเพิ่มเป็น 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 98.00 หรือเพิ่มขึ้น 3 ราย

5.2) มาตรฐาน GAP Seed ก่อนดำเนินโครงการยังไม่มีเกษตรกรได้รับรอง แต่หลังดำเนินโครงการมีเกษตรกรได้รับรอง จำนวน 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 สะท้อนถึงการเข้าสู่กระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานของโครงการ

5.3) มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ก่อนดำเนินโครงการ มีเกษตรกรได้รับรอง จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.00 และหลังดำเนินโครงการเพิ่มเป็น 17 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.56 หรือเพิ่มขึ้น 12 ราย

โดยสรุป ภายหลังดำเนินโครงการ เกษตรกรที่มีการผลิตสินค้าปลอดภัยและได้รับรองมาตรฐานสินค้าเพิ่มขึ้น ขณะที่เกษตรกรที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานลดลง โดยเฉพาะมาตรฐาน GAP Seed ซึ่งเพิ่มเป็นร้อยละ 100.00 สะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานของโครงการที่ส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าสู่กระบวนการผลิตและการรับรองมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าวอย่างเป็นระบบ (ตารางที่ 4.27)

ตารางที่ 4.27 ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร

รายการ	ก่อนโครงการ(ปีเพาะปลูก2564/65)		หลังโครงการ(ปีเพาะปลูก2567/68)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. มีการผลิตสินค้าปลอดภัยเพื่อรับรองมาตรฐาน				
1.1 มีการดำเนินการ	54	96.00	56	100.00
1.2 ไม่มีการดำเนินการ	2	4.00	0	0.00
รวม	**56**	**100.00**	**56**	**100.00**
2. การได้รับรองมาตรฐาน				
2.1 ได้รับรองมาตรฐานสินค้า	54	96.00	56	100.00
- มาตรฐาน GAP	53	95.00	56	98.00
- มาตรฐาน GAP Seed	0	0.00	56	100.00
- มาตรฐานเกษตรอินทรีย์	5	9.00	17	30.56
2.2 ไม่ได้รับรองมาตรฐานสินค้า	2	4.00	0	0.00

ที่มา: จากการสำรวจ

6) ด้านการตลาด

6.1) ช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตร ก่อนการเข้าร่วมโครงการ พบว่า เกษตรกร จำนวน 55 ราย คิดเป็นร้อยละ 98.22 และเกษตรกร จำนวน 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.78 ภายหลังเข้าร่วมโครงการ พบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีการนำผลผลิตมาจำหน่ายให้กับกลุ่มทั้งหมด จากการที่กลุ่มมีการสร้างโรงสีข้าวและมีกิจกรรมการรับซื้อผลผลิตในกลุ่มที่มีการประกันราคาให้เกษตรกรในกลุ่ม ส่งผลให้เกษตรกรนำผลผลิตมาจำหน่ายให้กับกลุ่ม ต่อไป (ตารางที่ 4.27)

6.2) การซื้อขายกับภาคเอกชน/หน่วยงานที่ทำข้อตกลงร่วมกัน ก่อนการเข้าร่วมโครงการเกษตรกรทั้งหมด ไม่มีการนำผลผลิตไปจำหน่ายให้กับหน่วยงานที่ทำข้อตกลงร่วมกัน (MOU) จากการที่เกษตรกรแยกกันผลิตและจำหน่าย จึงไม่มีการทำข้อตกลงการจำหน่าย และจำหน่ายผลผลิตให้กับตลาดรับซื้อในพื้นที่ที่สามารถจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาทั่วไป ภายหลังการเข้าร่วมโครงการ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 80.00 ที่มีการทำข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ในการจำหน่ายผลผลิตบางส่วนให้กับหน่วยงานในพื้นที่ อาทิ โรงพยาบาลที่มีการรับข้าวอินทรีย์ให้กับผู้ป่วย เป็นต้น และได้ราคารับซื้อตามที่ตกลงกัน ในขณะที่เกษตรกรร้อยละ 20.00 ไม่มีการนำผลผลิตไปจำหน่ายยังหน่วยงานที่ทำข้อตกลงร่วมกัน เนื่องจากร้อยละ 13.00 เห็นว่า ราคารับซื้อยังคงได้ทั่วไปตามท้องตลาดและร้อยละ 7.00 เห็นว่าแหล่งรับซื้ออยู่ไกลจึงไม่คุ้มกับการจำหน่าย

สรุปได้ว่า ภายหลังการเข้าร่วมโครงการ กลุ่มเกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งจำหน่ายผลผลิตได้อีกช่องทางหนึ่ง คือการจำหน่ายให้กับกลุ่ม จากการที่ได้รับการอบรมในด้านการผลิต การได้รับรองมาตรฐานต่าง ๆ ส่งผลให้เกษตรกรมีตลาดในการจำหน่ายมากขึ้นกว่าแต่เดิม (ตารางที่ 4.28)

ตารางที่ 4.28 ร้อยละของเกษตรกรที่นำผลผลิตไปจำหน่ายกับหน่วยงานที่ทำข้อตกลงร่วมกัน (MOU)

รายการ	ก่อนโครงการ(ปีเพาะปลูก2564/65)		หลังโครงการ(ปีเพาะปลูก2568/69)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1.ช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตร				
1.1 โรงสี	55	98.22	0	0.00
1.2 อื่นๆ เช่น สหกรณ์การเกษตร แหล่งรับซื้อผลผลิตของกลุ่ม เป็นต้น	1	1.78	56	100.00
2.การซื้อขายกับภาคเอกชน/หน่วยงานที่ทำข้อตกลงร่วมกัน				
2.1 นำผลผลิตไปจำหน่าย(MOU) ทั้งหมด	0	0.00	0	0.00
- จำหน่ายได้ตามราคาที่ตกลง	0	0.00	0	0.00
- ไม่ได้ตามราคาที่ตกลง	0	0.00	0	0.00
2.2 นำผลผลิตไปจำหน่าย (MOU) บางส่วน	0	0.00	45	80.00
- จำหน่ายได้ตามราคาที่ตกลง	0	0.00	45	80.00
- ไม่ได้ตามราคาที่ตกลง	0	0.00	0	0.00
3. ไม่นำไปจำหน่าย MOU	56	100.00	11	20.00
3.1 ขายได้ราคาตลาดทั่วไป	56	100.00	7	13.00
3.2 แหล่งรับซื้ออยู่ไกล	0	0.00	4	7.00
3.3 มีภาระผูกพัน	0	0.00	0	0.00

ที่มา: จากการสำรวจ

7) ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม

7.1) การบริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน ก่อนการเข้าร่วมโครงการ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 84.00 มีการดำเนินการกลุ่มร่วมกัน จากการที่แต่เดิมเกษตรกรมีการรวมกลุ่มภายใต้โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ในขณะที่เกษตรกรร้อยละ 16.00 ยังไม่มีการเข้าร่วมกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้กลุ่มอย่างชัดเจน ในขณะที่ภายหลังการเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรทั้งหมด มีบทบาทในด้านการบริหารจัดการกลุ่มชัดเจนมากขึ้นโดยเฉพาะการเข้าร่วมอบรม การเปลี่ยนแปลงแนวทางและแบบแผนในการผลิตและการจัดจำหน่ายชัดเจนมากขึ้น (ตารางที่ 4.29)

7.2) การรวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิต ก่อนการเข้าร่วมโครงการเกษตรกร ร้อยละ 84.00 มีการรวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิตร่วมกัน โดยเกษตรกร ร้อยละ 82.00 สามารถซื้อปัจจัยการผลิตได้ราคาถูกกว่าท้องตลาด ในขณะที่ 2.00 สามารถซื้อปัจจัยการผลิตได้ในราคาเท่ากับท้องตลาด และเกษตรกรร้อยละ 16.00 ไม่มีการรวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิตร่วมกัน ภายหลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกร ร้อยละ 88.00 ไม่มีกิจกรรมการรวมกลุ่มเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตร่วมกัน จากการที่กลุ่มเริ่มมีแนวทางการทำกิจกรรมที่หลากหลาย

ประกอบกับกลุ่มเห็นว่าปัจจัยการผลิตมีราคาที่สูงขึ้น ไม่คุ้มกับการนำปัจจัยมาจำหน่ายในกลุ่ม จึงลดแนวทางการดำเนินงานในด้านนี้ (ตารางที่ 4.27)

7.3) การรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิต

ก่อนโครงการ เกษตรกรรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิต 45 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.00 และหลังโครงการเพิ่มเป็น 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 เพิ่มขึ้น 11 ราย ภายหลังโครงการเกษตรกรรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิตเพิ่มเป็น 46 ราย หรือร้อยละ 82.00 แสดงให้เห็นว่า การรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิตมีพัฒนาการที่ชัดเจน และเกษตรกรมีอำนาจต่อรองด้านราคามากขึ้น

7.4) การมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าร่วมกัน

ก่อนโครงการไม่มีเกษตรกรที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าร่วมกัน ขณะที่หลังโครงการมี 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 สะท้อนว่า การดำเนินงานของกลุ่มสามารถสร้างผลประโยชน์ด้านรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตร่วมกันให้แก่เกษตรกรได้อย่างชัดเจน

7.5) เงินทุนหมุนเวียนในนามกลุ่ม

ก่อนโครงการไม่มีเกษตรกรที่มีเงินทุนหมุนเวียนในนามกลุ่ม แต่หลังโครงการเพิ่มเป็น 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00 แสดงให้เห็นว่า โครงการมีส่วนช่วยให้กลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียนและสามารถนำเงินทุนไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มได้

7.6) การทำเกษตรอื่นในครัวเรือน

เกษตรกรทั้งหมดมีการทำกิจกรรมการเกษตรอื่นในครัวเรือนเพิ่มขึ้น โดยมีการแบ่งเวลามาดำเนินกิจกรรมกลุ่ม การสีข้าว การแปรรูปเพื่อจำหน่าย เป็นต้น (ตารางที่ 4.29)

ตารางที่ 4.29 ร้อยละของเกษตรกรที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าร่วมกันและมีเงินทุนกลุ่มที่หมุนเวียนไปในกิจกรรมอื่นในโครงการ

รายการ	ก่อนโครงการ (ปีเพาะปลูก2564/65)		หลังโครงการ (ปีเพาะปลูก2567/68)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. มีการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน	**56**	**100.00**	**56**	**100.00**
1.1 มีการดำเนินการ	47	84.00	56	100.00
1.2 ไม่มีการดำเนินการ	9	16.00	56	100.00
2. การรวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิต	**47**	**84.00**	**7**	**13.00**
2.1 รวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิต	47	84.00	7	13.00
- ซื้อได้ในราคาที่ถูกกว่าท้องตลาด	46	82.00	4	7.00
- ซื้อได้ในราคาเท่ากับตลาด	1	2.00	3	5.00
2.2 ไม่มีการรวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิต	9	16.00	49	88.00

ตารางที่ 4.29 (ต่อ)

รายการ	ก่อนโครงการ (ปีเพาะปลูก2564/65)		หลังโครงการ (ปีเพาะปลูก2567/68)	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
3. รวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิต	**45**	**80.00**	**51**	**91.00**
3.1 มีการรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิต	45	80.00	56	100.00
- ต่อรองราคาจำหน่ายได้	0	0.00	46	82.00
- ไม่สามารถต่อรองราคาจำหน่ายได้	45	80.00	10	18.00
3.2 ไม่มีการรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิต	0	0.00	0	0.00
4. การมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าร่วมกัน	**0**	**0.00**	**56**	**100.00**
5. เกษตรกรมีเงินทุนหมุนเวียนในนามกลุ่ม	**0**	**0.00**	**56**	**100.00**
6. การมีการทำเกษตรอื่นในครัวเรือน	**0**	**0.00**	**56**	**100.00**

ที่มา: จากการสำรวจ

4.2 ความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการ

การดำเนินงานโครงการมีกิจกรรม ดังนี้ การประชาสัมพันธ์ชี้แจงโครงการผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เจ้าหน้าที่โครงการ ผู้นำชุมชน การรับสมัครคัดเลือกเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ การอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต การจัดทำแผนการผลิต การอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้และการนำองค์ความรู้รวมถึงเครื่องจักรกลการผลิตไปใช้ประโยชน์และต่อยอดในด้านต่าง ๆ โดยแบ่งเป็นความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของคณะทำงานกลุ่มและความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ ดังนี้

4.2.1 ความพึงพอใจต่อการทำงานของคณะทำงานกลุ่ม

ภาพรวม เกษตรกรความพึงพอใจต่อการทำงานของคณะทำงานกลุ่มโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ย 4.67 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน) สะท้อนให้เห็นว่า คณะทำงานกลุ่มสามารถปฏิบัติหน้าที่และสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสมาชิกกลุ่มมีความเชื่อมั่นต่อบทบาทของคณะทำงานทั้งในด้านความรู้ความสามารถ การบริหารจัดการ การประสานงาน การเชื่อมโยงตลาด การจัดอบรม และการดำเนินงานในภาพรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ดังนี้

1) ความพึงพอใจต่อความรู้ความสามารถของคณะทำงานกลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ย 4.59 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นว่าคณะทำงานมีความรู้และความสามารถเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่และให้คำแนะนำแก่สมาชิก ทั้งนี้ คะแนนที่ยังไม่ถึงระดับ 5.00 คะแนนเต็ม อาจสะท้อนว่ายังมีโอกาสในการพัฒนาความรู้และทักษะของคณะทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของสมาชิกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง

2) ความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มของคณะทำงาน มีคะแนนเฉลี่ย 4.69 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า สมาชิกมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของคณะทำงานในการบริหารจัดการกลุ่ม

ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การดำเนินกิจกรรม การจัดการทรัพยากร การแก้ไขปัญหา และการดูแลประโยชน์ของสมาชิก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานของกลุ่มมีความเป็นระบบและสามารถขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

3) การประสานความร่วมมือในหน่วยงานต่าง ๆ ของคณะทำงาน มีคะแนนเฉลี่ย 4.67 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนว่าคณะทำงานมีความสามารถในการติดต่อและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี ทำให้กลุ่มสามารถเข้าถึงการสนับสนุนด้านต่าง ๆ ทั้งองค์ความรู้ ปัจจัยสนับสนุน การพัฒนาศักยภาพ และการส่งเสริมกิจกรรมของกลุ่มได้อย่างเหมาะสม ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงบทบาทของคณะทำงานในฐานะกลไกเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกกลุ่มกับหน่วยงานภายนอก

4) การประสานการเชื่อมโยงตลาด มีคะแนนเฉลี่ย 4.58 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าสมาชิกมีความพึงพอใจต่อบทบาทของคณะทำงานในการเชื่อมโยงช่องทางการตลาดและประสานผู้ซื้อหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับมากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับการจัดอบรมและการบริหารจัดการกลุ่มแล้ว ประเด็นด้านการตลาดยังเป็นด้านที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ โดยเฉพาะการสร้างช่องทางตลาดที่หลากหลาย การเพิ่มโอกาสในการจำหน่ายผลผลิต การเชื่อมโยงกับผู้รับซื้อที่มีความแน่นอน และการพัฒนารูปแบบการตลาดให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

5) ด้านการประสานการจัดอบรม/อบรมความรู้ มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด 4.73 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า สมาชิกกลุ่มมีความพึงพอใจต่อบทบาทของคณะทำงานในการประสานและจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ในระดับสูงมาก ซึ่งอาจสะท้อนถึงความสามารถของคณะทำงานในการประสานหน่วยงานหรือวิทยากรที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาสนับสนุนองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการดำเนินงานของสมาชิก ส่งผลให้สมาชิกได้รับความรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพหรือพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มได้อย่างเหมาะสม

6) การทำงานของคณะกรรมการกลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ย 4.71 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า สมาชิกมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มในภาพรวมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ คะแนนดังกล่าวสะท้อนว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มได้อย่างต่อเนื่อง โดยสมาชิกมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานและบทบาทของคณะกรรมการ

โดยสรุป ผลการประเมินสะท้อนว่า สมาชิกกลุ่มมีความพึงพอใจต่อการทำงานของคณะทำงานในระดับมากที่สุดทุกประเด็น มีค่าเฉลี่ยรวม 4.67 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน) จึงกล่าวได้ว่าคณะทำงานกลุ่มสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของสมาชิก โดยเฉพาะด้านการประสานและจัดอบรมความรู้ การบริหารจัดการกลุ่ม และการดำเนินงานของคณะกรรมการในภาพรวม ขณะที่ด้านการเชื่อมโยงตลาดและการพัฒนาความรู้ความสามารถของคณะทำงาน แม้จะได้รับการประเมินในระดับมากที่สุด แต่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น จึงควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของคณะทำงานและยกระดับผลการดำเนินงานของกลุ่มให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนยิ่งขึ้น (ตารางที่ 4.30)

ตารางที่ 4.30 ความพึงพอใจต่อการทำงานของคณะทำงานกลุ่ม

รายการ	คะแนนเฉลี่ยและการแปลผล	ผลการประเมิน
1.ความพึงพอใจต่อความรู้ความสามารถคณะทำงานกลุ่ม	คะแนนเฉลี่ย แปลผล	4.59 มากที่สุด
2. ความพึงพอใจต่อความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มของคณะทำงาน	คะแนนเฉลี่ย แปลผล	4.69 มากที่สุด
3. การประสานความร่วมมือในหน่วยงานต่างๆของคณะทำงาน	คะแนนเฉลี่ย แปลผล	4.67 มากที่สุด
4. การประสานการเชื่อมโยงตลาด	คะแนนเฉลี่ย แปลผล	4.58 มากที่สุด
5. การประสานการจัดอบรม/อบรมความรู้	คะแนนเฉลี่ย แปลผล	4.73 มากที่สุด
6. ภาพรวมการทำงานของคณะกรรมการกลุ่ม	คะแนนเฉลี่ย แปลผล	4.71 มากที่สุด
เฉลี่ย	**คะแนนเฉลี่ย แปลผล**	**4.67 มากที่สุด**

ที่มา : จากการสำรวจ

4.2.2 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ

พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ย 4.58 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.42–4.73 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งหมด สะท้อนให้เห็นว่า การดำเนินงานโครงการสามารถตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรและสร้างประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมได้ในระดับสูงมาก

1) ด้านการลดต้นทุนการผลิต มีคะแนนเฉลี่ย 4.42 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด (จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน) สะท้อนว่าเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานด้านการลดต้นทุนในระดับสูงมาก อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาคะแนนเปรียบเทียบกับด้านอื่น ผลด้านการลดต้นทุนยังมีช่องว่างในการพัฒนา โดยเฉพาะการลดค่าใช้จ่ายด้านปัจจัยการผลิต การใช้ปัจจัยการผลิตให้มีประสิทธิภาพ การลดการใช้ปัจจัยที่ไม่จำเป็น และการส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อจัดหาปัจจัยการผลิตในราคาที่เหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

2) ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต มีคะแนนเฉลี่ย 4.50 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด (จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน) แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของโครงการในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในระดับสูงมาก โดยโครงการมีส่วนช่วยให้เกษตรกรสามารถนำความรู้

แนวทาง และเทคนิคที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงกระบวนการผลิตและการใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

3) ด้านการพัฒนาคุณภาพผลผลิต มีคะแนนเฉลี่ย 4.58 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด (จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน) แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผลผลิตในระดับสูงมาก โดยการได้รับความรู้ คำแนะนำ และการสนับสนุนด้านกระบวนการผลิตมีส่วนช่วยให้เกษตรกรสามารถปรับปรุงคุณภาพผลผลิตให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดมากขึ้น

4) ด้านการเชื่อมโยงตลาด มีคะแนนเฉลี่ย 4.51 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด (จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน) แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการสนับสนุนด้านการเชื่อมโยงตลาดในระดับสูงมาก โครงการสามารถช่วยเพิ่มโอกาสในการเชื่อมโยงผลผลิตของเกษตรกรกับตลาดหรือผู้รับซื้อได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น พบว่าคะแนนยังต่ำกว่าด้านการบริหารจัดการกลุ่มและภาพรวมการดำเนินงานโครงการ จึงอาจสะท้อนว่า การสร้างช่องทางการตลาดที่มีความหลากหลาย การเพิ่มความแน่นอนของตลาด และการเชื่อมโยงกับผู้รับซื้ออย่างต่อเนื่อง ยังเป็นประเด็นที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้

5) ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด 4.73 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด (จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน) สะท้อนให้เห็นถึงความเหมาะสมของระบบการบริหารจัดการ การดำเนินกิจกรรมการประสานงาน และการมีส่วนร่วมของสมาชิก ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานของกลุ่มมีความเป็นระบบและสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมของโครงการได้อย่างต่อเนื่อง

โดยสรุป เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการโดยรวม 4.58 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน อยู่ในระดับ มากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีคะแนนสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม (4.73 คะแนน) รองลงมา คือ ภาพรวมการดำเนินงานโครงการ (4.71 คะแนน) ขณะที่ด้านการลดต้นทุนการผลิต (4.42 คะแนน) มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนว่า โครงการมีผลการดำเนินงานที่เป็นที่ยอมรับและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรได้ในระดับสูงมาก โดยมีจุดเด่นด้านการบริหารจัดการกลุ่มและการดำเนินงานโดยรวม ขณะที่ด้านการลดต้นทุน การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการเชื่อมโยงตลาดควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิผลของโครงการและสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่เกษตรกรให้เกิดขึ้นอย่างชัดเจนและยั่งยืน (ตารางที่ 4.31)

ตารางที่ 4.31 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	**คะแนนเฉลี่ยและการแปลผล**	**ผลการประเมิน**
1. ด้านการลดต้นทุนการผลิต	คะแนนเฉลี่ย	4.42
	แปลผล	มากที่สุด
2. ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพ	คะแนนเฉลี่ย	4.50
การผลิต	แปลผล	มากที่สุด
3. ด้านการพัฒนาคุณภาพผลผลิต	คะแนนเฉลี่ย	4.58
	แปลผล	มากที่สุด
4. ด้านการเชื่อมโยงตลาด	คะแนนเฉลี่ย	4.51
	แปลผล	มากที่สุด
5. ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม	คะแนนเฉลี่ย	4.73
	แปลผล	มากที่สุด
6. ภาพรวมการดำเนินงานโครงการ	คะแนนเฉลี่ย	4.71
	แปลผล	มากที่สุด
เฉลี่ย	**คะแนนเฉลี่ย**	**4.58**
	แปลผล	**มากที่สุด**

ที่มา : จากการสำรวจ

4.3 สรุปผลการประเมินตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินผล

การประเมินผลโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ได้ประเมินปัจจัยนำเข้า (INPUT) กิจกรรม(ACTIVITIES) ผลผลิต (OUTPUTS) และผลลัพธ์ (OUTCOMES)

4.3.1 ด้านปัจจัยนำเข้า (Inputs) มีตัวชี้วัดรวม 8 ตัวชี้วัด พบว่า ผ่าน 5 ตัวชี้วัด ไม่ผ่าน 2 ตัวชี้วัด และผ่านแบบมีเงื่อนไข 1 ตัวชี้วัด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ตัวชี้วัดที่ผ่าน ได้แก่

1.1) ความสามารถในการส่งคืนเงินกู้ปลอดดอกเบี้ย ดำเนินการได้ร้อยละ 100.00

1.2) จำนวนพื้นที่/เกษตรกรที่มีคุณสมบัติพร้อมเข้าร่วมโครงการ เป็นไปตามเป้าหมาย ร้อยละ 100.00

1.3) จำนวนหน่วยงานร่วมบูรณาการ เป็นไปตามเป้าหมาย ร้อยละ 100.00

1.4) จำนวนคณะกรรมการ/คณะทำงาน/กลุ่มที่ร่วมดำเนินงานโครงการ เป็นไปตามเป้าหมาย ร้อยละ 100.00

1.5) จำนวนหลักสูตรถ่ายทอดความรู้ของหน่วยงานร่วมบูรณาการ เป็นไปตามเป้าหมาย ร้อยละ 100.00

2) ตัวชี้วัดที่ไม่ผ่าน ได้แก่

2.1) ร้อยละของการเบิกจ่ายเงินจ่ายขาด ผลการดำเนินงานร้อยละ 81.85 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 100

2.2) ร้อยละของการเบิกจ่ายเงินกู้ปลอดดอกเบี้ย ผลการดำเนินงานร้อยละ 90.69 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 100

สาเหตุสำคัญที่การเบิกจ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามเกณฑ์ เนื่องจาก มีการเบิกจ่ายงบประมาณไม่ครบตามวงเงินที่ได้รับจัดสรร โดยมีเงินบางส่วนเหลือจ่ายและส่งคืน เนื่องจากกิจกรรมหรือรายการค่าใช้จ่ายบางรายการมีการใช้จ่ายจริงต่ำกว่าวงเงินที่กำหนด รวมถึงบางรายการไม่จำเป็นต้องจัดซื้อหรือจัดหาเพิ่มเติม เนื่องจากมีวัสดุหรืออุปกรณ์ที่สามารถใช้ร่วมกับโครงการหรือกิจกรรมอื่นได้

ตัวชี้วัดที่ผ่านแบบมีเงื่อนไข ได้แก่ ปริมาณ ชนิด คุณภาพ และแหล่งที่มาของปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์ มีผลการดำเนินงานร้อยละ 75.00 แม้ผลการดำเนินงานจะอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ แต่ยังไม่ครบถ้วนตามเป้าหมาย จึงได้รับการประเมิน “ผ่านแบบมีเงื่อนไข”

4.3.2 ด้านกิจกรรม (Activities) มีตัวชี้วัดรวม 7 ตัวชี้วัด และผ่านทั้ง 7 ตัวชี้วัด ได้แก่ การประชุมชี้แจงและการเตรียมการ การกำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และเงื่อนไขของโครงการ การถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร การสนับสนุนปัจจัยการผลิต/วัสดุทางการเกษตร การตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรในปีที่ 1–3 การอบรมด้านการตลาด และการประชุมกลุ่ม/การจัดตั้งกลุ่ม/การศึกษาดูงาน และการมีคณะทำงานกลุ่ม

4.3.3 ด้านผลได้ (Outputs) มีตัวชี้วัดรวม 9 ตัวชี้วัด พบว่า ผ่าน 8 ตัวชี้วัด และไม่สามารถประเมินได้ 1 ตัวชี้วัด โดยไม่มีตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านเกณฑ์

1) ตัวชี้วัดที่ผ่าน ได้แก่

1.1) เกษตรกรได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้ตามแนวทางโครงการ ร้อยละ 100.00

1.2) เกษตรกรได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต/วัสดุทางการเกษตร ร้อยละ 100.00

1.3)เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรในปีที่ 1–3 ร้อยละ 100.00

1.4) เกษตรกรมีการแปรรูปผลผลิต ร้อยละ 100.00

1.5) เกษตรกรรวมกลุ่มกันผลิต ร้อยละ 100.00

1.6) เกษตรกรนำผลผลิตมาจำหน่ายในนามกลุ่ม ร้อยละ 100.00

1.7) เกษตรกรมีการทำข้อตกลงซื้อขายผลผลิตร่วมกัน (MOU) ร้อยละ 100.00

1.8) เกษตรกรมีการหมุนเวียนเงินทุนในกลุ่ม ร้อยละ 100.00

2) ตัวชี้วัดที่ไม่สามารถประเมินได้ คือ ร้อยละของเกษตรกรที่มีรายได้จากผลพลอยได้จากผลผลิตข้าวเปลือก เนื่องจาก ไม่มีข้อมูลรายได้จากผลพลอยได้ที่เพียงพอและสามารถนำมาใช้คำนวณเปรียบเทียบตามเกณฑ์ที่กำหนดได้ จึงไม่สามารถสรุปผลการดำเนินงานของตัวชี้วัดดังกล่าวได้

4.3.4. ด้านผลลัพธ์ (Outcomes) มีตัวชี้วัดรวม 13 ตัวชี้วัด พบว่า ผ่าน 8 ตัวชี้วัด ไม่ผ่าน 4 ตัวชี้วัด และไม่สามารถประเมินได้ 1 ตัวชี้วัด

1) ตัวชี้วัดที่ผ่าน ได้แก่ เกษตรกรนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ เกษตรกรนำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์ เกษตรกรได้รับใบรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร เกษตรกรนำผลผลิตไปจำหน่ายกับหน่วยงานที่ทำข้อตกลง กลุ่มแปลงใหญ่มีช่องทางการตลาดเพิ่มขึ้น เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าร่วมกัน เงินทุนกลุ่มมีการหมุนเวียนไปใช้ในกิจกรรมอื่นของโครงการ และความพึงพอใจของเกษตรกรอยู่ในระดับมากที่สุด

2) ตัวชี้วัดที่ไม่ผ่าน มี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่

2.1) ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อหน่วยลดลง เกณฑ์กำหนดให้ต้นทุนการผลิตลดลง 1,000 บาทต่อไร่ แต่ผลการดำเนินงาน พบว่า ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น 207.74 บาทต่อไร่ จึงไม่ผ่านเกณฑ์ สาเหตุสำคัญเกิดจากต้นทุนปัจจัยการผลิตที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะ ปุ๋ยเคมี สารเคมี และน้ำมันเชื้อเพลิง ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตรวมหลังโครงการสูงกว่าก่อนโครงการ

2.2) ร้อยละของเกษตรกรที่มีต้นทุนการผลิตต่อหน่วยลดลง เกณฑ์กำหนดไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 แต่ผลการดำเนินงานมีเกษตรกรที่ต้นทุนการผลิตลดลงเพียง ร้อยละ 29 จึงไม่ผ่านเกณฑ์ สาเหตุเนื่องจากต้นทุนปัจจัยการผลิตและค่าใช้จ่ายในการผลิตของเกษตรกรยังอยู่ในระดับสูง ประกอบกับเกษตรกรแต่ละรายมีสภาพพื้นที่ วิธีการผลิต และปริมาณการใช้ปัจจัยการผลิตแตกต่างกัน จึงทำให้ไม่สามารถลดต้นทุนได้

2.3) ผลผลิตเฉลี่ยต่อหน่วยเพิ่มขึ้น เกณฑ์กำหนดให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อหน่วยเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 แต่ผลการดำเนินงานพบว่า ข้าว กข.6 เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.57 และข้าว มะลิ 105 เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.67 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 10 จึงไม่ผ่านเกณฑ์

2.4) ร้อยละของเกษตรกรที่มีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น เกณฑ์กำหนดไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 แต่ผลการดำเนินงานพบว่า เกษตรกรที่มีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้นมีเพียง ร้อยละ 51.52 ในข้าว กข.6 และร้อยละ 33.33 ในข้าวมะลิ 105 จึงไม่ผ่านเกณฑ์ กล่าวคือ เกษตรกรประสบปัญหาด้านสภาพอากาศ น้ำท่วม ศัตรูพืช และผลผลิตไม่เต็มเมล็ด ประกอบกับความแตกต่างด้านสภาพพื้นที่และการจัดการแปลง ทำให้เกษตรกรบางส่วนไม่สามารถเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยได้ตามเป้าหมาย

3) ตัวชี้วัดที่ไม่สามารถประเมินได้ คือ รายได้จากผลพลอยได้จากผลผลิตข้าวเปลือก เนื่องจากไม่มีข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการคำนวณและเปรียบเทียบรายได้จากผลพลอยได้ตามเกณฑ์การประเมิน จึงไม่สามารถสรุปผลการดำเนินงานในตัวชี้วัดนี้ได้ (ตารางที่ 4.32)

ตารางที่ 4.32 สรุปผลการประเมินตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินผล (ผลการประเมิน/สรุปตัวชี้วัด)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน	ผลที่ได้	ผลประเมิน
1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs)				
1.1 งบประมาณ				
1.1.1 เงินจ่ายขาด	- ร้อยละของการเบิกจ่ายเงินจ่ายขาด	- ร้อยละ 100	81.85	ไม่ผ่าน
1.1.2 เงินกู้ปลอดดอกเบี้ย	- ร้อยละของการเบิกจ่ายเงินกู้ปลอดดอกเบี้ย	- ร้อยละ 100	90.69	ไม่ผ่าน
1.1.3 การส่งคืนเงินยืมปลอดดอกเบี้ย	- ร้อยละความสามารถในการส่งคืนเงินกู้ปลอดดอกเบี้ย	- ร้อยละ 100	100.00	ผ่าน
1.2 พื้นที่/เกษตรกร เข้าร่วมโครงการฯ	- จำนวนแปลง/พื้นที่/เกษตรกร ที่มีคุณสมบัติพร้อมเข้าร่วมโครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย	100.00	ผ่าน
1.3 หน่วยงานร่วมบูรณาการ	- จำนวนหน่วยงานร่วมบูรณาการ	- เท่ากับเป้าหมาย	100.00	ผ่าน
	- จำนวนคณะกรรมการ/คณะทำงาน/กลุ่มที่ร่วมดำเนินงานโครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย	100.00	ผ่าน
1.4 ปัจจัยการผลิต/วัสดุอุปกรณ์	- ปริมาณชนิด/คุณภาพ/แหล่งที่มาของปัจจัย การผลิต/วัสดุอุปกรณ์	- เท่ากับเป้าหมาย	75.00*	ผ่านแบบมีเงื่อนไข
1.5 หลักสูตรถ่ายทอดความรู้	- จำนวนหลักสูตรการถ่ายทอดความรู้ของหน่วยงานร่วมบูรณาการ	- เท่ากับเป้าหมาย	100.00	ผ่าน
2 กิจกรรม (Activities)				
2.1 การเตรียมการ	- จำนวนครั้งในการประชุมชี้แจง และการเตรียมการในด้านต่างๆ	- เท่ากับเป้าหมาย	100.00	ผ่าน
2.2 หลักเกณฑ์และขั้นตอน	- มีการกำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอน เงื่อนไขของโครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย	100.00	ผ่าน
2.3 การถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร	- ร้อยละของหน่วยงานที่มีการจัดอบรมที่ดำเนินการแล้วเสร็จตามแผน	- เท่ากับเป้าหมาย	100.00	ผ่าน
2.4 การสนับสนุนปัจจัยการผลิต/วัสดุทางการเกษตร	- ร้อยละของปัจจัยการผลิตและวัสดุทางการเกษตรที่ได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนตามแผน	- เท่ากับเป้าหมาย	100.00	ผ่าน
2.5 การยกระดับมาตรฐานและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร	-จำนวนครั้งในการตรวจรับรองมาตรฐานสินค้า ในปีที่ 1-3	- ครบตามเป้าหมาย	100.00	ผ่าน
2.6 ด้านการตลาด	- จำนวนครั้งในการอบรมเกษตรกรในด้านการตลาด	- ครบตามเป้าหมาย	100.00	ผ่าน

ตารางที่ 4.32 (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน	ผลที่ได้	ผลประเมิน
2.7 ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม	- จำนวนครั้งในการจัดประชุมกลุ่ม/การจัดตั้งกลุ่ม/การดูงาน/มีคณะทำงานกลุ่ม	- ครบตามเป้าหมาย	100.00	ผ่าน
3 ผลได้ (Outputs)				
3.1 การได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้ตามแนวทางโครงการ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90	100.00	ผ่าน
3.2 การได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต/วัสดุทางการเกษตร	- ร้อยละเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90	100.00	ผ่าน
3.3 การยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมการยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร ในปีที่ 1 - 3	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 เมื่อครบ 3 ปี	100.00	ผ่าน
3.4 ด้านการตลาด	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีการแปรรูปผลผลิต	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70	100.00	ผ่าน
	- ร้อยละเกษตรกรที่มีรายได้จากผลพลอยได้จากผลผลิตข้าวเปลือก	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70	-	ไม่สามารถประเมินได้
3.5 ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม				
	- ร้อยละของเกษตรกรที่รวมกลุ่มกันผลิต	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70	100.00	ผ่าน
	- ร้อยละของเกษตรกรที่นำผลผลิตมาจำหน่ายในนามกลุ่ม	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70	100.00	ผ่าน
	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีการทำข้อตกลงซื้อขายผลผลิตร่วมกัน (MOU)	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70	100.00	ผ่าน
	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีการหมุนเวียนเงินทุนในกลุ่ม	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70	100.00	ผ่าน
4 ผลลัพธ์ (Outcomes)				
4.1 การนำความรู้และปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์	- ร้อยละของเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80	100.00	ผ่าน

ตารางที่ 4.32 (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน	ผลที่ได้	ผลประเมิน
	- ร้อยละของเกษตรกรที่นำปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80	100.00	ผ่าน
4.2 ด้านการลดต้นทุน	- ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อหน่วยลดลง	- ไร่ละ 1,000 บาท	เพิ่มขึ้น 207.74 บ./ไร่	ไม่ผ่าน
	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีต้นทุนการผลิตต่อหน่วยลดลง	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70	ลดลง 29%	ไม่ผ่าน
4.3 ด้านการเพิ่มผลผลิต	- ผลผลิตเฉลี่ยต่อหน่วยเพิ่มขึ้น	- ร้อยละ 10	กข.6 (6.57%) มะลิ105 (9.67%)	ไม่ผ่าน
	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70	กข.6 (51.52%) มะลิ105 (33.33%)	ไม่ผ่าน
	- รายได้จากผลพลอยได้จากผลผลิตข้าวเปลือก	-	-	ไม่สามารถประเมินได้
4.4 ด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับใบรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70	100.00	ผ่าน
4.5 ด้านการตลาด	- ร้อยละของเกษตรกรที่นำผลผลิตไปจำหน่ายกับหน่วยงานที่ทำข้อตกลง	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60	100.00	ผ่าน
	- ร้อยละของกลุ่มแปลงใหญ่มีช่องทางการตลาดเพิ่มขึ้น	- อย่างน้อย 1 ช่องทาง	100.00	ผ่าน
4.6 ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าร่วมกัน	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70	100.00	ผ่าน
	- ร้อยละของเงินทุนกลุ่มที่หมุนเวียนไปในกิจกรรมอื่นในโครงการ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70	100.00	ผ่าน
4.7 ความพึงพอใจ	- ความพึงพอใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการ	- ความพึงพอใจในระดับมากขึ้นไป	มากที่สุด	ผ่าน

4.4 ผลการสนทนากลุ่มย่อยในพื้นที่กับเกษตรกรสมาชิก

จากการสนทนากลุ่มย่อยในพื้นที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่และเกษตรกรสมาชิก เพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานของโครงการในมิติด้านการลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพสินค้า การตลาด และการบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า การดำเนินงานของกลุ่มมีพัฒนาการทั้งในด้านกระบวนการผลิต การแปรรูป และการบริหารจัดการผลผลิต โดยได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ยังคงมีข้อจำกัดบางประการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและความสามารถในการพัฒนากลุ่ม ดังนี้

4.4.1 ด้านการลดต้นทุน

พบว่า การดำเนินงานของสมาชิกยังมีข้อจำกัดด้านต้นทุนในหลายกิจกรรม โดยเฉพาะต้นทุนแรงงาน การจัดเก็บและการขนย้ายผลผลิต ตลอดจนต้นทุนในการแปรรูปและบรรจุผลิตภัณฑ์ เนื่องจากสมาชิกบางครัวเรือนมีข้อจำกัดด้านแรงงาน จึงจำเป็นต้องจ้างแรงงานในกิจกรรมการผลิตและการเก็บเกี่ยว ส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ประกอบกับการปรับรูปแบบการจัดเก็บผลผลิตจากการรวบรวมไว้ที่ฉางเป็นการจัดเก็บไว้ ณ ครัวเรือนของสมาชิก และให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ตรวจเป็นรายครัวเรือน ทำให้สมาชิกต้องรับภาระด้านการจัดเก็บและขนย้ายด้วยตนเอง โดยเฉพาะการใช้กระสอบขนาดใหญ่ซึ่งมีน้ำหนักมากและเคลื่อนย้ายได้ยาก

นอกจากนี้ ในส่วนของการแปรรูป พบว่าผลิตภัณฑ์บางประเภท เช่น คุกกี้ มีต้นทุนการผลิตค่อนข้างสูง ส่งผลให้กลุ่มยังมีข้อจำกัดในการผลิตในปริมาณมากและการแข่งขันด้านราคา ดังนั้น การลดต้นทุนจึงควรดำเนินการโดยการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนเป็นรายผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่วัตถุดิบ ค่าแรง ค่าบรรจุภัณฑ์ ค่าใช้จ่ายในการผลิต และค่าขนส่ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรและควบคุมต้นทุนโดยไม่กระทบต่อคุณภาพของสินค้า

4.4.2 ด้านการเพิ่มผลผลิต

พบว่า กลุ่มมีความพยายามพัฒนากระบวนการผลิตและใช้ทรัพยากรที่ได้รับการสนับสนุนให้เกิดประโยชน์อย่างต่อเนื่อง โดยไม่ได้จำกัดการดำเนินงานเฉพาะการผลิตและจำหน่ายข้าวสาร แต่มีการต่อยอดวัตถุดิบจากกระบวนการผลิตข้าว เช่น รำและจมูกข้าว ไปสู่การผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปประเภทอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งช่วยเพิ่มปริมาณและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่กลุ่ม

อย่างไรก็ตาม ศักยภาพในการเพิ่มผลผลิตยังมีข้อจำกัดจากสถานที่ผลิต เครื่องจักร และระบบการผลิต โดยเฉพาะความพร้อมของอาคารและสถานที่สำหรับรองรับมาตรฐานการผลิต เช่น GMP และการขออนุญาตที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน อย. แม้ว่ากลุ่มจะมีเครื่องจักรและอุปกรณ์บางส่วนแล้ว แต่ยังไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ส่งผลให้การขยายกำลังการผลิตยังทำได้จำกัด

ดังนั้น การเพิ่มผลผลิตในระยะต่อไปควรพิจารณาการพัฒนาระบบการผลิตแบบครบวงจร ทั้งอาคาร สถานที่ ระบบสาธารณูปโภค เครื่องจักร ระบบควบคุมคุณภาพ และการพัฒนาศักยภาพบุคลากร เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรและเครื่องจักรที่มีอยู่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และรองรับการขยายการผลิตในอนาคต

4.4.3 ด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า

พบว่า กลุ่มได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การเก็บเกี่ยว และมาตรฐาน GAP Seed รวมทั้งด้านการแปรรูปและการตลาด โดยหน่วยงานด้านข้าวมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวและเมล็ดพันธุ์ ขณะที่หน่วยงานด้านการพัฒนาที่ดินสนับสนุนองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการดินและน้ำและการผลิตปุ๋ยในพื้นที่

การดำเนินงานด้านคุณภาพยังให้ความสำคัญกับการตรวจสอบย้อนกลับและการรับรองผลผลิต โดยการจัดหาเมล็ดพันธุ์ต้องสามารถตรวจสอบแหล่งที่มาและมีหลักฐานประกอบ และการรับรองดำเนินการเป็นลำดับตั้งแต่การตรวจสอบเอกสาร การตรวจแปลง และการตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ภายหลังการเก็บเกี่ยว ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยควบคุมคุณภาพและป้องกันการปะปนของพันธุ์ข้าว

ในส่วนของผลิตภัณฑ์แปรรูป กลุ่มมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวและวัตถุดิบพลอยได้ เช่น คุกกี้ ผงชงดื่ม และผลิตภัณฑ์กาแฟหรือเครื่องดื่มจากจมูกข้าว อย่างไรก็ตาม การยกระดับคุณภาพสินค้าเพื่อเข้าสู่ตลาดที่มีมูลค่าสูงยังมีข้อจำกัดด้านสถานที่ผลิตและมาตรฐาน GMP/อย. ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพควรดำเนินการควบคู่กันทั้งด้านกระบวนการผลิต การควบคุมคุณภาพ บรรจุภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการรับรองมาตรฐาน

4.4.4 ด้านการตลาด

พบว่า กลุ่มมีการพัฒนาช่องทางการจำหน่ายจากการจำหน่ายข้าวสารไปสู่การจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปที่มีความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มหรือกาแฟจากจมูกข้าว ซึ่งจากการจำหน่ายจริงพบว่าได้รับความสนใจและมีแนวโน้มจำหน่ายได้ดีกว่าผลิตภัณฑ์ต้นแบบบางรายการ สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มสามารถนำข้อมูลจากตลาดจริงมาใช้ประกอบการพัฒนาผลิตภัณฑ์และวางแผนการตลาดได้

นอกจากนี้ กลุ่มยังมีการปรับขนาดบรรจุภัณฑ์ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภค โดยพบว่าข้าวบรรจุถุงขนาด 1 กิโลกรัมได้รับความนิยมมากกว่าขนาดที่คาดการณ์ไว้ในระยะแรก จึงควรนำข้อมูลยอดขายจริงและความคิดเห็นของลูกค้ามาใช้ในการกำหนดรูปแบบและขนาดบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งการออกแบบฉลากและตราสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

อย่างไรก็ตาม กลุ่มยังประสบข้อจำกัดด้านการขนส่งสินค้า โดยเฉพาะการจัดส่งไปยังพื้นที่ห่างไกล ซึ่งใช้ระยะเวลานานและอาจส่งผลต่อคุณภาพของข้าวและความเสี่ยงต่อการเกิดแมลงศัตรูข้าว เช่น มอด นอกจากนี้ ความไม่แน่นอนของปริมาณรับซื้อและราคาผลผลิตยังเป็นข้อจำกัดต่อการวางแผนการผลิตและการสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกเข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น การพัฒนาด้านการตลาดควรมุ่งเน้นการเชื่อมโยงตลาดกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า การใช้ข้อมูลความต้องการของผู้บริโภค และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพทางการตลาด ควบคู่กับการปรับปรุงระบบการขนส่งและการจัดการผลผลิตให้มีประสิทธิภาพ

4.4.5 ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม

พบว่า กลุ่มมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การประชุมใหญ่ประจำปี การจัดกิจกรรมบุญข้าวบุญลาน และการประชุมย่อยในช่วงที่มีกิจกรรมหรือโครงการเข้ามาดำเนินการในพื้นที่ รวมทั้งมีหน่วยงานภายนอกเข้ามาสนับสนุนองค์ความรู้และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าว

กลุ่มมีการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเข้าร่วมโครงการอย่างชัดเจน โดยสมาชิกต้องเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ ผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่กำหนด และดำเนินการผลิตตามแนวทางที่โครงการกำหนด ทั้งนี้ กลุ่มยังให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสมาชิก โดยกำหนดเกณฑ์การเข้าร่วมกิจกรรม และมีการติดตามสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบถ้วน หากสมาชิกมีส่วนร่วมต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอาจได้รับการพิจารณาให้ออกจากกลุ่ม ส่งผลให้จำนวนสมาชิกมีแนวโน้มลดลง แต่ช่วยให้สมาชิกที่คงอยู่เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมของกลุ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการกลุ่มยังมีภาระในการติดตามสมาชิก การรักษาระเบียบการจัดการสถานะสมาชิก การสืบต่อสมาชิกโดยทายาท ตลอดจนการบริหารภาระค้ำประกันและสวัสดิการสมาชิก นอกจากนี้ บทบาทของหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนในบางด้าน โดยเฉพาะด้านการแปรรูปและการตลาด ยังไม่ชัดเจนในเชิงการดำเนินงาน จึงควรกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน รวมทั้งจัดระบบข้อมูลการสนับสนุนและการอบรม เพื่อให้สามารถติดตามผลการดำเนินงานและประเมินผลได้อย่างเป็นระบบ

โดยสรุป การบริหารจัดการกลุ่มมีพื้นฐานด้านการมีส่วนร่วมและการกำกับดูแลตามหลักเกณฑ์ของกลุ่ม แต่ยังจำเป็นต้องพัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการวางแผนการผลิต การบริหารต้นทุน การบริหารสมาชิก การประสานงานกับหน่วยงานภาคี และการเชื่อมโยงตั้งแต่การผลิตวัตถุดิบ การรวบรวมผลผลิต การแปรรูป จนถึงการตลาด เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและสร้างประโยชน์กลับคืนสู่สมาชิกและชุมชนอย่างยั่งยืน

บทที่ 5
สรุป ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

5.1.1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs) โครงการมีปัจจัยนำเข้าที่สนับสนุนการดำเนินงาน ได้แก่ งบประมาณ เกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์ความรู้ ตลอดจนเครื่องจักรและอุปกรณ์สำหรับสนับสนุนการผลิตและการแปรรูป โดยมีสำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินโครงการ และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมสนับสนุนในด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ การตรวจรับรองมาตรฐาน การส่งเสริมการเกษตร การตลาด การตรวจสอบบัญชี และการติดตามประเมินผล ทำให้การดำเนินงานมีลักษณะบูรณาการตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึงการตลาด

1) ด้านงบประมาณ โครงการได้รับการสนับสนุนทั้งในรูปแบบเงินจ่ายขาดและเงินกู้ปลอดดอกเบี้ย โดยนำมาใช้สำหรับการพัฒนาศักยภาพสมาชิก การตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ การตรวจรับรองแปลงนา ตลอดจนการจัดหาเครื่องจักรและอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนธุรกิจรวบรวมและคัดเมล็ดพันธุ์ข้าว รวมถึงการแปรรูปเพิ่มมูลค่าข้าวเปลือกเป็นข้าวสารบรรจุถุง ทั้งนี้ การจัดหาเครื่องจักรและอุปกรณ์มีการปรับให้เหมาะสมกับความต้องการและทรัพยากรที่กลุ่มได้รับจากหน่วยงานอื่น โดยจากเป้าหมายจำนวน 12 เครื่อง/ชุด มีการจัดซื้อจำนวน 9 เครื่อง/ชุดคิดเป็นร้อยละ 75 เนื่องจากเครื่องจักรบางรายการได้รับการสนับสนุนจากโครงการอื่นแล้ว จึงไม่มีการจัดซื้อซ้ำ

2) เกษตรกรเป้าหมาย สำหรับเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 56 ราย พบว่า เกษตรกรเข้าร่วมโครงการครบตามเป้าหมาย และได้รับการสนับสนุนด้านความรู้ ปัจจัยการผลิต และการพัฒนากระบวนการผลิตตามแนวทางของโครงการ โดยมีการกำหนดเงื่อนไขให้สมาชิกมีความสมัครใจเข้าร่วมโครงการผ่านการอบรมตามหลักสูตร และดำเนินการผลิตข้าวตามกระบวนการที่กำหนด ซึ่งเกษตรกรสามารถดำเนินการได้ครบถ้วน

5.1.2 กิจกรรม (Activities)

1) การดำเนินงานโครงการ โครงการดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์อย่างครอบคลุม โดยมีกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ การประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจแก่สมาชิก การอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ การจัดทำแปลงและพัฒนากระบวนการผลิต การตรวจสอบและรับรองมาตรฐาน การจัดหาเครื่องจักรและอุปกรณ์ การพัฒนาการแปรรูปและการตลาด ตลอดจนการพัฒนาระบบบริหารจัดการของกลุ่ม

2) ด้านการพัฒนาศักยภาพ เกษตรกรได้รับการอบรมจำนวน 3 หลักสูตร ครอบคลุมตั้งแต่การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี การเก็บเกี่ยวและการรักษาคุณภาพ การผลิตตามมาตรฐาน GAP Seed การตรวจสอบความบริสุทธิ์และคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ การจัดทำระบบควบคุมภายใน (ICS) ตลอดจนการแปรรูปและการตลาด ส่งผลให้สมาชิกได้รับความรู้ที่ครอบคลุมตลอดห่วงโซ่การผลิต

3) ด้านการยกระดับมาตรฐาน โครงการมีการตรวจแปลงนา ตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ และส่งเสริมการผลิตตามมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพและสามารถสร้าง

ความเชื่อมั่นให้แก่ผู้รับซื้อได้ นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มผลิตและจำหน่ายผลผลิตรวมทั้งการจัดทำข้อตกลงซื้อขายผลผลิต หรือ MOU เพื่อสร้างตลาดรองรับผลผลิตของสมาชิก

4) ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม มีการส่งเสริมให้กลุ่มจัดทำแผนการผลิต มีเงินทุนหมุนเวียน และดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตรผสมผสานและอาชีพเสริมในครัวเรือน ขณะที่กิจกรรมการสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลพลอยได้ เช่น แกลบและรำข้าว ยังไม่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

โดยภาพรวม กิจกรรมของโครงการดำเนินการได้ตามแนวทางที่กำหนด และมีลักษณะเชื่อมโยงตั้งแต่การพัฒนาความรู้ การผลิต การควบคุมคุณภาพ การแปรรูป และการตลาด จึงถือเป็นกลไกสำคัญที่นำไปสู่ผลได้และผลลัพธ์ของโครงการในระยะต่อมา

5.1.3 ผลได้ (Outputs)

1) การดำเนินกิจกรรมโครงการ จากการดำเนินกิจกรรม พบว่า เกษตรกรจำนวน 56 ราย หรือร้อยละ 100 ได้รับการอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ตามหลักสูตรที่กำหนด ครอบคลุมด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี การเก็บเกี่ยวและรักษาคุณภาพ การผลิตตามมาตรฐาน GAP Seed การตรวจสอบคุณภาพและความบริสุทธิ์ของเมล็ดพันธุ์ การแปรรูปและการตลาด รวมทั้งการบริหารจัดการระบบควบคุมภายในของกลุ่ม

2) ด้านเครื่องจักรและอุปกรณ์ กลุ่มได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์สำหรับการรวบรวมและจัดการผลผลิต เช่น ลานตาก ตาชั่ง รถโฟล์คลิฟต์ ฉางข้าว ระบบไฟฟ้า เครื่องเย็บกระสอบ เครื่องคัดเกรด และเครื่องบรรจุภัณฑ์ โดยอุปกรณ์ส่วนใหญ่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานของกลุ่ม ส่งผลให้กลุ่มมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานในการรวบรวม คัดคุณภาพ และจัดการผลผลิตมากขึ้น

3) ด้านการผลิตและมาตรฐาน เกษตรกรได้รับการส่งเสริมให้ผลิตตามมาตรฐาน GAP และมีการตรวจรับรองแปลงนาและตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์ นอกจากนี้ เกิดการรวมกลุ่มผลิตและจำหน่ายผลผลิตอย่างเป็นรูปธรรม โดยสมาชิกทั้ง 56 รายมีการรวมกลุ่มผลิตและจำหน่าย และมีการจัดทำข้อตกลงซื้อขายผลผลิตกับผู้รับซื้อหรือภาคเอกชน

4) ด้านการเพิ่มมูลค่า กลุ่มมีการแปรรูปข้าวสารบรรจุถุงและมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวบางประเภท อย่างไรก็ตาม การนำผลพลอยได้จากการผลิต เช่น แกลบและรำข้าว มาสร้างมูลค่าเพิ่มในระดับกลุ่มมีการดำเนินการ แต่ทั้งนี้ การรายงานผลการดำเนินงานจะอยู่ภายใต้โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

5.1.4 ผลลัพธ์ (Outcomes)

จากการดำเนินโครงการสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการผลิต คุณภาพสินค้า การตลาด และการบริหารจัดการกลุ่ม โดยด้านการผลิตพบว่า เกษตรกรสามารถนำองค์ความรู้จากการอบรมไปใช้ในกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ การเก็บเกี่ยว การรักษาคุณภาพ และการตรวจสอบคุณภาพของผลผลิต ขณะเดียวกันการมีเครื่องจักรและอุปกรณ์ส่วนกลางช่วยสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มและลดข้อจำกัดด้านการจัดการผลผลิตบางส่วน

1) ด้านต้นทุนการผลิต พบว่า ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 4,002.71 บาทต่อไร่ เป็น 4,210.45 บาทต่อไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.19 โดยเมื่อพิจารณารายเกษตรกร พบว่า ร้อยละ 29 มีต้นทุนลดลง ร้อยละ 7 มีต้นทุนเท่าเดิม และร้อยละ 64 มีต้นทุนเพิ่มขึ้น

2) ด้านผลผลิต พบว่า ข้าว กข.6 มีผลผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 638.63 กิโลกรัมต่อไร่ เป็น 674.41 กิโลกรัมต่อไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.60 ขณะที่ข้าวหอมมะลิ 105 มีผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก 559.09 กิโลกรัมต่อไร่ เป็น 572.62 กิโลกรัมต่อไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.42

3) ด้านราคาจำหน่าย พบว่า ราคาข้าว กข.6 เพิ่มขึ้นจาก 10.83 บาทต่อกิโลกรัม เป็น 11.54 บาทต่อกิโลกรัม หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.57 ส่วนข้าวหอมมะลิ 105 เพิ่มขึ้นจาก 13.23 บาทต่อกิโลกรัม เป็น 14.57 บาทต่อกิโลกรัม หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.67

4) ด้านมาตรฐานสินค้า พบว่า เกษตรกรมีการยกระดับมาตรฐานการผลิตอย่างชัดเจน โดยการรับรองมาตรฐาน GAP เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 95 เป็นร้อยละ 98 และการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 9 เป็นร้อยละ 30.56

5) ด้านการตลาด พบว่า การเปลี่ยนแปลงจากการจำหน่ายผลผลิตผ่านโรงสีเป็นหลักก่อนเข้าร่วมโครงการ ไปสู่การจำหน่ายผ่านสหกรณ์หรือแหล่งรับซื้อของกลุ่มมากขึ้น โดยเกษตรกรร้อยละ 80 นำผลผลิตบางส่วนไปจำหน่ายตามข้อตกลง MOU และสามารถจำหน่ายได้ตามราคาที่ตกลงไว้ ส่งผลให้สมาชิกมีช่องทางการตลาดที่ชัดเจนขึ้นและมีอำนาจต่อรองเพิ่มขึ้น แต่ในด้านการผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้กับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวยังคงเป็นข้อจำกัดของเกษตรกรในกลุ่ม เนื่องจากจำนวนเกษตรกรที่ผ่านเกณฑ์การรับซื้อของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวยังคงน้อย เนื่องจากการมีพันธุ์ปนในพื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกร ทางกลุ่มจึงแก้ไขปัญหาในด้านนี้ด้วยการปรับเป็นการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ในกลุ่มและเกษตรกรที่สนใจแปรรูปข้าวสารบรรจุถุงจำหน่าย

6) ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า สมาชิกมีการรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิตเพิ่มขึ้นและร้อยละ 82 สามารถต่อรองราคาจำหน่ายได้ นอกจากนี้ สมาชิกทั้งหมดมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าร่วมกันและมีกองทุนหรือเงินทุนหมุนเวียนในระดับกลุ่ม แสดงให้เห็นว่าโครงการสามารถสร้างความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกันของสมาชิก

4. ข้อค้นพบจากการประเมินผล

4.1 เกษตรกรภายใต้โครงการได้รับการยกระดับองค์ความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกษตรกรภายใต้โครงการได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาทักษะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง โดยครอบคลุมกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ การคัดเลือกและจัดการเมล็ดพันธุ์ การส่งเสริมและควบคุมมาตรฐานสินค้า ตลอดจนการบริหารจัดการกลุ่ม การรวมกลุ่มผลิตและรวบรวมผลผลิต และการวางแผนด้านการตลาด ส่งผลให้เกษตรกรมีความรู้และทักษะในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพิ่มขึ้น สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการผลิตได้เหมาะสมกับพื้นที่

4.2 เกษตรกรประสบปัญหาต้นทุนปัจจัยการผลิตปรับตัวสูงขึ้น เกษตรกรภายใต้โครงการประสบปัญหาต้นทุนปัจจัยการผลิตที่มีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น โดยเฉพาะปุ๋ยเคมี สารเคมีทางการเกษตร และน้ำมัน

เชื้อเพลิง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการผลิต ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรอยู่ในระดับสูงและเป็นข้อจำกัดต่อการลดต้นทุนการผลิตให้ได้ตามเป้าหมายของโครงการ

4.3 เกษตรกรประสบปัญหาด้านโรคและแมลงศัตรูข้าว รวมทั้งภัยธรรมชาติ เกษตรกรประสบปัญหาการระบาดของโรคและแมลงศัตรูข้าวในพื้นที่ เช่น เพลี้ยและหนอน รวมถึงปัญหาเมล็ดข้าวลีบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพและปริมาณผลผลิต นอกจากนี้ พื้นที่เพาะปลูกบางส่วนมีลักษณะเป็นพื้นที่ลุ่มและอยู่ใกล้ลำน้ำพอง จึงมีความเสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน ส่งผลให้ต้นข้าวและผลผลิตได้รับความเสียหาย ปริมาณและคุณภาพผลผลิตไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ และทำให้เกษตรกรไม่สามารถเพิ่มผลผลิตได้ตามเป้าหมายของโครงการ

4.4 เกษตรกรมีข้อจำกัดในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้เป็นไปตามเป้าหมายของกลุ่ม เกษตรกรมีรูปแบบและศักยภาพในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านพันธุ์ข้าว พื้นที่เพาะปลูก ปริมาณผลผลิต และความสามารถในการบริหารจัดการแปลงผลิต ส่งผลให้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของกลุ่มมีความหลากหลายและไม่สามารถควบคุมปริมาณและคุณภาพผลผลิตให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงเป็นข้อจำกัดต่อการรวบรวมเมล็ดพันธุ์ข้าวให้มีปริมาณและคุณภาพเพียงพอสำหรับส่งจำหน่ายให้ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวตามที่กำหนดไว้ในโครงการ

4.5 กลุ่มไม่สามารถจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวให้ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวได้ตามเป้าหมาย เนื่องจากข้อจำกัดด้านปริมาณและคุณภาพของผลผลิต รวมถึงความหลากหลายของการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิก อย่างไรก็ตาม กลุ่มได้ปรับตัวโดยนำผลผลิตข้าวที่ไม่สามารถจำหน่ายในรูปแบบเมล็ดพันธุ์ข้าวไปแปรรูปเป็นข้าวสารเพื่อจำหน่าย ทำให้กลุ่มสามารถเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลผลิตและสร้างรายได้จากช่องทางการตลาดอื่นทดแทนการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว ทั้งนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวและการบริหารจัดการผลผลิตของกลุ่มให้สอดคล้องกับสถานการณ์การผลิตและความต้องการของตลาด

5. ข้อเสนอแนะจากการประเมินผล

5.1 ด้านการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะของเกษตรกร ควรส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐาน การคัดเลือกและรักษาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว ตลอดจนการบริหารจัดการกลุ่มและการตลาด เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปใช้ในการผลิตได้อย่างถูกต้องและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในระยะยาว

5.2 ด้านการลดต้นทุนการผลิต ควรส่งเสริมให้เกษตรกรวางแผนการผลิตและใช้ปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสนับสนุนการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การใช้ปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมกับความต้องการของพืช และการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรร่วมกันภายในกลุ่ม เพื่อลดต้นทุนการผลิตและลดผลกระทบจากการปรับตัวสูงขึ้นของราคาปัจจัยการผลิต

5.3 ด้านการป้องกันโรค แมลงศัตรูข้าว และภัยธรรมชาติ ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องติดตามสถานการณ์โรคและแมลงศัตรูข้าวในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง พร้อมถ่ายทอดความรู้ด้านการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมการเฝ้าระวังและเตรียมความพร้อมรับมือภัยธรรมชาติ โดยเฉพาะพื้นที่ลุ่มและพื้นที่ใกล้ลำน้ำพอง เพื่อช่วยลดความเสียหายของผลผลิตและรักษาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว

5.4 ด้านการควบคุมและบริหารจัดการการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของกลุ่ม ควรส่งเสริมให้กลุ่มกำหนดแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวร่วมกันตั้งแต่ก่อนเริ่มฤดูเพาะปลูก โดยกำหนดชนิดพันธุ์ พื้นที่ผลิต ปริมาณ

เป้าหมาย และมาตรฐานการผลิตให้ชัดเจน รวมทั้งจัดทำระบบติดตามแปลงและรวบรวมข้อมูลผลผลิตของสมาชิก เพื่อให้สามารถบริหารปริมาณและคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มความสามารถในการส่งมอบผลผลิตตามความต้องการของตลาดหรือหน่วยงานรับซื้อ

บรรณานุกรม

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2569). *การประเมินผลโครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน(เกษตรทฤษฎีใหม่) ปี2566*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2569). *การประเมินผลโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ หลังสิ้นสุดการส่งเสริม กรณีศึกษา แปลงใหญ่ปี 2565*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2569). *การประเมินผลโครงการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สุกิจตา เทียงดาห์ และคณะ. (2567). แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกกลุ่มผู้ผลิต เมล็ดพันธุ์ข้าวในพื้นที่ตำบลช้างมิ่ง อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร. [ออนไลน์]. สืบค้น ข้อมูลวันที่ 30 พฤศจิกายน 2569 เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ https://files.ricethailand.go.th/files/33/documents/page_doc/files-rice-1761832405164.pdf

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7. (2567). *การประเมินผลโครงการจัดตั้งฟาร์มโคนมประสิทธิภาพสูง (Thai-Denmark Smart Dairy Farm)*. ชัยนาท: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 7.

บุษบา หอมสุวรรณ. (2566). *แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท.* [ออนไลน์]. สืบค้น ข้อมูลวันที่ 30 พฤศจิกายน 2569 เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ https://ir.stou.ac.th/bitstream/123456789/13612/1/2659000612.pdf

อัญชิสา แซ่กอ. (2566). *การส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของสมาชิกศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านอีเตี้ย-สองพี่น้อง อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด.* [ออนไลน์]. สืบค้น ข้อมูลวันที่ 30 พฤศจิกายน 2569 เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/9102

กรมการข้าว. (2563).*นิยามศัพท์ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรองระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (GAP SEED).* [ออนไลน์]. สืบค้นข้อมูลวันที่ 30 พฤศจิกายน 2569 เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ https://riceaudit.ricethailand.go.th/odit2/web/work/R-DRIC-15.pdf

ฐิตามินทร์ คงสำราญ. (2563). *การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี.* [ออนไลน์]. สืบค้นข้อมูลวันที่ 30 พฤศจิกายน 2569 เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/12222

ศุภวรรณ ชาภู่พวง. (2563). *แนวทางการพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีของศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดปทุมธานี.* [ออนไลน์]. สืบค้นข้อมูลวันที่ 30 พฤศจิกายน 2569 เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/9374?locale=th

อำพล ใต้เงาสน. (2561). *การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่.* วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน). มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 5. (2560). *การประเมินผลโครงการโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพพืชผลวังน้ำเขียวจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้า.* นครราชสีมา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 5.

Likert, R. (1932). *A Technique for the Measurement of Attitudes.* Archives of Psycology. Columbia University.

W.K. Kellogg Foundation. (2004). *Logic Model Development Guide*. Michigan

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1

ต้นทุนการผลิตข้าวของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส
อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

ตารางผนวกที่ 1 ต้นทุนการผลิตข้าวโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส (FTA)

ปัจจัยการผลิต	ก่อนโครงการ (ปีเพาะปลูก 2564/65)					หลังโครงการ (ปีเพาะปลูก 2568/69)				
	ปริมาณ	หน่วย	มูลค่า (บาท)		รวม	ปริมาณ	หน่วย	มูลค่า (บาท)		รวม
			เงินสด	ไม่เป็นเงินสด				เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	
1) ค่าเตรียมดิน			721.66	149.11	870.76			771.43	150.00	921.43
1.1) ไถครั้งที่1 ไถดะ			225.89	43.75	269.64			253.57	48.21	301.79
1.2) ไถครั้งที่2 ไถแปร			233.04	47.32	280.36			251.79	52.68	304.46
1.3) ไถครั้งที่ 3 ไถพรวนดินหรืออื่น ๆ			262.73	52.68	315.41			266.07	49.11	315.18
1.4) ทำเทือก			0.00	5.36	5.36			0.00	0.00	0.00
2) ค่าปลูก/ค่าซ่อม			58.39	137.80	196.20			56.58	112.09	168.67
3) ค่าพันธุ์	15.54	ก.ก.	284.83	83.80	368.63	12.66	ก.ก.	324.16	46.61	370.77
4) ค่าปุ๋ยเคมี	52.12	ก.ก.	927.30	18.75	946.05	50.32	ก.ก.	927.37	46.41	973.78
ระยะที่ 1 รองพื้น/แตกกอ (20-30 วัน)	23.36		392.46		392.46	22.60		386.09	7.13	393.22
4.1) สูตร 16-20-0	6.60	ก.ก.	107.12	0.00	107.12	7.91	ก.ก.	146.55	7.13	153.68
4.2) สูตร 16-16-8	1.70	ก.ก.	41.28	16.07	57.35	1.40	ก.ก.	22.17	0.00	22.17
4.3) สูตร15-15-15	15.06	ก.ก.	244.07	0.00	244.07	13.29	ก.ก.	217.37	0.00	217.37
ระยะที่ 2 แต่งหน้า/สร้างรวง (40-50 วัน)	27.17		501.79	18.75	520.54	26.13		509.80	18.75	528.55
4.4) 46-0-0	4.98	ก.ก.	80.55	0.00	80.55	5.53	ก.ก.	83.99	0.00	83.99
4.5) 16-16-8	0.00	ก.ก.	0.00	0.00	0.00	0.00	ก.ก.	0.00	0.00	0.00
4.6) 15-15-15	18.35	ก.ก.	356.53	18.75	375.28	17.37	ก.ก.	368.92	18.75	387.67
4.7) สูตร.....	3.84	ก.ก.	64.71	0.00	64.71	3.23	ก.ก.	56.89	0.00	56.89

ตารางผนวกที่ 1 ต้นทุนการผลิตข้าวโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส (FTA)

ปัจจัยการผลิต	ก่อนโครงการ (ปีเพาะปลูก 2564/65)					หลังโครงการ (ปีเพาะปลูก 2568/69)				
	ปริมาณ	หน่วย	มูลค่า (บาท)		รวม	ปริมาณ	หน่วย	มูลค่า (บาท)		รวม
			เงินสด	ไม่เป็นเงินสด				เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	
ระยะที่ 3 บำรุงเมล็ด(ข้าวออกรวง)	1.59		33.05	0.00	33.05	1.59		31.48	20.54	52.02
4.8) 0-0-60	0.61	ก.ก.	15.34	0.00	15.34	0.61	ก.ก.	15.34	20.54	35.88
4.9) สูตร.....	0.98	ก.ก.	17.71	0.00	17.71	0.98	ก.ก.	16.14	0.00	16.14
5) ค่าปุ๋ยอินทรีย์	50.90		33.20	54.29	87.49	31.49		32.18	37.68	69.86
5.1) ปุ๋ยอินทรีย์ มูลโค-กระบือ	49.56	ก.ก.	31.72	54.29	86.01	30.15	ก.ก.	30.70	37.68	68.38
5.2) ปุ๋ยอินทรีย์ มูลไก่-เป็ด	1.34	ก.ก.	1.48	0.00	1.48	1.34	ก.ก.	1.48	0.00	1.48
6) ปุ๋ยชีวภาพ	1.18		10.06	4.82	14.88	2.23		12.86	4.52	17.38
6.1) สารชีวภาพ ชนิดเม็ด	1.06	ก.ก.	5.60	0.00	5.60	2.13	ก.ก.	7.50	2.38	9.88
6.2) สารชีวภาพ ชนิดน้ำ	0.12	ลิตร	4.46	4.82	9.29	0.10	ลิตร	5.36	2.14	7.50
7) ปุ๋ยชนิดอื่น ๆ	0.96		37.82	0.00	37.82	1.05		51.75	0.00	51.75
7.1) ปุ๋ยผสม (เคมี+ชีวภาพ+อินทรีย์)	0.00	ก.ก.	0.00	0.00	0.00	0.00	ก.ก.	0.00	0.00	0.00
7.2) ปุ๋ยผสม (เคมี+อินทรีย์)	0.00	ก.ก.	0.00	0.00	0.00	0.00	ก.ก.	0.00	0.00	0.00
7.3) ฮอร์โมน (ชนิดน้ำ)	0.96	ลิตร	36.04	0.00	36.04	1.04	ลิตร	49.96	0.00	49.96
7.4) ฮอร์โมน (ชนิดผง)	0.00	ก.ก.	1.79	0.00	1.79	0.00	ก.ก.	1.79	0.00	1.79
7.5) ปุ๋ยเกล็ด	0.00	ก.ก.	0.00	0.00	0.00	0.00	ก.ก.	0.00	0.00	0.00
8) ค่าสารกำจัดศัตรูพืชและวัชพืช	0.18		57.73	0.00	57.73	0.14		55.23	0.00	55.23
8.1) ยาคุมหญ้า	0.15	ลิตร	42.55	0.00	42.55	0.11	ลิตร	40.23	0.00	40.23

ตารางผนวกที่ 1 ต้นทุนการผลิตข้าวโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส (FTA)

ปัจจัยการผลิต	ก่อนโครงการ (ปีเพาะปลูก 2564/65)					หลังโครงการ (ปีเพาะปลูก 2568/69)				
	ปริมาณ	หน่วย	มูลค่า (บาท)		รวม	ปริมาณ	หน่วย	มูลค่า (บาท)		รวม
			เงินสด	ไม่เป็นเงินสด				เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	
8.2) ยาฆ่าหญ้า	0.02	ลิตร	15.18	0.00	15.18	0.02	ลิตร	15.00	0.00	15.00
8.3) ยาฆ่าแมลง	0.00	ลิตร	0.00	0.00	0.00	0.00	ลิตร	0.00	0.00	0.00
9) ค่าสารอื่นๆ และวัสดุปรับปรุงดิน	0.50		1.70	0.80	2.50	0.16		0.00	0.80	0.80
9.1) ปูนขาว	0.23	ก.ก.	0.36	0.80	1.16	0.16	ก.ก.	0.00	0.80	0.80
9.2) โดโลไมล์	0.27	ก.ก.	1.34	0.00	1.34	0.00	ก.ก.	0.00	0.00	0.00
10) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง			119.31	119.31			121.28	121.28		
10.1) น้ำมันเชื้อเพลิงใช้กับเครื่องสูบน้ำ			28.71	28.71			33.01	33.01		
10.2) น้ำมันเชื้อเพลิงใช้กับเครื่องพ่นยา			1.79	1.79			1.79	1.79		
10.3) น้ำมันเชื้อเพลิงใช้กับเครื่องตัดหญ้า			88.82	88.82			86.48	86.48		
11) ค่าไฟฟ้า			25.13	25.13			30.54	30.54		
11.1) ไฟฟ้าใช้กับปั๊มน้ำ			18.39	18.39			21.96	21.96		
11.2) ไฟฟ้าใช้กับเครื่องพ่นยา			5.54	5.54			7.32	7.32		
12) ค่าน้ำ			1.20	1.20			1.25	1.25		
13) ค่าดูแลรักษา			64.60	145.56	210.16			68.28	189.05	257.33
13.1) การให้น้ำ			0.00	21.90	21.90			0.00	21.73	21.73
13.2) การใส่ปุ๋ย			8.44	45.08	53.52			6.65	39.89	46.54
13.3) การตัดหญ้า			48.21	35.90	84.12			51.07	47.25	98.32

ตารางผนวกที่ 1 ต้นทุนการผลิตข้าวโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส (FTA)

ปัจจัยการผลิต	ก่อนโครงการ (ปีเพาะปลูก 2564/65)					หลังโครงการ (ปีเพาะปลูก 2568/69)				
	ปริมาณ	หน่วย	มูลค่า (บาท)		รวม	ปริมาณ	หน่วย	มูลค่า (บาท)		รวม
			เงินสด	ไม่เป็นเงินสด				เงินสด	ไม่เป็นเงินสด	
13.4) ฉีดพ่นสารเคมี			7.95	11.79	19.73			8.41	12.10	20.51
13.5) ตัดข้าวดีด/ข้าวเด้ง			0.00	30.89	30.89			2.14	68.08	70.22
14) ค่าเก็บเกี่ยว			691.07	3.57	694.64			802.68	3.57	806.25
15) ค่าขนส่ง			71.59	1.79	73.38			70.88	1.79	72.66
16) ค่าวัสดุสิ้นเปลือง			153.48	0.00	153.48			152.15	0.00	152.15
(ถุงมือ หมวก รองเท้ายาง กระสอบข้าว)										
17) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ			143.35	0.00	143.35			139.31	0.00	139.31
(ค่าเช่า ค่าอาหารเลี้ยงคนงาน)										
ต้นทุนการผลิตรวม			3402.42	600.29	4002.71			3617.93	592.52	4210.45

ภาคผนวกที่ 2

โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

กลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส

อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส

๑.ชื่อโครงการ

โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส

๒. เจ้าของโครงการ กลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

๓. หน่วยงานรับผิดชอบโครงการ

๓.๑ หน่วยงานหลัก

๑. สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น กรมส่งเสริมสหกรณ์

๓.๒ หน่วยงานสนับสนุน

๑. ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดขอนแก่น

๒. สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น

๓. กรมการค้าภายในจังหวัดขอนแก่น

๔. สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ขอนแก่น

๔. หลักการและเหตุผล

การใช้เมล็ดพันธุ์ดีมีคุณภาพจะลดต้นทุนของเกษตรกรไทยโดยตรง เนื่องจากการใช้เมล็ดพันธุ์ดี จะลดปริมาณการใช้เมล็ดพันธุ์ต่อไร่ลง ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น และจากข้อมูลของกรมการข้าวพบว่า หากเกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวต่อไร่ลดลงถึง ๕๐% จากที่เคยใช้แต่เดิม ผลผลิตเพิ่มขึ้น ๑๐% การใช้เมล็ดพันธุ์ดีและมีคุณภาพได้มาตรฐานจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรโดยตรงและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติในการเพิ่มผลผลิตต่อไร่และลดต้นทุนให้กับเกษตรกร เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของเกษตรกรและลดผลกระทบจากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ให้สามารถแข่งขันได้ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งเพิ่มความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ

ปัจจุบันเกษตรกรไทยที่มีอาชีพทำนามีประมาณ ๓.๗ ล้านคน พื้นที่ปลูกข้าว รวม ๘๐.๖๗๔ ล้านไร่ แบ่งเป็นพื้นที่นาปี ๖๔.๕๗๔ ล้านไร่ (๘๐.๐๕%) พื้นที่นาปรัง ๑๖.๑๐ ล้านไร่ (๑๙.๙๕ %) ได้ผลผลิตเฉลี่ย ๔๕๓ กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งต่ำกว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียน ในขณะที่ผลผลิตข้าวในประเทศอาเซียน เฉลี่ย ๖๓๘ กิโลกรัมต่อไร่ การทำนาปีการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรทั้งทำนาดำและทำนาหว่านปีละ ๓๖๒,๒๑๓ ตัน ส่วนการทำนาปรังการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรทั้งนาดำและนาหว่านปีละ ๒๕๓,๖๐๐ ตัน หากเกษตรกรมีการเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าวทุกปีของการทำนาปรัง หรือกรณีการทำนาปีมีการเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าว ทุกปีหรือทุก ๒ – ๓ ปี ในแต่ละปีความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ๖๑๕,๘๑๓ ตัน หรือประมาณ ๖ แสนตัน/ปีในขณะที่ปัจจุบันสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรซึ่งมีอาชีพทำนามีประมาณ ๑.๘๕๗ ล้านคน หากพื้นที่ทำนาของสมาชิกโดยเฉลี่ยประมาณ ๑๕ ไร่/คน จะมีพื้นที่ทำนารวมทั้งสิ้น ๒๗.๘๕๕ ล้านไร่ ดังนั้น ความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์ของสมาชิกปีละประมาณ ๒ แสนตัน ประกอบกับในท้องตลาดมีเมล็ดพันธุ์ที่ไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐานที่ทางราชการกำหนดจำหน่ายโดยทั่วไป (ถุงขาว) ส่งผลให้สมาชิกที่ซื้อเมล็ดพันธุ์ไปปลูกเสียประโยชน์ ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ ผลผลิตต่อไร่ต่ำ และต้นทุนสูง

สำหรับจังหวัดขอนแก่น จากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรผ่านระบบ ทบก. และ Farmbook ปี ๒๕๖๒ มีเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนอาชีพทำนาปี ๒๕๖๒/๖๓ กว่า ๒๒๒,๑๓๗ ครัวเรือน มีจำนวน ๕๖๙,๗๘๕ แปลง ใช้เมล็ดพันธุ์ ๓๙,๓๗๖ ตัน (คำนวณจากอัตราเมล็ดพันธุ์ที่ ๑๕ กก./ไร่) ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวขอนแก่นผลิตได้ ๓,๐๐๐ ตัน ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องใช้เมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร

กลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใสเป็นนิติบุคคลตาม พ.ร.บ.สหกรณ์ ๒๕๖๒ ทะเบียนเลขที่ ขก. ๑๘๐/๒๕๔๕เป็นกลุ่มเกษตรกรประเภททำนา พัฒนาปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบการผลิตยุคใหม่ ๔.๐ เกษตรแบบแปลงใหญ่ ปี ๒๕๕๙ และโครงการผลิตข้าวอินทรีย์ ๒๕๖๐ มีกองทุนของศูนย์ข้าวชุมชนในการบริหารจัดการ มีการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เป็นศูนย์ข้าวชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มีที่ดินเป็นของกลุ่มฯเนื้อที่ ๒ ไร่ ๑ งาน - ตรว. ทำหน้าที่เป็นแม่ข่ายผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพให้แก่ วิสาหกิจชุมชนนาแปลงใหญ่ , กลุ่มเกษตรกร , สหกรณ์และเกษตรกรทั่วไป โดย เป็นศูนย์กลางจำหน่ายเมล็ดพันธุ์มีสมาชิกจำนวน ๑๖๖ ราย ซึ่งประกอบอาชีพกสิกรรมทำนาปลูกข้าวเป็นหลัก มีพื้นที่เพาะปลูกข้าว จำนวน ๓,๒๒๕ ไร่ ปลูกข้าวเพื่อรับประทานในครัวเรือนที่เหลือขาย เป็นข้าวเปลือกให้กับพ่อค้าและโรงสีทั่วไป ซึ่งได้ราคาต่ำ ตลอดจนเกษตรกรมีปัญหาค่าใช้จ่ายในกระบวนการผลิตสูงขึ้นทุกปี เนื่องจากเกษตรกรยังใช้ วิธีการผลิตแบบเดิม ซึ่งปรากฏว่ามีการใช้ปัจจัยการผลิตที่สูง ด้วยกรรมวิธีที่ไม่เหมาะสม ทำให้ต้นทุนการผลิตข้าวยังคงสูงขึ้น ทั้งนี้ ขั้นตอนการปลูกข้าวที่เกษตรกรดำเนินการอยู่หลายขั้นตอนที่ เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ คือ การใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรใช้อยู่ เกษตรกรยังคงใช้ในอัตราที่สูงมาก ๓๐ - ๔๐ กก./ไร่ ในขณะที่อัตราที่แนะนำเพียง ๑ ๕ กก./ไร่ ปัจจุบันมีวิธีการปลูกข้าวแบบปักดำ โดยการใช้เครื่องจักรหยอด/ปักดำ สามารถลดอัตราเมล็ดพันธุ์ลงได้ เหลือเพียง ๕-๑๐ กก./ไร่

ดังนั้น เพื่อให้เกษตรกรสมาชิกขายข้าวได้ราคาสูง และคุณภาพดี กลุ่มฯ จึงมีนโยบายให้เกษตรกรสมาชิกปรับเปลี่ยนมาผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี (กข.๖ มะลิ ๑๐๕) เพื่อจำหน่ายให้กับกรมการข้าว (จากข้อมูลข้างต้นยังไม่เพียงพอต่อความต้องการเกษตรกร) เครือข่ายสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรและเกษตรกรทั่วไป พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนมาทำนาปลูกข้าวมาตรฐาน GAP เพื่อลดต้นทุนการผลิตลง ร้อยละ ๒๐ งดการใช้ปุ๋ยเคมี วัตถุมีพิษ ออกจากต้นทุนการผลิต เปลี่ยนมาใช้ปัจจัยการผลิตอินทรีย์ ตลอดจนการเตรียมดินด้วยวิธีการใช้เครื่องจักรกลก็จะสามารถ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิต เป็นผลให้สามารถทั้งลดต้นทุนการผลิตได้ทั้งระบบ และได้ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้น ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นในที่สุด เพื่อผลิตจำหน่ายได้โดยจำหน่ายให้กับศูนย์เมล็ดพันธ์ข้าวจังหวัดขอนแก่น (จากข้อมูลข้างต้นยังไม่เพียงพอต่อความต้องการเกษตรกร) เครือข่ายสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร และเกษตรกรทั่วไป ในส่วนข้าวที่ตกชั้นจากมาตรฐานข้าวเมล็ดพันธุ์หลักและเมล็ดพันธุ์ขยาย กลุ่มเกษตรกรรับซื้อไว้ราคาตามโครงการประกันรายได้ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวของรัฐบาล เป็นการสร้างขวัญแรงจูงใจและตัดปัญหาความเสี่ยงได้ ทำให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรที่อาจถอดใจเลิกผลิตข้าวเมล็ดพันธุ์ให้กลุ่มฯได้รับผลประโยชน์ มีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยโรงสีข้าวมาตรฐาน GMP และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่แปรสภาพจากข้าวเปลือกเป็นข้าวกล้อง หรือ ข้าวสารบรรจุถุง รวมทั้งผลพลอยได้จากวัสดุที่เหลือจากการขัดสีแปรสภาพสามารถขายได้เป็นการปฏิรูปครบวงจรต้นน้ำการผลิต กลางน้ำรวบรวมและปลายน้ำการแปรรูป เพิ่มมูลค่าการตลาด

จากการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใสที่ผ่านมา ได้เข้าร่วมโครงการต่างๆจากภาครัฐ เพื่อให้ได้ผลผลิตข้าวมีคุณภาพ ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นและลดต้นทุนการผลิตลง ผลงานเชิงประจักษ์

๑) เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตการเกษตรยุคใหม่ ๔.๐ แบบแปลงใหญ่ จำนวน ๕๖ ราย พื้นที่ ๖๖๙ ไร่ ผลผลิต ๓๔๐ตัน (เฉลี่ยข้าวเหนียว กข.๖ = ๕๐๘.๕๓ กก./ไร่)

๒) จัดตั้งเป็นศูนย์ข้าวชุมชน ตามระเบียบกรมการข้าวว่าด้วยศูนย์ข้าวชุมชน ๖กันยายน พ.ศ.๒๕๖๑ ทะเบียน ๔๐๐๗๑๒ / ๐๐๖๖

๓) ผ่านการรับรอง ตรวจประเมินระบบการผลิตข้าว (มกษ.๔๔๐๑-๒๕๕๑) GAP-GRAIN แบบกลุ่มและทดสอบคุณภาพทางกายภาพ ปี ๒๕๖๒-๒๕๖๕ จากกรมการข้าว รหัสรับรอง กษ ๐๙-๔๔๐๑-๔๐-๐๐๗-๙๐๐๐๐๐๑ GAP และตรวจรับรองโดยบริษัท เอ – วัน ฟิวเจอร์ จำกัด

๔) ผ่านการประเมินเตรียมความพร้อมของกลุ่มT ๑ ปี ๒๕๖๑ (ปีที่ ๑) โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ และผ่านการรับรอง ตรวจประเมินระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ และตรวจปริมาณสารเคมีตกค้างในตัวอย่างดิน น้ำ และผลผลิตข้าว จากบริษัท ห้องปฏิบัติกลาง (ประเทศไทย) จำกัด จำนวน ๑๗ ราย พื้นที่ ๒๑๗ ไร่ ผลผลิต ๑๑๕ ตัน ได้มาตรฐานข้าวอินทรีย์ มกษ. ๙,๐๐๐ เล่ม ๔ -๒๕๕๓ กลุ่ม T๓ ปี ๒๕๖๔ บริษัทศูนย์ห้องปฏิบัติการและวิจัยทางการแพทย์และการเกษตรแห่งเอเชีย จำกัด รหัสรับรอง AMARC / ๒๕๖๔-ORG – ๐๐๑๔๘ /๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ – ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

ที่เหลืออีกจำนวน ๙๓ ราย พื้นที่ทำนาปลูกข้าว ๒,๓๓๙ ไร่ ผลผลิต ๑,๑๗๐ ตัน อยู่ระหว่างปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตการเกษตรยุคใหม่ ๔.๐ เข้ามาสมทบ โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี GAP SEED ต่อไป

๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ

๑) เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรฯ สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีในระดับมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ดีผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยีมากขึ้น

๒) เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรฯ สามารถจำหน่ายกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวได้ในราคาที่สูงขึ้น และมีปริมาณที่เพิ่มขึ้น ให้แก่ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดขอนแก่น เครือข่ายขบวนการสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และศูนย์ข้าวชุมชน

๓) เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรฯ สามารถแปรรูปเพิ่มมูลค่าผลผลิตข้าวเปลือกเป็นข้าวสารบรรจุถุง

๔) เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรฯ สามารถลดต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจากเดิมที่ใช้สารเคมีมาเป็นสารอินทรีย์ชีวภาพเพื่อฟื้นฟูสภาพดินให้มีความอุดมสมบูรณ์

๖. วิธีการดำเนินการและเป้าหมาย

<u>กิจกรรมที่ ๑</u> ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ชั้นพันธุ์จำหน่าย (R๓) ในแปลงเกษตรกร

- คัดเลือกสมาชิกเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี
- อบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น ร่วมกับหน่วยงานภาคีต่าง ๆ ดำเนินการ กรมการข้าวถ่ายทอดเทคโนโลยีมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ให้แก่สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อแนะนำวิธีการมาตรฐานข้าวเมล็ดพันธุ์ดีมาตรฐาน GAP Seedหลักปฏิบัติการ เทคนิคการผลิต และศึกษาดู งานและฝึกปฏิบัติที่ศูนย์วิจัยข้าวขอนแก่น ส่งเสริมให้สมาชิกผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่าย ลดการใช้สารเคมี และใช้สารอินทรีย์ สารชีวภาพทดแทน เพื่อลดต้นทุนการผลิต
- การใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมเครื่องจักรกลทดแทนแรงงานเพื่อผลสัมฤทธิ์เชิงปริมาณและคุณภาพ
- สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนปลอดดอกเบี้ยจากกองทุนฯ

<u>กิจกรรมที่ ๒</u> การผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

๑) การจัดทำแปลงสาธิตผลิตเมล็ดพันธุ์ดี คัดเลือกจากสมาชิกกลุ่มฯจำนวน ๔ ราย เป็นผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหลักคุณภาพดี พื้นที่นารวม ๓๖ไร่ (สมาชิกไข่แดง) โดยใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวหลักเข้ากระบวนการคัดปรับปรุงเป็นข้าวเมล็ดพันธุ์หลักชุมชนคุณภาพดีบรรจุถุงข้าวชุมชน ระบุ พันธุ์ กข.๖ และมะลิ ๑๐๕ ผลิตโดย ศูนย์ข้าวชุมชนกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส ควบคุมโดย กรมการข้าว และกรมส่งเสริมการเกษตร (อัตราเมล็ดพันธุ์ ๑๕ กก./ไร่) ต่อเนื่อง คาดว่าจะสามารถผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวได้ ปีละ ๑๘ ตันขึ้นไป เพื่อใช้ปลูกข้าวพื้นที่ ๑,๒๐๐ ไร่ขึ้นไป ได้ผลผลิต ๖๐๐ ตันขึ้นไป

๒) เพื่อใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวขยายชุมชน จำนวน ๑๘ ตัน จัดจำหน่ายกระจายเมล็ดพันธุ์สู่สมาชิกกลุ่มฯ สำหรับใช้ปลูกในพื้นที่นาสมาชิก ๕๖ ราย พื้นที่นา ๑,๒๐๐ ไร่ (ทำนาหยอดใช้เมล็ดพันธุ์ ๑๕ กก./ไร่) ประมาณการผลผลิต ๖๐๐ ตัน ขึ้นไป(ผลผลิตเฉลีย ๕๐๐ กก./ ไร่) ใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวขยายชุมชน

๓) เพื่อใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวหลักชุมชนจำนวน ๑๐๐ ตัน จัดจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ให้

๓.๑ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดขอนแก่น (พันธุ์หลัก และพันธุ์ขยาย)

๓.๒ จำหน่ายให้วิสาหกิจทำนาชุมชน กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร สกต.ธกส. กองทุนหมู่บ้าน อบต. เทศบาล อปจ.และเกษตรกรทั่วไป

๔) เพื่อใช้เป็นข้าวเปลือกสีแปรรูปเพิ่มมูลค่าเป็นข้าวสารบรรจุถุง จำนวน ๕๐๐ ตันขึ้นไป

<u>กิจกรรมที่ ๓</u> การตรวจสอบและรับรองคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว (GAP Seed)

โดยตรวจสอบรับรองระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามระบบ GAP Seed และการบริหารจัดการระบบควบคุมภายใน (ICS) ของกรมการข้าว เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือต่อขบวนการขั้นตอนการผลิต ได้มาซึ่งคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว ผู้ซื้อเมล็ดพันธุ์ สามารถตรวจสอบขั้นตอนกระบวนการผลิตคัดเมล็ดพันธุ์ดีได้

การติดตามให้คำแนะนำทางวิชาการสู่ภาคปฏิบัติ โดยคณะกรรมการกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส ทั้งกรรมการตรวจแปลงนา และกรรมการตรวจรับรอง ตาม คม๑.และ บฟ. รวมออกติดตามให้คำแนะนำทางวิชาการแก่เกษตรกรสมาชิกในการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้ได้คุณภาพผ่านมาตรฐาน อย่างสม่ำเสมอตลอดฤดูเพาะปลูก (ขอรับงบประมาณอุดหนุนค่าตรวจรับรองแปลงนา เป็นระยะเวลา ๓ ปีๆ ละ ๓๒,๔๐๐ บาท รวม ๓ ปี เป็นเงิน ๙๗,๒๐๐ บาท ลงพื้นที่ตรวจสอบแปลงนาของสมาชิกทำตามขั้นตอนการปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP Seed (มกษ. ๔๔๐๖-๒๕๖๐) เมล็ดพันธ์ข้าว (คม.๑, บฟ.๑- บฟ.๑๐)

- การจ้างตรวจวิเคราะห์ข้าวเมล็ดพันธุ์ ๖๐ แปลง
- การตรวจรับรองแปลงนา ๓ ปี
- กรมส่งเสริมสหกรณ์ให้การกำกับดูแล และแนะนำส่งเสริมโครงการฯ

<u>กิจกรรมที่ ๔</u> ศูนย์กลางรวบรวมข้าวเปลือกมาตรฐานเมล็ดพันธ์ดีระดับตำบล และการสร้างมูลค่าเพิ่มแปรรูปข้าวครบวงจรสำหรับสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส

หมายเหตุ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวรับซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวจากศูนย์ข้าวชุมชน ชั้นพันธุ์หลัก ตันละ ๒๒,๕๐๐ บาท ชั้นพันธุ์ขยายตันละ ๒๐,๐๐๐ บาท แต่หากศูนย์ข้าวชุมชนผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพชั้นพันธุ์ขยายบรรจุถุงขาย ตันละ ๒๕,๐๐๐- ๒๗,๐๐๐ บาท

<u>กิจกรรมที่ ๕</u> จำหน่ายข้าวสารบรรจุภัณฑ์คุณภาพดี ราคายุติธรรม

เพื่อการพัฒนาระบบ การตลาดข้าวสารคัดพิเศษ ๑๐๐% บรรจุภัณฑ์คุณภาพดี ราคายุติธรรม ให้ถึงผู้บริโภคโดยตรงเพื่อเป็นการลด ผลกระทบจากการผันผวนของราคาข้าวเปลือก ข้าวสาร และวัสดุภัณฑ์ที่ได้จากการขัดสีข้าวเปลือกที่สามารถใช้เป็นวัตถุดิบเริ่มต้นในวิสาหกิจชุมชน ข้าวหัก ปลายข้าว รำหยาบรำละเอียด แกลบ การได้รับส่วนเหลื่อมการตลาดกลับคืนจัดสรรปันผลให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรฯ

การตลาดเชิงรุก การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ข้าวเปลือกจากการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆของสมาชิก ได้แก่

๕.๑ ข้าวเปลือกคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวขยายชุมชน ๑๐๐ ตัน ขึ้นไป ขนาดบรรจุ ๒๕ กก.

๕.๒ ข้าวเปลือก ๕๐๐ ตันขึ้นไป สีแปรรูปเป็นข้าวสารบรรจุถุง ๓๓๐ ตัน ขนาดบรรจุ ๑ และ ๕ กก.

๕.๓ วัสดุเหลือจากการสีแปรสภาพ รำ ข้าวปราย ข้าวหัก แกลบ ปริมาณ ๑๗๐ ตัน

และผลิตภัณฑ์จากข้าวอื่นๆ รวมทั้งการพัฒนาระบบการตลาดของผลิตภัณฑ์ข้าวตังกล่าว เพื่อการเพิ่มมูลค่าสินค้าข้าวให้มากขึ้น รวมทั้งการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ข้าวไทยให้ตลาดกว้างขวางเพิ่มขึ้น

การตลาดเชื่อมโยงธุรกิจการตลาดเชิงรุก – รับ

สินค้าเกษตร ข้าวอินทรีย์ (ตัน)	ตลาดภายในประเทศ					ตลาดต่างประเทศ
	ขายหน้าศูนย์ กศก. (เชิงรับ) (ตัน)	ขายผ่านกลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์(ตัน)	ขายผ่านวิสาหกิจชุมชน (ตัน)	ขายผ่านส่วนราชการ (ตัน)	ขายผ่านภาคเอกชน (ตัน)	ขายผ่านตลาดออนไลน์ (ตัน)
๑.เมล็ดพันธุ์ข้าวหลัก/ขยาย	๓๒.๒๕	๙	๕	๑๗.๗๕	๑๖	๒๐
๒.ข้าวสารบรรจุถุง	๗๐	๒๐	๑๐	๓๐	๕๐	๑๕๐
๓.วัสดุเหลือสีแปรสภาพ	๗๐	๕๐	๑๐	-	๔๐	-

๗. ขอบเขตการดำเนินงาน

๗.๑ พัฒนาศูนย์ข้าวชุมชนกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีให้แก่ส่วนราชการ องค์กรเกษตรกร และชาวนาทั่วไป

๗.๒ หมู่บ้านกุดน้ำใส โดยกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส ต้นแบบการลดต้นทุนการทำนาปลูกข้าวมาตรฐานGAP Seedและการแปรรูปเพิ่มมูลค่าสินค้าข้าวเพื่อความมั่นคงด้านอาหารข้าวของจังหวัดขอนแก่น

๘. ระยะเวลาการดำเนินโครงการ เป็นระยะเวลา ๘ ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๔–๒๕๗๑

๙. งบประมาณ ๙,๔๐๔,๑๖๐.- บาท (เก้าล้านสี่แสนสี่พันหนึ่งร้อยหกสิบบาทถ้วน) ดังนี้

๙.๑) ขอสนับสนุนเป็น**เงินจ่ายขาด จำนวนทั้งสิ้น ๕๔๔,๐๖๐ บาท (ห้าแสนสี่หมื่นสี่พันหกสิบบาทถ้วน)** ประกอบด้วย

- เงินจ่ายขาดของกลุ่มเกษตรกร **รวมเป็นเงิน ๒๗๐,๒๖๐ บาท** แบ่งเป็น

๙.๑.๑ ค่าอบรมเกษตรกรสมาชิก ๕๖ คน จำนวน ๓ หลักสูตร **เป็นเงิน ๘๓,๐๖๐ บาท** ดังนี้

- ค่าอาหารกลางวัน ๕๖ คน ๆ ละ ๑๕๐ บาท x ๓ มื้อ เป็นเงิน ๒๕,๒๐๐ บาท
- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ๕๖ คนๆ ละ ๖๐ บาท x ๒ มื้อ ๓ วัน เป็นเงิน ๒๐,๑๖๐ บาท
- ค่าตอบแทนวิทยากรและคณะชั่วโมงละ ๖๐๐ บาท (๖๐๐ x ๖ ชั่วโมง/ ๒ คน x ๓ วัน) เป็นเงิน ๒๑,๖๐๐ บาท
- ค่าพาหนะวิทยากร ๑,๐๐๐ บาท ๒ คน x ๓ วัน เป็นเงิน ๖,๐๐๐ บาท
- ค่าวัสดุอุปกรณ์ ๕๖ คนๆละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๕,๖๐๐ บาท
- ค่าเช่าสถานที่ วันละ ๑,๕๐๐ บาท x ๓ วัน เป็นเงิน ๔,๕๐๐ บาท

๙.๑.๒ ค่าตรวจวิเคราะห์ข้าวเมล็ดพันธุ์นาปี ๖๐ แปลง

- ค่าจ้างตรวจวิเคราะห์ข้าวเมล็ดพันธุ์ ๖๐ แปลง รวม ๓ ปีๆ ละ ๓๐,๐๐๐ บาท **เป็นเงิน ๙๐,๐๐๐ บาท**

๙.๑.๓ ค่าตรวจรับรองแปลงนา ๓ ปี ๆ ละ ๓๒,๔๐๐ บาท **เป็นเงิน ๙๗,๒๐๐ บาท**

- เงินจ่ายขาดของกรมส่งเสริมสหกรณ์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการติดตามโครงการ รวม ๘ ปี **เป็นเงิน ๒๗๓,๙๐๐ บาท**

๙.๒) ขอสนับสนุนเงินเป็น**เงินกู้ยืมปลอดดอกเบี้ย เป็นเงิน ๘,๘๖๐,๐๐๐ บาท**

๙.๒.๑ ค่าจัดซื้ออุปกรณ์ เป็นเงิน ๔,๓๐๕,๐๐๐ บาท

๙.๒.๒ ค่าจัดซื้อผลผลิตข้าวเปลือกจากโครงการฯ เป็นเงิน ๔,๕๕๕,๐๐๐ บาท

เงินยืมระยะยาวและปลอดการชำระเงินต้น ๑ ปีแรก โดยจะเริ่มชำระเงินคืนในปีที่ ๒ - ๘

๑๐. แผนการใช้เงิน

๑๐.๑) แผนปฏิบัติงานการใช้เงินโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส (ของกลุ่มเกษตรกร) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ค่าใช้จ่าย	ปีที่ ๑	ปีที่ ๒	ปีที่ ๓	ปีที่ ๔	ปีที่ ๕	ปีที่ ๖	ปีที่ ๗	ปีที่ ๘	รวม
๑. ค่าอุปกรณ์	๔,๓๐๕,๐๐๐	-	-	-	-	-	-	-	๔,๓๐๕,๐๐๐
๒. ค่าจัดอบรม (งบอุดหนุนจ่ายขาด)	๘๓,๐๖๐	-	-	-	-	-	-	-	๘๓,๐๖๐
๓.ค่าจ้างตรวจเมล็ดพันธ์ (งบอุดหนุนจ่ายขาด)	๓๐,๐๐๐	๓๐,๐๐๐	๓๐,๐๐๐	-	-	-	-	-	๙๐,๐๐๐
๔.ค่าตรวจแปลงนากรรมการ	๓๒,๔๐๐	๓๒,๔๐๐	๓๒,๔๐๐	-	-	-	-	-	๙๗,๒๐๐
๕.เงินทุนหมุนเวียน (จัดซื้อผลผลิตข้าวเปลือกจากโครงการฯ)	๔,๕๕๕,๐๐๐								๔,๕๕๕,๐๐๐
รวม	**๙,๐๐๕,๔๖๐**	**๖๒,๔๐๐**	**๖๒,๔๐๐**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**๙,๑๓๐,๒๖๐**

๑๐.๒) แผนการใช้เงินของกรมส่งเสริมสหกรณ์

สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการกำกับดูแล และแนะนำส่งเสริมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใสมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

หน่วยงาน	ปีที่ ๑	ปีที่ ๒	ปีที่ ๓	ปีที่ ๔	ปีที่ ๕	ปีที่ ๖	ปีที่ ๗	ปีที่ ๘	รวม
- ส่วนกลาง	๓๑,๘๐๐	๓๑,๘๐๐	๓๑,๘๐๐	๓๑,๘๐๐	๓๑,๘๐๐	๓๑,๘๐๐	๓๑,๘๐๐	๓๑,๘๖๐	๒๕๔,๔๖๐
- ส่วนภูมิภาค	๒,๔๓๐	๒,๔๓๐	๒,๔๓๐	๒,๔๓๐	๒,๔๓๐	๒,๔๓๐	๒,๔๓๐	๒,๔๓๐	๑๙,๔๔๐
รวม	๓๔,๒๓๐	๓๔,๒๓๐	๓๔,๒๓๐	๓๔,๒๓๐	๓๔,๒๓๐	๓๔,๒๓๐	๓๔,๒๓๐	๓๔,๒๙๐	๒๗๓,๙๐๐

ตารางแสดงแผนการใช้จ่ายเงินของกรมส่งเสริมสหกรณ์

โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส

รายการ	เป้าหมาย (บาท)	2564						2565						ก.ค.65-มิ.ย.66	ก.ค.66-มิ.ย.67	ก.ค.67-มิ.ย.68	ก.ค.68-มิ.ย.69	ก.ค.69-มิ.ย.70	ก.ค.70-มิ.ย.71	ก.ค.71-มิ.ย.72
การติดตามประเมินผล		ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.							
1. ส่วนกลาง กรมส่งเสริมสหกรณ์	254,460						15,900						15,900	31,800	31,800	31,800	31,800	31,800	31,800	31,860
2. สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น	19,440						810			810			810	2,430	2,430	2,430	2,430	2,430	2,430	2,430
รวม	**273,900**						**16,710**			**810**			**16,710**	**34,230**	**34,230**	**34,230**	**34,230**	**34,230**	**34,230**	**34,290**

หมายเหตุ : แผนดังกล่าวข้างต้นอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมทั้งนี้
การเปลี่ยนแปลงต้องไม่กระทบเป้าหมายของโครงการ

ตารางแสดงแผนการปฏิบัติงานของกรมส่งเสริมสหกรณ์

โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส

รายการ	เป้าหมาย	2564						2565						ก.ค.65-มิ.ย.66	ก.ค.66-มิ.ย.67	ก.ค.67-มิ.ย.68	ก.ค.68-มิ.ย.69	ก.ค.69-มิ.ย.70	ก.ค.70-มิ.ย.71	ก.ค.71-มิ.ย.72
การติดตามประเมินผล		**ก.ค.**	**ส.ค.**	**ก.ย.**	**ต.ค.**	**พ.ย.**	**ธ.ค.**	**ม.ค.**	**ก.พ.**	**มี.ค.**	**เม.ย.**	**พ.ค.**	**มิ.ย.**							
1. ส่วนกลางกรมส่งเสริมสหกรณ์	1-2 ครั้งต่อปี						/						/	←						→
2. สำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น	3-4ครั้งต่อปี						/			/			/	←						→
รวม																				

<u>หมายเหตุ</u> : แผนดังกล่าวข้างต้นอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงต้องไม่กระทบเป้าหมายของโครงการ

กิจกรรม การอบรมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส

กิจกรรมและรายละเอียด	จำนวนเงินที่ใช้	สถานที่ดำเนินงาน	ระยะเวลากิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย
***. เพื่ออบรมสมาชิกกลุ่มเกษตรกรให้มีความรู้ความเข้าใจโครงการไปในทิศทางเดียวกันมุ่งผลสัมฤทธิ์สู่การปฏิบัติจึงจัดฝึกอบรมการเรียนรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ๓ หลักสูตร ดังนี้ ๑.๑หลักสูตรที่ ๑ วันที่ ๙ – ๑๐ มกราคม ๒๕๖๕ - การถ่ายทอดความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี - การเก็บเกี่ยวและการปรับสภาพและการรักษาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี - การผลิตเมล็ดพันธ์ข้าวคุณภาพดีตามกระบวนการ GAP Seed -การแปรรูปและการตลาด ๑.๒ หลักสูตรที่ ๒ วันที่ ๑๑-๑๒ มกราคม ๒๕๖๕ -การจัดทำแปลงสาธิต เมล็ดพันธ์ข้าวคุณภาพดี - การสุ่มและเก็บตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี - การวิเคราะห์ความบริสุทธิ์ของเมล็ดพันธุ์/เมล็ดปน/ทดสอบข้าวแดง - ฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพ เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ๑.๓ หลักสูตรที่ ๓ วันที่ ๑๓ – ๑๔ มกราคม ๒๕๖๕ - การถ่ายทอดความรู้การผลิตเมล็ดพันธ์ข้าวคุณภาพดี GAP Seed และการบริหารจัดการระบบควบคุมภายใน (ICS)	- ค่าอาหารกลางวัน ๕๖ คน ๆละ ๑๕๐ บาท x ๓ มื้อ เป็นเงิน ๒๕,๐๐๐.-บาท - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ๕๖ คนๆละ ๖๐ บาท x ๒ มื้อ ๓ วัน เป็นเงิน ๒๐,๑๖๐.-บาท - ค่าตอบแทนวิทยากรและคณะชั่วโมงละ ๖๐๐ บาท (๖๐๐ x ๖ ชั่วโมง/ ๒ คน x ๓ วัน) เป็นเงิน ๒๑,๖๐๐.-บาท - ค่าพาหนะวิทยากร ๑,๐๐๐ บาท ๒ คน x ๓ วัน เป็นเงิน ๖,๐๐๐.-บาท - ค่าวัสดุอุปกรณ์ ๕๖ คนๆละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๕,๖๐๐.-บาท - คาเช่าสถานที่ วันละ ๑,๕๐๐ บาท x ๓ วัน เป็นเงิน ๔,๕๐๐.-บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๘๓,๐๖๐.-บาท (แปดหมื่นสามพันหกสิบบาทถ้วน)	ณ ศูนย์เรียนรู้โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๓๑๐	๙-๑๔ มกราคม ๒๕๖๕ จำนวน ๓ รุ่น รุ่นละ ๕๖ คน	สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน รวม ๕๖ คน พื้นที่ ทำนา ๖๙๐ ไร่ ผลผลิต ๓๕๓ ตัน

งบประมาณเงินยืมปลอดดอกเบี้ยโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส

ลำดับ	รายการ	จำนวน	จำนวนเงิน(บาท)
๑.	ธุรกิจรวบรวมผลผลิตข้าวเปลือกนาปีเพื่อคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ		
๑.๑	ลานตากคอนกรีตเสริมเหล็ก ๘๐๐ ตรม.	๑ แห่ง	๖๑๔,๐๐๐
๑.๒	ตาชั่งขนาด ๕๐ ตัน พร้อมโรงคลุม	๑ แห่ง	๔๐๐,๐๐๐
๑.๓	รถโฟล์คลิฟต์	๑ คัน	๒๐๐,๐๐๐
๑.๔	ฉางข้าวขนาด ๑๐๐ ตัน	๑ หลัง	๑,๐๐๐,๐๐๐
๑.๕	เครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวและสิ่งเจือปน	๑ เครื่อง	๓๐๐,๐๐๐
๑.๖	กระสอบศูนย์ข้าวชุมชน	๑๐,๐๐๐ ถุง	๑๐๐,๐๐๐
๑.๘	เครื่องเย็บกระสอบ	๑ เครื่อง	๑๖,๐๐๐
๑.๙	ไฟฟ้ากำลัง/หม้อแปลง/เสา/สาย/มิเตอร์/หลอดไฟฟ้าสว่าง	๑ หน่วย	๕๕๐,๐๐๐
		รวม ๑.	**๓,๑๘๐,๐๐๐**
๒.	อุปกรณ์วัสดุแปรรูปเพิ่มมูลค่าข้าวเปลือกเป็นข้าวสารบรรจุถุง		
๒.๑	เครื่องสีข้าวขนาดไม่น้อยกว่า ๒ ตัน/วัน	๑ เครื่อง	๔๐๐,๐๐๐
๒.๒	เครื่องคัดเกรดข้าว	๑ เครื่อง	๕๐๐,๐๐๐
๒.๓	เครื่องซีนถุงพลาสติก	๑ เครื่อง	๒๕,๐๐๐
๒.๔	เครื่องบรรจุภัณฑ์กระสอบและถุงพลาสติก ๒๐๐ กิโลกรัม	๑ เครื่อง	๒๐๐,๐๐๐
		รวม ๒.	**๑,๑๒๕,๐๐๐**
	รวม ๑+๒ (สี่ล้านสามแสนห้าพันบาทถ้วน)		๔,๓๐๕,๐๐๐
๓.	เงินทุนหมุนเวียนซื้อข้าวเปลือกตามโครงการฯ		๔,๕๕๕,๐๐๐
	รวม ๑+๒+๓ (แปดล้านแปดแสนหกหมื่นบาทถ้วน)		**๘,๘๖๐,๐๐๐**

๑๑. แผนการชำระเงินคืน

เงินกู้ยืมปลอดดอกเบี้ย	ปีที่ ๑	ปีที่ ๒	ปีที่ ๓	ปีที่ ๔	ปีที่ ๕	ปีที่ ๖	ปีที่ ๗	ปีที่ ๘	รวม
ค่าก่อสร้างโรงสีข้าว ฉางข้าวลานตาก ตาชั่งอุปกรณ์	-	๕๐๐,๐๐๐	๕๐๐,๐๐๐	๖๐๐,๐๐๐	๖๐๐,๐๐๐	๖๐๐,๐๐๐	๗๐๐,๐๐๐	๘๐๕,๐๐๐	๔,๓๐๕,๐๐๐
เงินหมุนเวียน		๕๐๐,๐๐๐	๕๐๐,๐๐๐	๖๐๐,๐๐๐	๖๐๐,๐๐๐	๗๕๐,๐๐๐	๗๕๐,๐๐๐	๘๕๕,๐๐๐	๔,๕๕๕,๐๐๐
รวม		๑,๐๐๐,๐๐๐	๑,๐๐๐,๐๐๐	๑,๒๐๐,๐๐๐	๑,๒๐๐,๐๐๐	๑,๓๕๐,๐๐๐	๑,๔๕๐,๐๐๐	๑,๖๖๐,๐๐๐	๘,๘๖๐,๐๐๐

๑๒. ความเสี่ยงในการดำเนินการ

๑) การควบคุมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี (R๓) ในแปลงของเกษตรกร มีความเสี่ยงในเรื่องของพันธุ์ปนที่ติดมาจากรถเกี่ยว หรือพันธุ์ข้าวเดิมที่เคยปลูกในแปลง ทำให้เมล็ดพันธุ์แปลงของสมาชิกไม่ผ่านเกณฑ์การรับซื้อ

๒) ความเสี่ยงในเรื่องของอัตราความงอกของเมล็ดพันธุ์ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน อาจเนื่องจากการเก็บรักษา

การป้องกันความเสี่ยง

๑) กลุ่มมีระบบการบริหารจัดการรถเกี่ยว ที่ต้องกำหนดระยะเวลาปลูกและการเก็บเกี่ยวที่แน่นอน วางแผนการใช้รถเก็บเกี่ยวมีการล้างทำความสะอาด และเกี่ยวเฉพาะแปลงเมล็ดพันธุ์ ไม่ปนกับข้าวแปลงอื่น

๒) เจ้าหน้าที่เกษตร กำหนดแผนการตรวจแปลงของเกษตรกร อย่างสม่ำเสมอ ไม่ให้มีข้าวพันธุ์อื่นปะปนในแปลง

๓) การลดความชื้น การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ตามมาตรฐาน มีการสุ่มตรวจทดสอบความงอกทุก ระยะการผลิตให้สอดคล้องกับแผนการจำหน่าย เพื่อจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ออกในระยะเวลาสั้น

แผนการผลิตและการตลาด

๑. กิจกรรมการผลิตและการตลาดเมล็ดพันธุ์ขยาย ,ข้าวสาร , ผลพลอยได้ , และข้าวเปลือก

หน่วย : ตัน

กิจกรรม	แผนการผลิตและแผนการตลาดเมล็ดพันธุ์															
	ปีที่ ๑		ปีที่ ๒		ปีที่ ๓		ปีที่ ๔		ปีที่ ๕		ปีที่ ๖		ปีที่ ๗		ปีที่ ๘	
	แผนการผลิต	แผนการตลาด	แผนการผลิต	แผนการตลาด	แผนการผลิต	แผนการตลาด	แผนการผลิต	แผนการตลาด	แผนการผลิต	แผนการตลาด	แผนการผลิต	แผนการตลาด	แผนการผลิต	แผนการตลาด	แผนการผลิต	แผนการตลาด
ผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	๕๐	๕๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐
ผลิตและจำหน่ายข้าวสารปลอดภัย	๕๐๐	๓๓๐	๕๐๐	๓๓๐	๕๐๐	๓๓๐	๕๐๐	๓๓๐	๕๐๐	๓๓๐	๕๐๐	๓๓๐	๕๐๐	๓๓๐	๕๐๐	๓๓๐
จำหน่ายผลพลอยได้		๑๗๐		๑๗๐		๑๗๐		๑๗๐		๑๗๐		๑๗๐		๑๗๐		๑๗๐

ประมาณการรายได้ – รายจ่าย ของกลุ่ม

๑) กิจกรรมการผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวขยาย(ไม่บรรจุกระสอบ)

รายการ	ปีที่ ๑	ปีที่ ๒	ปีที่ ๓	ปีที่ ๔	ปีที่ ๕	ปีที่ ๖	ปีที่ ๗	ปีที่ ๘
<u>รายได้</u> ปริมาณ (ตัน) ๑.ขายเมล็ดพันธุ์ขยาย (ล้านบาท)	๕๐ ๑.๒๕	๑๐๐ ๒.๕๐	๑๐๐ ๒.๕๐	๑๐๐ ๒.๕๐	๑๐๐ ๒.๕๐	๑๐๐ ๒.๕๐	๑๐๐ ๒.๕๐	๑๐๐ ๒.๕๐
<u>รายจ่าย</u> ซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว(ตัน) (ล้านบาท)	๕๑.๕ ๐.๘๗๕๕	๑๐๓ ๑.๗๕๑	๑๐๓ ๑.๗๕๑	๑๐๓ ๑.๗๕๑	๑๐๓ ๑.๗๕๑	๑๐๓ ๑.๗๕๑	๑๐๓ ๑.๗๕๑	๑๐๓ ๑.๗๕๑
<u>ค่าใช้จ่ายการผลิต</u>/ การตลาด (ล้านบาท)	๐.๑	๐.๒	๐.๒	๐.๒	๐.๒	๐.๒	๐.๒	๐.๒
<u>กำไรสุทธิ</u> (ล้านบาท)	๐.๒๗๔๕	๐.๕๔๙	๐.๕๔๙	๐.๕๔๙	๐.๕๔๙	๐.๕๔๙	๐.๕๔๙	๐.๕๔๙
<u>กำไรสะสม</u>(ล้านบาท)	๐.๒๗๔๕	๐.๘๒๐๕	๑.๓๖๙๕	๑.๙๑๘๕	๒.๔๖๗๕	๓.๐๑๖๕	๓.๕๖๕๕	๔.๑๑๔๕

๒) กิจกรรมการผลิตและจำหน่ายข้าวสารบรรจุถุงและผลพลอยได้ หน่วย :(พันบาท)

รายการ	ปีที่ ๑	ปีที่ ๒	ปีที่ ๓	ปีที่ ๔	ปีที่ ๕	ปีที่ ๖	ปีที่ ๗	ปีที่ ๘
<u>รายได้</u> ปริมาณ (ตัน) ๑.ขายข้าวสารบรรจุถุง	๕๐๐ ๑๒,๑๙๗	๕๐๐ ๑๒,๑๙๗	๕๐๐ ๑๒,๑๙๗	๕๐๐ ๑๒,๑๙๗	๕๐๐ ๑๒,๑๙๗	๕๐๐ ๑๒,๑๙๗	๕๐๐ ๑๒,๑๙๗	๕๐๐ ๑๒,๑๙๗
๒.ผลพลอยได้	๙๗	๙๗	๙๗	๙๗	๙๗	๙๗	๙๗	๙๗
<u>รายจ่าย</u> ซื้อข้าวเปลือก	๗,๕๐๐	๗,๕๐๐	๗,๕๐๐	๗,๕๐๐	๗,๕๐๐	๗,๕๐๐	๗,๕๐๐	๗,๕๐๐
<u>ค่าใช้จ่ายการผลิต</u>	๔๕๔	๔๕๔	๔๕๔	๔๕๔	๔๕๔	๔๕๔	๔๕๔	๔๕๔
<u>ค่าใช้จ่ายการตลาด</u>	๗๕๐	๗๕๐	๗๕๐	๗๕๐	๗๕๐	๗๕๐	๗๕๐	๗๕๐
<u>กำไรสุทธิ</u>	๓,๕๙๐	๓,๕๙๐	๓,๕๙๐	๓,๕๙๐	๓,๕๙๐	๓,๕๙๐	๓,๕๙๐	๓,๕๙๐
<u>กำไรสะสม</u>	๓,๕๙๐	๗,๑๘๐	๑๐,๗๗๐	๑๔,๓๖๐	๑๗,๙๕๐	๒๑,๕๔๐	๒๕,๑๓๐	๒๘,๗๒๐

งบกระแสเงินสด

ประมาณการงบประแสเงินสด ปี 2564 ถึงปี 2571 (รวมระยะเวลา 8 ปี)								หน่วย : บาท
รายการ	ปี 2564 (ปีที่ 1)	ปี 2565 (ปีที่ 2)	ปี 2566 (ปีที่ 3)	ปี 2567 (ปีที่ 4)	ปี 2568 (ปีที่ 5)	ปี 2569 (ปีที่ 6)	ปี 2570 (ปีที่ 7)	ปี 2571 (ปีที่ 8)
เงินสดรับ (A)								
เงินสดรับจากการดำเนินงาน								
1. รายได้จากการขาย/บริการ :	31,571,710	33,406,710	33,406,710	33,406,710	33,406,710	33,406,710	33,406,710	33,406,710
1.1 ขายข้าวเปลือก (15,300 บ./ตัน)	16,677,000	15,912,000	15,912,000	15,912,000	15,912,000	15,912,000	15,912,000	15,912,000
1.2 ขายเมล็ดพันธุ์ขยาย (25,000 บ./ตัน)	1,250,000	2,500,000	2,500,000	2,500,000	2,500,000	2,500,000	2,500,000	2,500,000
ขายเมล็ดพันธุ์ฯ บรรจุถุง (27,000 บ./ตัน)	1,350,000	2,700,000	2,700,000	2,700,000	2,700,000	2,700,000	2,700,000	2,700,000
1.3 ขายข้าวสาร (บรรจุถุง)	12,197,460	12,197,460	12,197,460	12,197,460	12,197,460	12,197,460	12,197,460	12,197,460
ขายผลิตผลพลอยได้ (แกลบ รำ ข้าวหักฯลฯ)	97,250	97,250	97,250	97,250	97,250	97,250	97,250	97,250
เงินสดรับอื่น ๆ								
1. รับเงินกู้ปลอดดอกเบี้ย :	8,860,000	-	-	-	-	-	-	-
- ค่าอาคาร และอุปกรณ์	4,305,000							
- เงินทุนหมุนเวียน	4,555,000							
2. รับเงินอุดหนุนจ่ายขาด :	145,460	62,400	62,400	-	-	-	-	-
- ค่าอบรมสมาชิก 56 คน	83,060							
- ค่าตรวจวิเคราะห์เมล็ดพันธุ์นาปี 60 แปลง	30,000	30,000	30,000					
- ค่าตอบแทนกรรมการตรวจแปลงนา 3 ปี	32,400	32,400	32,400					
รวมเงินสดรับ (A)	40,577,170	33,469,110	33,469,110	33,406,710	33,406,710	33,406,710	33,406,710	33,406,710

๑. ซื้อข้าวเปลือก ๑,๐๙๐ ตัน ๆ ละ ๑๕,๐๐๐ บาท เป็นเงิน ๑๖,๓๕๐,๐๐๐ บาท
ขายพ่อค้ารวบรวมข้าว ตันละ ๑๕,๓๐๐ บาท เป็นเงิน ๑๖,๖๗๗,๐๐๐ บาท
กำไร ๓๒๗,๐๐๐ บาท*

๒. ซื้อข้าวเปลือกเมล็ดพันธุ์ ๑๐๐ ตันๆละ ๑๘,๐๐๐ บาท เป็นเงิน ๑,๘๐๐,๐๐๐ บาท
ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ เป็นเงิน ๔๕,๐๐๐ บาท
ต้นทุนการตลาดเมล็ดพันธุ์ เป็นเงิน ๕๖,๐๐๐ บาท
รวมต้นทุนจ่าย เป็นเงิน ๑,๙๐๑,๐๐๐ บาท
ขาย ๑*ข้าวเมล็ดพันธุ์ ๑๐๐ ตัน ๆ ละ ๒๗,๐๐๐ บาท(บรรจุถุง) เป็นเงิน ๒,๗๐๐,๐๐๐ บาท
กำไร.รายจ่าย-รายรับ (ส่วนเหลื่อม ๑,๙๐๑,๐๐๐ - ๒,๗๐๐,๐๐๐) เป็นเงิน ๗๙๙,๐๐๐ บาท*

๓. ซื้อข้าวเปลือกแปรรูปเป็นข้าวสาร ๕๐๐ ตัน ๆ ละ ๑๕,๐๐๐ บาท	เป็นเงิน	๗,๕๐๐,๐๐๐ บาท
ต้นทุนการผลิตข้าวสาร	เป็นเงิน	๔๕๔,๕๙๙ บาท
ต้นทุนการตลาดข้าวสาร	เป็นเงิน	๗๕๐,๐๐๐ บาท
รวมต้นทุนจ่าย	เป็นเงิน	๘,๗๐๔,๕๙๙ บาท
ขาย ๑*ข้าวสารบรรจุถุง ๓๓๐ ตัน ๆ ละ ๓๖,๙๖๒ บาท	เป็นเงิน	๑๒,๑๙๗,๗๕๐ บาท
ขาย ๒-๖* ผลผลิตพลอยได้	เป็นเงิน	๙๗,๒๕๐ บาท
รวมรายรับ ๑-๖* เป็นเงิน	เป็นเงิน	๑๒,๒๙๕,๐๐๐ บาท
กำไร.รายจ่าย-รายรับ (ส่วนเหลื่อม ๘,๗๐๔,๕๙๙ -๑๒,๒๙๕,๐๐๐)	เป็นเงิน	๓,๕๙๐,๔๐๑ บาท*

ประมาณการกำไร (ขาดทุน) ประจำปี ๒๕๖๔ ถึงปี ๒๕๗๑ (รวมระยะเวลา ๘ ปี)

ประมาณการกำไร (ขาดทุน) ประจำปี 2564 ถึงปี 2571 (รวมระยะเวลา 8 ปี) หน่วย : บาท

รายการ	ปี 2564 (ปีที่ 1)	ปี 2565 (ปีที่ 2)	ปี 2566 (ปีที่ 3)	ปี 2567 (ปีที่ 4)	ปี 2568 (ปีที่ 5)	ปี 2569 (ปีที่ 6)	ปี 2570 (ปีที่ 7)	ปี 2571 (ปีที่ 8)
รายได้ (ขาย/บริการ)	31,571,710	33,406,710	33,406,710	33,406,710	33,406,710	33,406,710	33,406,710	33,406,710
ต้นทุนขาย/บริการ	27,058,099	28,311,599	28,311,599	28,311,599	28,311,599	28,311,599	28,311,599	28,311,599
กำไรขั้นต้น	4,513,611	5,095,111	5,095,111	5,095,111	5,095,111	5,095,111	5,095,111	5,095,111
ค่าใช้จ่ายในการบริหาร	2,200,000	2,200,000	2,200,000	2,200,000	2,200,000	2,200,000	2,200,000	2,200,000
ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์	215,250	430,500	430,500	430,500	430,500	430,500	430,500	430,500
รวมค่าใช้จ่าย	2,415,250	2,630,500	2,630,500	2,630,500	2,630,500	2,630,500	2,630,500	2,630,500
กำไรสุทธิ	2,098,361	2,464,611	2,464,611	2,464,611	2,464,611	2,464,611	2,464,611	2,464,611

ประมาณการงบแสดงฐานะการเงิน (งบดุล) ประจำปี 2564 ถึงปี 2571 (รวมระยะเวลา 8 ปี)

หน่วย : บาท

รายการ	ปี 2564 (ปีที่ 1)	ปี 2565 (ปีที่ 2)	ปี 2566 (ปีที่ 3)	ปี 2567 (ปีที่ 4)	ปี 2568 (ปีที่ 5)	ปี 2569 (ปีที่ 6)	ปี 2570 (ปีที่ 7)	ปี 2571 (ปีที่ 8)
สินทรัพย์								
สินทรัพย์หมุนเวียน :								
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	6,868,611	8,763,722	10,658,833	12,353,944	14,049,055	15,594,166	17,039,277	18,274,388
ลูกหนี้การค้า								
สินค้าคงเหลือ								
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	6,868,611	8,763,722	10,658,833	12,353,944	14,049,055	15,594,166	17,039,277	18,274,388
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน :								
อาคารและอุปกรณ์-สุทธิ	4,089,750	3,659,250	3,228,750	2,798,250	2,367,750	1,937,250	1,506,750	1,076,250
รวมสินทรัพย์	10,958,361	12,422,972	13,887,583	15,152,194	16,416,805	17,531,416	18,546,027	19,350,638
หนี้สิน								
หนี้สินหมุนเวียน :								
เงินกู้ยืม (ระยะสั้น)	1,000,000	1,000,000	1,200,000	1,200,000	1,350,000	1,450,000	1,660,000	-
เงินกู้ยืม (ระยะยาว)	7,860,000	6,860,000	5,660,000	4,460,000	3,110,000	1,660,000	-	-
รวมหนี้สิน	8,860,000	7,860,000	6,860,000	5,660,000	4,460,000	3,110,000	1,660,000	-
ทุนของกลุ่มเกษตรกร								
ทุนของกลุ่มเกษตรกร :								
(หุ้น+ทุนสำรอง+ทุนสะสม+กำไรสะสม)		2,098,361	4,562,972	7,027,583	9,492,194	11,956,805	14,421,416	16,886,027
กำไรสุทธิประจำปี	2,098,361	2,464,611	2,464,611	2,464,611	2,464,611	2,464,611	2,464,611	2,464,611
รวมทุนของกลุ่มฯ	2,098,361	4,562,972	7,027,583	9,492,194	11,956,805	14,421,416	16,886,027	19,350,638
รวมหนี้สินและทุนของกลุ่มฯ	10,958,361	12,422,972	13,887,583	15,152,194	16,416,805	17,531,416	18,546,027	19,350,638

การวิเคราะห์ความคุ้มค่าโครงการแปรรูปเพิ่มมูลค่า

ตารางแสดงการแปรรูปข้าวเปลือก ๑ ตัน เปรียบเทียบข้าวเปลือก ๒๕๐ ตัน

ที่	รายการ	ข้าวเปลือก ๑ ตัน			ข้าวเปลือก ๒๕๐ ตัน	
		ผลผลิต (ก.ก.)	ราคาขาย (บาท)	เป็นเงิน (บาท)	ผลผลิต/ตัน	เป็นเงิน (บาท)
๑	ข้าวสาร	๖๖๐	๔๐	๒๖,๔๐๐	๑๖๕	๖,๖๐๐,๐๐๐
๒	ข้าวหัก	๕๕	๒๐	๑,๑๐๐	๑๓.๗๕	๒๗๕,๐๐๐
๓	ข้าวปลาย	๕๐	๑๘	๙๐๐	๑๒.๕	๒๒๕,๐๐๐
๔	รำอ่อน	๖๕	๑๖	๑,๐๔๐	๑๖.๒๕	๒๖๐,๐๐๐
๕	รำแก่	๓๐	๕	๑๕๐	๗.๕	๓๗,๕๐๐
๖	แกลบ	๑๓๐	๑	๑๓๐	๓๒.๕	๓๒,๕๐๐
๗	สิ่งเจือปน	๑๐	๐	๐	๒.๕	๐
๘	รวม	๑,๐๐๐	๑๐๐	๒๔,๕๙๐	๒๕๐	๗,๔๓๐,๐๐๐

หมายเหตุ ข้าวเปลือก ๒๕๐ ตัน แปรรูปเป็นข้าวสารได้ ต้นกรัมข้าวสาร = ๑๖๕ ตัน มูลค่า ๖,๖๐๐,๐๐๐ บาท

เป็นผลผลิตพลอยได้ ๒+๓+๔+๕+๖ = ๘๕ ตัน มูลค่า ๘๓๐,๐๐ บาท

กลุ่มเกษตรกรเป็นองค์กรชุมชนมีรายได้จากการดำเนินธุรกิจโรงสีข้าวดังนี้

รายการ	หน่วย	ปริมาณ
ชั่วโมงการทำงาน	(ชม./วัน)	๘ ชม./วัน
ปริมาณต่อเดือน ๒๕วัน/เดือน	ตันข้าวเปลือก	๑
ปริมาณต่อปี ๑๐ เดือน/ปี หยุดซ่อมบำรุง	ตันข้าวเปลือก	๒๕๐
ยอดขายข้าวสารและผลพลอยได้	ตันข้าวเปลือก	๔,๔๐๐,๔๐๐
ต้นทุนการผลิต		
ซื้อข้าวเปลือก	บาท/ปี	๓,๐๐๐,๐๐๐
ค่าแรงงาน(๓ คน x ๓๖๐ บาท x ๒๕ วัน x ๑๐ เดือน)	บาท/ปี	๒๗๐,๐๐๐
ค่าใช้จ่ายในการผลิต:		
ค่าไฟฟ้า	บาท/ปี	๓๐,๐๐๐
ค่าจ้างผู้ดูแลโรงสี	บาท/ปี	๐
ค่าซ่อมบำรุงอะไหล่และลูกยาง	บาท/ปี	๕๐,๐๐๐
ค่าเสื่อมอาคารเครื่องจักร(๑๐ปี)	บาท/ปี	๔๐,๐๐๐
ค่าใช่จ่ายอื่นๆ เช่นค่ากระสอบ,บรรจุภัณฑ์,แรงงานบรรจุ ฯลฯ	บาท/ปี	๒๐๐,๐๐๐
ต้นทุนรวม(ข้าวเปลือกโสหุ้ยและอื่นๆ)	บาท/ปี	๓,๕๙๐,๐๐๐
กำไร ขั้นต้น	บาท/ปี	๓,๘๔๐,๐๐๐
ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	บาท/ปี	๒,๒๐๐,๐๐๐
กำไรสุทธิ	บาท/ปี	๑,๖๔๐,๐๐๐
จุดคุ้มทุน Break Even Point	ตันข้าวเปลือก	
ระยะเวลาคืนทุน Pay Back Period	ปี	๔ ปี
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน Benefit Cost Retro	เท่า	๑.๒๒ เท่า
อัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุน IRR	%	๑๔ %
มูลค่าปัจจุบัน NPV	บาท	๕,๗๘๕,๙๒๖.๗๓

*** **หมายเหตุ.-** ผลประกอบการกำไรสุทธิต่อปีกรณีโรงสีข้าวกำลังการผลิต ๘ ช.ม./วัน (๑,๕๐๐ ตัน/ปี) ต้นทุนรวม ๘,๗๐๔,๕๙๙ บาท – ยอดขายข้าวสารและผลพลอยได้ ๑๒,๒๙๕,๐๐๐ บาท = กำไรส่วนเหลื่อม ๓,๕๙๐,๔๐๑ x ๔.๒ ปี ก็สามารถชำระหนี้เงินกู้ให้กับกองทุน

IRR = ๑๔ % โครงการมีผลตอบแทนจากการลงทุน ๑๔ %

NPV มูลค่าปัจจุบันสุทธิ = ๕,๗๘๕,๙๒๖.๗๓ มีค่ามากกว่า ๐ แสดงให้เห็นว่าโครงการมีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

๑๓. ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ

๑๓.๑ กลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใสสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวได้ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๙๐ ของเป้าหมาย (๑๐๐ ตันขึ้นไป)

๑๓.๒ กลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส สามารถจัดจำหน่ายกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวได้ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๘๐ ของปริมาณเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้

๑๓.๓ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส สามารถเพิ่มผลผลิตข้าวได้ ร้อยละ ๑๐

๑๓.๔ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ ไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ บาท/ตัน เมื่อเปรียบเทียบกับการผลิตแบบเดิม

๑๔. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑๔.๑ ได้ต้นแบบกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส Seed Producer เพื่อเตรียมพร้อมรองรับการเปิดเสรีการค้าอาเซียนที่จะส่งผลต่อการแข่งขันในตลาดการค้าข้าว กับประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยจะมุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันโดยเฉพาะการลดต้นทุนการผลิตโดยใช้เมล็ดพันธุ์คุณภาพดีบริสุทธิ์ ปรับเปลี่ยนระบบการผลิตมาตรฐาน GAP และการรักษาคุณภาพข้าวเปลือก เพื่อให้ชุมชนอื่นนำไปขยายผลในการพัฒนาองค์กรของชาวนาที่เข้มแข็งต่อไป

๑๔.๒ พื้นที่ปลูกข้าวสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส จำนวน ๑๖๖ ราย พื้นที่เพาะปลูก ๓,๒๒๕ ไร่ มีผลผลิตข้าวคุณภาพดี ปีละ ๑,๖๔๐ ตัน (๕๐๘.๕๓ กิโลกรัม/ไร่)

๑๔.๒.๑ ใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ ๑๐๐ ตัน (๓๒.๒๕ ตัน จำหน่าย/กระจายในชุมชน ปี ๆ ละ ๓,๒๒๕ ไร่) เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีจำหน่ายส่งศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวขอนแก่น ๖๗.๗๕ - ๑๐๐ ตันขึ้นไป

๑๔.๒.๒ ใช้เป็นข้าวเปลือกสีแปรสภาพเป็นข้าวสารบรรจุถุง ๕๐๐ ตัน

๑๔.๒.๓ ขายเป็นข้าวเปลือก ๑,๐๔๐ – ๑,๐๙๐ ตัน

หมายเหตุ.- ข้าวเปลือกนี้สามารถใช้ผันแปรตามกลไกความต้องการของตลาดผู้บริโภคได้ ไปเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีกระจายไปในชุมชนพื้นที่ทำนาปลูกข้าวจังหวัดขอนแก่น และข้าวสารบรรจุถุง

๑๔.๓ เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ จำนวน ๑๖๖ ครัวเรือน มีรายได้เพิ่มขึ้นครัวเรือนละ ๖,๐๐๐ บาท /ปี รวม ๙๙๖,๐๐๐ บาท/ปี และผลผลิตเพิ่มขึ้น ปีละ ๒๕๘ ตันๆ ละ ๑๘,๐๐๐ บาท (ไร่ละ ๘๐ กิโลกรัม) คิดเป็นมูลค่ารวม ๔,๖๔๔,๐๐๐ บาท/ปี และต้นทุนการผลิตข้าวที่ลดลง สามารถแข่งขันด้วยราคากับข้าวที่นำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านได้

๑๔.๔ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใสที่เข้าร่วมโครงการฯ ลดต้นทุนการผลิตข้าว มีความรู้ขั้นตอนการปลูกข้าวตามขั้นตอนมาตรฐาน GAP ด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งสามารถลดต้นทุนการผลิตข้าวได้ และ เกษตรกรจะลดต้นทุนการผลิตข้าวได้อย่างน้อยตันละ ๑,๐๐๐ บาท

๑๔.๕ ผลิตภัณฑ์ข้าวเมล็ดพันธุ์ GAP ชั้นขยายบรรจุถุง ๒๕ กิโลกรัม ข้าวสารบรรจุถุง ๑ และ ๕ กิโลกรัม โดยกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส เป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภค และขยายตลาดสินค้าข้าวของชุมชนกลุ่มเกษตรกรและจังหวัดขอนแก่น

๑๔.๖ เพิ่มช่องทางการประสานงานบูรณาการระหว่างภาคีส่วนภาครัฐกับกลุ่มเกษตรกรทำให้การดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลสัมฤทธิ์ผลมากขึ้น

๑๔.๗ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใสและภาคีเครือข่ายกระบวนการสหกรณ์มีความรักศรัทราและเชื่อมั่นต่อกลุ่มเกษตรกรและขบวนการสหกรณ์

(ลงชื่อ) ฉัตรนพวัฒน์ วีระศักดิ์ ผู้เสนอ/รับผิดชอบโครงการ

(นายฉัตรนพวัฒน์ วีระศักดิ์)

ตำแหน่ง ประธานกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส

ภาคผนวกที่ 3

รายงานรายไตรมาส

โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

กลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส

อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

รายงานรายไตรมาส

โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

กลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส

อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

ภาคผนวกที่ 4

ภาพการลงพื้นที่ประเมินผล

โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

กลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส

อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

ภาพการลงพื้นที่ประเมินผลโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกลุ่มเกษตรกรทำนาเศรษฐกิจพอเพียงตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

คุกกี้ธัญพืช
Grains Cookies
150

ข้าว

ส่วนวิจัยและประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 4
เลขที่ 343 หมู่ 15 ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
40260 โทร. 043 326 1513 ต่อ 17